K.N.
815

17115

DR EMANOIL RIEGLER

CUVÎNTĂRI

ŢINUTE IN CALITATE DE EPITROP

AL AŞEZĂMÂNTULUI SF. SPIRIDON

IN ANII

1911 - 1912 ŞI 1913

Interiorul Bisericei din Răsboeni (Jud. Neamţ)

IAŞI — TIPOGRAFIA H. GOLDNER, Str. GHEORGHE MARZESCU No. 17

17.115 ~~1116~~ 0 20 25

614.2

mută acasă.

Dr EMANOIL RIEGLER

și profund respect
Dr E. Riegler

CUVÎNTĂRI

ȚINUTE IN CALITATE DE EPITROP

AL AȘEZĂMÂNTULUI SF. SPIRIDON

IN ANII

1911 - 1912 ȘI 1913

Interiorul Bisericei din Răsboeni (Jud. Neamț)

IAȘI — TIPOGRAFIA H. GOLDNER, Str. GHEORGHE MÂRZESCU No. 17

BIBLIOTECA
ORAȘ PIATRA NEAMȚ
17.115

K.N.
815

CĂTRĂ CETITORI

La sărbarea hramului Sfântului Spiridon din Iași din anul 1913, fiind invitat de domnul profesor Dr. Emanoil Riegler, prim epitrop al acestui așezământ, să ieau și eu parte, am răspuns cu plăcere chemărei și cunoscând mai bine ca ori cine activitatea și firea înaltă a colegului meu, am cerut voie numeroasei adunări a spune și eu câteva cuvinte la închierea sărbărei.

Cred că este bine să se cunoască cele ce am spus despre eminentele însușiri ale doctorului Riegler, de oare ce, în viața noastră cea frământată de patimele politice, și patată de invidii se găsesc foarte adese ori prilejuri de a se ponegri și critica oamenii ce contribue la rădicarea neamului românesc.

Doctorul Emanoil Riegler este unul din barbații cei mai de samă ai României, căci el întrunește în persoana sa mai multe însușiri din care fiecare a parte ar ajunge să rădice pe un om deasupra obștii muritorilor.

Inainte de toate, doctorul Riegler este un om de știință. Lucrările lui publicate în limbile și țările străine: Germania și Franța, unde ele puteau fi aprobate mai deplin pentru valoarea lor, se urcă până acuma aproape la 100 și ele au contribuit nu numai a creea lui însuși un nume și o aureolă de învățat ci au revarsat și asupra țărei strălucirea fiului ei. Doctorul Riegler este unul din puținii profesori, cari au sacrificat intreaga lor viață pentru instrucția elevilor lui și a contribuit în acelaș timp ca renumele științei românești să treacă peste hotarele țărei. Insușirea doctorului Riegler de om de știință este miezul ființei lui pe care au crescut toate celelalte, cum se desfac pe un trunchiu puternic bogăția ramurilor.

Eminentul barbat pe care sunt fericit de a'l pune astăzi în deplină lumină, este încă și un medic practic din cei mai de samă în țară, și în privința aceasta cred că toată numeroasa adunare este de părerea mea, întru cât puțini vor fi dintre d-voastră care să nu fi consultat pe doctorul Riegler, când boala s'a abătut pe el sau pe casa lui. Pe lângă o vastă cultură medicală și un simț diagnostic puțin obișnuit, dr. Riegler mai întrunește și acele însușiri pe care el singur le laudă la regretații săi colegi, pe care cuvântul său i-a întovărășit la înmormântarea lor: Ludovic Rus și Leon Sculy, anume: desinteresarea, bunătate și milă de bolnav, care duc la rădicarea moralului celor ce zac și îi dă prin sugestiune mai multe puteri pentru a lupta cu răul decât chiar medicamentele.

Câți părinți din Iași, și din întreaga Moldovă, nu'i datoresc mântuirea copilului lor; câți fii pe acea a părinților, și dacă une ori nemiloasa moarte a invins pe medicul conștiincios și învațat, a rămas tot deauna în sufletul jalnicilor mângâerea că ș'au făcut toată datoria, chemând pe Dr. Riegler.

Insușirile practice ale minței lui Riegler au avut un deosebit prilej a se arăta prin chemarea lui în fruntea marelui așezământ al Sf. Spiridon unde a fost prim-epitrop în curs de 3 ani, 1911, 1912 și 1913.

Activitatea lui de tot însemnată reiesă în parte din cuvintările rostite de el la deosebite prilejuri.

In timpul cât a condus acest mare așezământ, el a făcut multe lucrări de însemnătate; astfel a construit un frumos pavilion pentru copii, cu ajutorul marelui filantrop colonel C. Langa, care i-a pus la dispositiune 40000 lei pentru acest scop; a înființat un pavilion pentru bolnavi de tifos, un altul pentru tuberculoși, două pavilioane pentru Ospiciul de infirmi de la Galata în locul vechei clădiri care a căzut în ruină; a reparat radical casa cea mare a institutului Gregorian; a organizat noua maternitate într'un mod admirabil, a reparat și organizat spitalele filiale din diferite județe ale Moldovei.

Dr. Riegler s'a îngrijit și de bisericele ce se țin de Sf. Spiridon; astfel a restaurat biserica centrală, apoi acea de la mănăstirea Războeni; a introdus lumina electrică în biserica centrală a Sf. Spiridon făcând astfel ca biserica noastră să facă un pas însemnat nu numai prin înbunătățirea materială, dară și prin apropierea științii de religie. O mare înbunătățire este inzestrarea Spitalului central cu o nouă secție pentru boale interne, cu 40 de paturi, prin care s'a sporit numărul bolnavilor ce pot fi adăpostiți în zidurile lui.

Dar nu numai în câmpul adevărului științific și al binelui se întinde activitatea lui Riegler. El mai este înzestrat de natură cu darul de a rosti frumos și atrăgător gândul lui, în o limbă limpede și curgătoare, inflorită și impodobită cu flori de poezii, așa că simți la vorba lui plăcerea pe care o găsești când privești o apă străvezie. In severele lui improvizații, vezi resărind adese ori câte o frumoasă floare retorică, ca atunce când el arată cum în ziua frumoasă de primavară când el vorbia, „cânticul păserilor amestecat cu adierea vîntului pare un imn ceresc rădicat de natură pentru a glorifica acele ființe nobile care au trecut pe acest pământ și au lasat opere neperitoare in urma lor“ sau când vorbind de modesta contribuție de până

acuma a României la imbogăţirea ştiinţei obşteşti, observă că „unde ar fi muntele dacă nu ar fi fost grăuntele de năsip şi unde ar fi fost mările dacă n'ar fi fost picătura de apă"? Vorbind de Vasile Conta, Riegler spune foarte frumos: „Se pare că flacăra inteligenţei lui Conta a ars cu o strălucire prea mare şi de aceia s'a stâns aşa de repede".

Acest grai inflorit îl întrebuinţează Riegler şi spre a premări ştiinţa, altarului căruia ş'a închinat viaţa. Despre lumina electrică el spune „că este un dar al ştiinţei, stăpâna noastră a tuturor, ştiinţa care guvernează stelele, planetele şi atomii, fiind farul de lumină al tuturor popoarelor şi de la care atârnă puterea şi prosperitatea lor". Reflectând apoi asupra lui însuşi, Riegler adaugă că „el ş'a sacrificat întreaga lui viaţă pentru instrucţia elevilor lui şi a contribuit în acelaş timp ca renumele ştiinţei româneşti să treacă peste hotarele ţărei".

Dacă trecem acuma de la aceste insuşiri la simţimântul care le insufleţeşte pe toate, le dă viaţă şi farmec, găsim că este acel al iubirei de ţară. Toate cuvântările lui Riegler sunt străbătute de această simţire şi resar când dulce şi domoale, când aprigi şi scânteitoare din vorbele lui. El este de părere că acest nobil simţimânt nu este săpat şi combătut de gîndirea ştiinţifică, de oare ce ori-ce descoperire se resfrânge glorios asupra naţiunei descoperitorului aşa că chiar în chestii ştiinţifice mândria naţională se opune la ideia contopirei naţiunilor într'o mare umanitate". Riegler mai crede că ideia naţională nu are ca bază numai sentimentul iubirei de patrie şi a locului naşterii, ci această idee mai cuprinde şi perpetuarea limbei, a geniului şi a muncei intelectuale lăsate de strămoşi generaţiilor viitoare".

De acea preţueşte atât de mult Riegler pe Stefan cel Mare şi l'a făcut să se intereseze aşa de mult de biserica din Rezboeni pe care a restaurat-o precum s'a interesat şi de alte clădiri cari întrupau vechi amintiri. Riegler este de părere că „în conservarea monumentelor se oglindeşte patriotismul luminat, continuitatea conştiinţei naţionale şi dragostea pentru toate actele trecutului românesc".

De aceia s'a opus el la dărămarea vechei clădiri a Institutului Gregorian şi a reparat aceasta inpunătoare clădire; de aceia blamează şi planul dărămărei palatului vechei Universităţi în care se întrupează primul gînd de lumini vii şi intense răspândit asupra României; căci „din Iaşi au plecat razele culturei româneşti şi trebue să păstrăm cu sfinţenie toate clădirile instituţiilor vechi ca martori al trecutului glorios al acestui oraş".

Riegler este deci un naţionalist convins; dar el înţelege naţionalismul altfel de cum este în deobiceiu luat la noi. El nu vra un naţionalism de ură şi de inverşunare contra străinilor şi mai ales nu admite respingerea bolnavilor de alt neam din spitalele noastre; căci „bolnavul trebue considerat ca un rănit pe câmpul de luptă unde chiar duşmanul vine de 'l caută şi îngrijeşte rănile sale".

Dacă Riegler preţuieşte atât de mult ţara, el nu putea să uite pe ţărani, elementul adevărat de baştină al României şi în mai multe cuvîntări el arată iabirea lui pentru pătura de jos a poporului nostru. El preţueşte aşa de mult ajutorul ce se dă ţăranilor în Spitalele Epitropiei; căci „lor datorim holdele care acopăr lanurile imense ale ţărei şi apoi tot ţăranul este apărătorul energic al patriei, al bunurilor strămoşeşti în timpuri grele".

Vorbind de Spitalul de copii, el tot la ţăran se gîndeşte, spunând că „fie care copil de ţăran reprezintă o fracţiune din puterea neamului lui, căci populaţia rurală este talpa naţiunei".

El laudă mult obştiile ţărăneşti care ţin în arendă peste 60 moşii ale epitropiei către care îndeplinesc cu sfinţenie toate indatoririle luate.

Acesta este doctorul Riegler, un om de mare valoare ştinţifică, un medic eminent, înzestrat cu talentul de a expune într'un stil frumos gândirile lui, însuşire care face din el un orator de samă, apoi este şi un administrator şi gospodar eminent; toate aceste preţioase însuşiri fiind hrănite de un izvor vecinic curgător al iubirei de ţară şi de neam.

Simt o vie mulţumire sufletească că am putut aduce în public această mărturie unui om de bine.

A. D. XENOPOL.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, epitrop al Casei Sft. Spiridon, la deschiderea cursurilor Universităţei în prezenţa Familiei Regale, în cursul anului 1911.

Sire,
Doamnă,
Alteţe Regale,
Doamnelor şi Domnilor,

In fiecare an şcolar deschiderea cursurilor noastre se face prin o lecţiune ţinută de unul din profesorii universitari.

Anul acesta este rândul facultăţei de medicină şi cred util să expun pe scurt istoricul acestei facultăţi în limba germană fiindcă mulţi din Domnii delegaţi străini nu cunosc limba noastră. Voiu termina apoi cuvântarea mea în limba Română.

(Discursul în limba germană tradus în româneşte).

In calitate de vechiu profesor al facultăţei noastre de medicină, voiu arăta în puţine cuvinte începutul ei şi progresele făcute.

Facultatea de medicină are o existenţă relativ foarte scurtă, cu toate că înfiinţarea ei a fost decretată în anul 1860 de către Domnitorul Cuza, ajutat de marele bărbat de stat Mihail Kogălniceanu, ea n'a fost deschisă decât în anul 1879. Incetul cu încetul s'a dezvoltat şcoala noastră căci multe obstacole i s'a pus în cale.

In anul 1883—1884 existenţa ei a fost grav ameninţată şi prin un vot al Camerei a fost cu totul scoasă din budgetul statului.

In contra acestui vot a protestat întreaga populaţiune a Iaşului. Cetăţenii s'au adunat în mare număr, au ales o deputaţiune care să plece la Bucureşti ca să invoace şi protecţiunea Regelui nostru.

Majestatea Sa a intervenit atunci la Ministrul-preşedinte şi a exprimat dorinţa ca facultatea de medicină din Iaşi să fie reînscrisă în budget.

Aşa s'a şi făcut, şi astăzi putem afirma că nici un partid politic nu va mai reuşi să pună în discuţiune posibilitatea de a ştirbi Şcoala noastră de medicină.

In anul 1885 s'a hotărât ocuparea definitivă a diferitelor catedre şi instalarea unor laboratorii mai indispensabile.

In curând s'a ivit o altă mare dificultate, nouri negri s'au rădicat, căci a venit momentul de a se înfiinţa clinicile necesare studiilor medicale şi statul pe atunci nu putea să facă sacrificii aşa de mari.

Insă nici de această dată norocul n'a părăsit facutatea noastră. Instituţiunea Sf. Spiridon, care este una din aşezămintele umanitare mari ale ţărei noastre, a pus la dispoziţiunea şcoalei toate clinicile, atât localul cât şi cheltuelile necesare întreţinerei bolnavilor.

In anul 1891 s'a clădit Institutul de Anatomie care cum v'aţi încredinţat domnilor delegaţi, este un institut model şi corespunde tuturor cerinţelor moderne.

Astfel s'a dezvoltat încetul cu încetul facultatea noastră ; multe lucrări ştiinţifice făcute în laboratoriile noastre au fost publicate în străinătate spre mândria şi gloria ţărei.

Cu această ocaziune ţin să relevez faptul că un mare număr din profesorii şcoalei noastre de medicină au făcut studiile lor în Universităţi germane şi că noi datorim savanţilor germani, dragostea, bucuria şi tenacitatea pentru cercetări ştiinţifice. Cu toţii cari am făcut studiile noastre în Ger-

mania, admirăm cu entuziasm ţara marilor gânditori.

Nu e mult de când Românii ş'au făcut educaţiunea lor exclusiv prin străinătate; medicina a fost studiată mai cu samă în Franţa, Germania şi Austria.

Cu dezvoltarea conştiinţei naţionale, marii patrioţi s'au gândit la crearea de şcoli superioare naţionale.

Cu toate că ştiinţa ca atare nu are nici naţionalitate, totuşi cum a zis un mare gânditor, omul de ştiinţa trebue se aparţină unei naţiuni.

Şcoalele superioare naţionale odată înfiinţate au progresat foarte repede şi la care au contribuit multe împrejurări fericite.

In prima linie armonia deplină a bisericei ortodoxe cu ştiinţa; pe când în alte ţări înaintate în cultură, şanţul între biserică şi ştiinţă devine din ce în ce mai adânc, noi nu ne putem plânge în această privinţă. Biserica ortodoxă nu se opune nici odată tendinţelor ştiinţifice; ea se mulţumeşte se transmită credinţa generaţiunilor viitoare, să uşureze durerile sufleteşti ale poporului, să moralizeze Societatea.

Progresele mari realizate pe tărâmul cultural trebue să atribuim înainte de toate iubitului nostru Suveran a cărui dinastie îşi are originea acolo unde izvorăşte Dunărea măreaţă şi astăzi este suveranul ţărei unde acest fluviu majestos se varsă în Marea Neagră.

In curs de 45 de ani, sub conducerea bunului nostru rege s'a rădicat pe ruinele timpurilor trecute o clădire măreaţă în care ştiinţa ocupă un loc de onoare. Trebue să recunoaştem că marele progres cultural al ţărei noastre trebue atribuit şi poporului român în vinele cărui curge sânge latin.

Ştiinţa nu are limite, horizontul ei se lărgeşte din ce în ce mai mult.

Fiecare naţiune caută să pună o piatră la construcţiunea acestui edificiu ştiinţific.

Acelaş lucru căutăm se facem şi noi în mica şi frumoasa noastră ţară şi ori cât de mică ar fi contribuţiunea noastră totuşi este ceva; căci unde ar fi munţii dacă n'ar fi fost mai întâiu grăuntele de nisip, unde ar fi fost mările dacă n'ar fi fost picătură de apă?

Fiecare din noi vom face ceva pentru ţară şi neam şi vom fi judecaţi de un judecător drept ca un arbore care îşi întinde ramurile sale în văzduhul senin al naturei, curat ca apa care izvorăşte din stâncă adecă de conştiinţa noastră.

Acum domnilor delegaţi vă rog să primiţi încă odată expresiunea desăvârşitei noastre mulţumiri pentru participarea d-voastră la serbările noastre jubilare.

Reacţiunea între oameni este un proces reciproc şi noi simţim necesitatea de a arata străinilor progresele patriei noastre.

Cu toate că multe din avuţiile patriei noastre sunt încă ascunse, şi noi suntem o ţară mică, totuşi ea este mare şi frumoasă şi zicem savanţilor noştri delegaţi: Soyez bien venus dans notre beau pays.

(Restul cuvântărei care urmează a fost pronunţat în limba Română).

Sire,
Doamnă,
Alteţe Regale,
Doamnelor şi Domnilor,

Îmi aduc aminte de un vechiu proverb „apa trece şi pietrele rămân". Dară imaginea cuprinsă în aceste cuvinte trebue modificată puţin căci nici pietrele nu rămân; cu timpul ele vor fi târâte şi mutate din locurile lor de valurile puternice ale apei; cu toate acestea, urmele existenţei acelor pietre se vor găsi întotdeauna şi din acele urme geologia construeşte istoria pământului. Intocmai ca apa vom trece şi noi, conform legilor crude şi nestrămutate ale naturei, însă urme vom lăsa şi noi, precum: lucrările noastre, roadele muncei noastre intelectuale, faptele mari şi glorioase care vor fi transmise generaţiunilor viitoare.

Poetul Lamartine a zis că patria este creată din ţărâna strămoşilor noştri, eu zic că mai presus de această patrie materială este perpetuarea muncei intelectuale, este perpetuarea limbei, a geniului particular fiecărui popor şi de această perpetuare se leagă ideia naţională. In adevăr patria în sensul lui Lamartine poate să fie comună mai multor naţionalităţi, astfel Elveţia, America, Austria reprezintă patria multor popoare însă fiecare îşi păstrează individualitatea ei naţională, limba şi obiceiurile ei.

Naţionalitatea Română se întinde peste hotarele politice ale României libere.

In timpurile noastre se ventilează foarte mult ideia umanităţei şi unii merg până acolo să afirme că va veni odată timpul când toate naţiunile se vor contopi într'o mare umanitate. Eu cred că toţi acei se înşală amar căci sentimentele naţionale sunt manifestaţiuni sufleteşti înăscute unui popor şi tot atât de indistructibile ca o stâncă de granit.

Universitatea este o mare instituţiune culturală bazată în prima linie pe adevă-

rurile eterne ale ştiinţei şi care stau în afară de or-ce pasiune, de or-ce afecţie.

Insă afară de aceste tendinţe absolut ştiinţifice, o ţară are dreptul să ceară de la Universităţile ei şi aspiraţiuni naţionale.

Or-ce descoperire mare făcută într'o Universitate se resfrânge glorios şi asupra naţiunei descoperitorului, astfel vedem că chiar în chestiuni ştiinţifice mândria naţională se *opune la ideia contopirei naţiunilor într'o mare umanitate.*

In Universitatea noastră găsim începuturile îndrumărei naţionale, găsim focarul aspiraţiunilor naţionale. Aci în Iaşi geniul şi mintea strălucită a lui Maiorescu a dat limbei Române farmecul dulce al limbelor gintei latine.

Eminescu, duiosul poet Eminescu nici odată n'ar fi dat la lumina zilei frumoasele lui poezii, dacă Maiorescu şi Iacob Negruzzi nu l'ar fi împins la aceasta.

Ioan Creangă, iubitul povestitor al poporului, a fost un elev al lui Maiorescu.

Exemplul cel mai frumos îl dă iubitul nostru Suveran care în toate ocaziunile recomandă tineritului patriotismul şi iubirea de neam şi apoi duioasa Regină care prin frumoasele ei scrieri literare deşteaptă dragostea de neam şi ţară.

Afară de aceste sfaturi frumoase, Regele nostru a căutat să uşureze şi situaţiunea materială acelora, cari vor deveni apărători ai bunurilor strămoşeşti, fundând un mare centru de Cultură naţională „Fondaţiunea Carol" în Bucureşti şi acum făcând o donaţiune de 300,000 lei Universităţii din Iaşi.

Importanţa acestor donaţiuni este aşa de mare, încât să glorificăm de pe acum această faptă măreaţă a Suveranului nostru intitulând-o „Fondaţiunea Carol cel Mare" care nume să fie înscris peutru totdeauna în istoria civilizaţiunei neamului românesc.

Sărbătoarea de astăzi consacrată Universităţei din Iaşi este în acelaşi timp o sărbătoare de admiraţie, de devotament, de profund respect şi de recunoştinţă către Regele nostru care întrupează progresul şi mândria Universităţei noastre.

Cu aceasta termin şi vă rog să strigăm cu toţii „Să trăiască Majestatea Sa Regele, Majestatea Sa Regina, Alteţele Regale şi întreaga dinastie".

CUVÎNTAREA

rostită de d. epitrop prof. dr. E. Riegler la hramul bisericei Sf. Spiridon, în ziua de 12 Decembrie 1912.

Domnilor,

Viaţa omului consistă într'o muncă continuă şi care, ajutată uneori de împrejurări favorabile, este izvorul fericirii lui. Nu tot astfel este soarta omului bolnav: acesta nu poate munci şi fiind expus suferinţelor fizice şi morale duce o viaţă tristă. Prin urmare îngrijirea noastră pentru a uşura viaţa unui bolnav este un act umanitar fără asemănare. Dară această îngrijire de multeori este nerealizabilă din cauza lipsei de mijloace şi când trebue să recurgem la instituţiunile spitaliceşti cari în mare parte îşi datoresc existenţa lor unor pioşi donatori.

Omul bolnav trebue comparat cu un rănit pe câmpul de luptă şi trebue tratat cu blândeţă şi bunătate ori cât de mare ar fi fost duşmănia combatanţilor.

In această privinţă poporul Român poate servi ca pildă altor popoare; ura de naţionalitate când este vorba de un bolnav, românul nu cunoaşte. Toţi scriitorii cari au călătorit şi trăit mai mult timp în ţara noastră afirmă că Românul are o inimă bună, un caracter foarte blând şi milos.

Insufleţiţi de astfel de sentimente umanitare, căutăm şi noi, epitropii acestei înalte instituţiuni, să facem tot ce se poate ca să uşurăm soarta nenorociţilor bolnavi. D-voastră cari treceţi în faţa biroului de primire a bolnavilor din strada Muzelor, de sigur aţi asistat la scenele cele mai dureroase. Un şir de care încarcate cu bolnavi ocupă o mare parte din stradă; unii din aceşti bolnavi varsă sânge, alţii au convulsiuni, unii se plâng de dureri îngrozitoare, alţii au accese teribile de sufocaţiune şi toţi cer cu lacrimi să fie primiţi în spital. Puteţi, Domnii mei, să vă închipuiţi starea sufletească a acestor nenorociţi dacă primirea lor este refuzată din cauză că spitalul

este plin şi nu mai încape nici un bolnav.

Oare este posibil ca un suflet omenesc să rămâie nemişcat asistând la disperarea acestor nenorociţi? Indiferenţa noastră în această privinţă ar fi o crimă naţională, căci majoritatea acelor bolnavi sunt ţărani cărora datorim holdele aurii cari acopăr lanurile imense ale ţărei, tot ţăranul este apărătorul energic al patriei, al bunurilor, strămoşeşti în timpuri grele.

Domnilor, ne îndeplinim o datorie arătându-vă în trăsături generale ce am făcut noi în curs de un an, ca să satisfacem în limitele posibile dorinţa pioşilor donatori, a căror averi administrăm în folosul suferinzilor.

In prima linie am căutat să dispară distribuirea absolut defectuoasă a bolnavilor în secţiunile spitalului central. In adevăr, am găsit că din 300 de bolnavi internaţi în acest Spital numai 100 erau afectaţi de boale interne, iar restul de 200 de boale externe. *Aceasta este o anomalie unică în felul ei.*

In ori-ce ţară din lume, numărul bolnavilor trataţi în spitale atinşi de boale interne este cel puţin de două ori mai mare decât acel de boale externe.

Pentru a face să dispară această anomalie am înfiinţat o a III-a secţie pentru boale interne, cu 40 de paturi, în 4 camere, din care 2 pentru femei şi 2 pentru bărbaţi. Aceste 4 camere, cât se poate de frumoase, le-am găsit închise, fără nici o destinaţiune.

Intreaga cheltuială făcută cu crearea acestei secţiuni medicale nu este mai mare decât 2700 lei pentru următoarele motive:

1) Toate paturile (40) foarte bune şi sistematice nu s'au cumpărat de oare-ce s'au găsit aruncate şi împrăştiate, fără nici o destinaţiune, prin şuri, prin coridoare, în pod etc.

2) Măsuţele în număr de 40 (câte una de fiecare pat) iarăşi au fost împrăştiate în diferitele încăperi ale spitalului fără nici o destinaţiune.

3) Saltele, perine, aşternuturi, prosoape etc., au fost confecţionate în atelierul spitalului cu o cheltuială foarte mică.

4) *Personalul medical* s'a luat prin detaşare din alte secţii medicale *în care nu se simţeşte nici o nevoe.* Iată deci o secţie medicală înfiinţată din nou pentru bolnavi, cu neînsemnate sacrificii băneşti: *aceasta este secţia medica a III-a.*

O altă creaţiune a noastră este pavilionul de 40 paturi pentru bolnavi de tifos. In spitalul central nu se pot interna decît foarte puţini tifici şi văzând că numărul lor creşte necontenit, am înfiinţat un pavilion special. El cuprinde două saloane frumoase cu câte 20 de paturi, înzestrate cu calorifere, lumină electrică, latrine sistematice. Astăzi aproape toţi bolnavii de tifos se internează în acest pavilion.

Tot o creaţiune nouă, este pavilionul de izolare pentru copii afectaţi de boale contagioase. Clădirea (sistem pavilionar) a fost terminată încă de mult şi se datoreşte d-lui Bahrim care a făcut o donaţiune cu care s'a construit unul din cele două pavilioane.

In numele copilaşilor suferinzi, profităm de ocaziunea de astă-zi, să adresăm d-lui Bahrim mulţămirile noastre şi ca o manifestaţiune obiectivă de recunoştinţă s'a gravat pe o placă de marmoră, aşezată la intrarea în pavilion, numele piosului donator. Această clădire am găsit'o terminată însă neînstalată din cauză de lipsă de fonduri.

Totuşi văzând necesitatea absolută de această izolare am făcut toate sacrificiile posibile şi am înzestrat aceste pavilioane cu 30 de paturi şi toate cele necesare, astfel că astăzi funcţionează în perfectă regulă.

O altă nevoe mare era instalarea unei farmacii conform necesităţilor de astăzi. In adevăr farmaciile noastre nu se mai pot compara cu acele din timpurile trecute. In acele timpuri Zeii invocau oracule în Sanctuare religioase şi prin voacea preotesei inspirate indicau remediile necesare: templul era teatrul vindecărilor şi tot aice bolnavii adresau Zeilor recunoştinţa lor. Astă-zi lucrurile s'au schimbat: farmacia nu mai are nici o relaţiune cu oracule iară farmaciştii trebue să facă studii speciale ca să exerciteze profesiunea lor.

Spitalul nostru central are farmacia lui proprie care era instalată într'o şură, depozitul principal de medicamente se afla într'o cameră despărţită prin o uşă de camera mortuară. Cu toate că predecesorii noştri au clădit un nou local, farmacia nu s'a putut instala în el din cauza lipsei de fonduri necesare.

Faţă cu starea deplorabilă în care am găsit farmacia, am hotărât s'o mutăm în noul local şi cu cheltueli foarte mici am ajuns să o instalăm într'un mod admirabil de şi ne-am servit în cea mai mare parte de vechiul mobilier pe care l'am transformat şi adaptat noului local, care astăzi cum l'am instalat poate să servească de model tuturor farmaciilor.

Tot în timpul nostru s'a instalat caloriferele şi maşinele menite ca să furnizeze căldura şi lumina electrică întregului spi-

tal dela uzina noastră proprie. Instalarea acestor calorifere a fost proectată de predecesorii noştri.

In timpurile trecute era o legătură mare între aşezămintele bisericeşti şi spitale aşa că Epitropia Sf. Spiridon afară de Spitale şi Ospicii administrează şi mai multe biserici şi mănăstiri.

In limitele posibile am căutat să îmbunătăţim şi aceste locaşuri sfinte încredinţate administraţiunei noastre care întreţine şi raporturile cele mai bune cu Sft. Mitropolie a Moldovei.

tăm perderea medicilor care au contribuit la glorificarea acestei falnice instituţiuni umanitare din Moldova.

Cu o mare satisfacţiune sufletească anunţăm iniţiativa unui comitet de a ràdica un bust mult regretatului dr. Russ.

Bustul ar trebui aşezat în mijlocul grădinei spitalului central, pentru ca ziua lumina soarelui, iar noaptea lumina stelelor de pe bolta cerească se ilumineze bustul aceluia care prin lumina vastelor lui cunoştinţi a salvat viaţa la mii şi mii de bolnavi.

Interiorul farmaciei Spitalului Central din Iaşi

— a cărei instalare s'a făcut in anul 1911 —

In darea noastră de samă ni se impune şi trista datorie ca să exprimăm regretele noastre pentru perderea ireparabilă a medicilor casei dr. Russ şi dr. Iuliano. Amândoi au funcţionat ca medici primari în spitalul nostru care prin moartea lor s'a resimţit foarte mult.

Era un timp când renumele Spitalului Sf. Spiridon a strălucit nu numai în ţara noastră, dară a trecut departe de tot peste hotarele ţărei şi nu putem de cât să regre-

Spitalele noastre dela înfiinţarea facultăţei de medicină din Iaşi au servit şi la formarea de medici tineri. Toate clinicele necesare studiului medicinei sunt instalate în spitalele noastre care astfel contribuesc ca factor dominant la existenţa facultăţei de medicină din Iaşi.

In adevăr sacrificiile pe care le face instituţia Sf. Spiridon pentru şcoala noastră de medicină sunt foarte mari; statul se limitează la salariarea şefilor şi a unor asistenţi,

iară toate celelalte cheltueli ce se fac cu întreţinerea bolnavilor, lefile medicilor secundari, a internilor şi a întregului personal inferior cad în sarcina Epitropiei.

Decurând am elaborat un regulament de concursuri pentru medici primari, medici de consultaţii, medici secondari, de interni şi externi şi îndată ce va fi sancţionat l vom pune în aplicare.

Vom căuta să lărgim, de va fi posibil, drepturile profesorilor de clinice, în relaţiunile lor cu Epitropia, convinşi că prin aceasta vom contribui foarte mult la o perfectă armonie între diferitele organe spitalicesti în folosul instituţiunei şi al suferinzilor.

In ceace priveşte administrarea bunurilor casei Sft. Spiridon, ea se face conform legilor şi regulamentelor existente. Având insă in vedere legile noi care se vor elabora de guvernul conservator şi care se referă la aşezămintele noastre, administrarea lor se va modifica foarte mult.

In adevăr, astăzi Epitropii sunt nevoiţi să consacreze o mare parte din activitatea lor ca să administreze moşiile numeroase şi pădurile intinse ale casei; o uşurare a acestor atribuţiuni ar avea de efect o administrare şi supraveghiere mai energică a spitalelor în folosul instituţiunei şi a suferinzilor.

Cu această ocaziune vom aminti în puţine cuvinte şi situaţiunea frumoasei localităţi „Slănicul".

Această staţiune frumoasă „Perla Moldovei" cum am numit'o, este menită să joace un rol mare între staţiunile balneare ale ţărei nostre. Cu admirabila lui situaţiune, cu apele lui binefăcătoare, cu instalaţiunile lui terapeutice face ca mii de suferinzi să nu mai treacă barierele ţărei ca să'şi caute de sănătatea lor.

Totuşi din punctul de vedere financiar Epitropia Sf. Spiridon are multe greutăţi şi o reformă a exploataţiunei acestei staţiuni se impune.

Iată care sunt cheltuelile şi veniturile anului trecut:

Cheltuelile Slănicului pe anul 1911 sunt de	159,888,08
La aceste se adaugă anuitaţile de	231,054,05
Total .	390,942,08
Veniturile	193,147,05
Deficit .	197,794,58
Acest deficit pe anul curent se mai scade cu venitul pădurei	92,003,95
	105,790,73

Aşa încât deficitul Slănicului pe 1911/12 este de . . . 105,790,73

Ca să nu vă obosesc cu o dare de samă prea detailată, voiu expune în trăsături generale averea Casei, veniturile, cheltuelile şi mişcarea bolnavilor în toate spitalele administrate de noi.

1). *Averea Casei*

Epitropia are ca fonduri:

60 moşii în ţară
5 moşii în Basarabia
10 vii
12 case
5 locuri virane
Băile dela Slănic

In bani şi efecte

	Lei
La banca Imperială din Petersburg	673,250,00
Efecte şi numerar din diferite donaţii.	1,249,222,29
Total .	1,922,472,29

In puţine cuvinte voiu face un rezumat de situaţia financiară a casei:

Anul trecut s'a încheiat cu un deficit de	447,335,98

Refuzându-ni-se un împrumut pentru a face plata acestor datorii, am cerut o lege ca să facem reduceri şi suprimări şi numai cu mari greutăti, punând la contribuţie şi pe toţi funcţionarii şi servitorii Casei, cu reţineri de 5 la sută din leafă, am ajuns la o economie de 235,782 lei 20 bani aşa încât a rămas de acoperit în anul viitor o sumă de *211553 lei 78 bani.*

Afară de acest deficit erau angajamente făcute pentru lucrări mari in valoare de 879,370 lei pentru plata cărora am fost nevoiţi să facem un împrumut dela creditul judeţan şi comunal în sumă de 945,000 lei în obligaţiuni de 4 jum. la sută şi pentru care trebue să plătim o *anuitate de 55,874 lei timp de 40 de ani.*

Făcându-se plăţile cuprinse în budgetul construcţiilor a rămas un sold de 207,500 lei efecte care va servi la aducerea apei la Slănic, canalizare, apă şi calorifere la Institutul Gregorian şi restul de plată pentru calorifere la spitalul central.

A rămas să vă spun în puţine date numărul bolnavilor trataţi în spitalele Casei Sft. Spiridon dela 1 Decembrie 1910 până la 1 Decembrie 1911.

S'au tratat 8329 bărbaţi şi 7146 femei, în total 15,493.

Au rămas la 1 Decembrie 1911 : 508 bărbaţi şi 498 femei, în total 1006.

Consultaţiuni gratuite au fost date la 89,669 de bolnavi.

Orfani s'au aflat la 1 Decembrie 1910: 325.

S'au primit în cursul anului 120. In total 445.

Au murit în cursul anului 81, s'au retras 16. Rămaşi 353.

Soarta acestor orfani merită o deosebită atenţiune şi mulţumim d-rei Strătilescu, care în cunoscuta ei energie şi devotament patriotic, a propus ajutorul U. E. R. Epitropiei, care se va ocupa de această chestiune vitală.

V'am expus domnii mei activitatea noastră, a personalului medical şi a tuturor funcţionarilor noştri şi ca arbitru vom lua un judecător curat ca apa care izvoreşte din stâncă, drept ca un arbore gigantic care îşi întinde ramurile sale în văzduhul senin, indistructibil ca stânca de granit, neinfluenţat de valurile vecinic schimbătoare ale lumei, acest judecător este conştiinţa noastră care va servi de conducător cât timp vom avea de îndeplinit misiunea în care ne-a însărcinat guvernul nostru.

Acum, domnii mei, ca în toate ocaziunile mari să îndreptăm gândul nostru către marele căpitan care prin vitejia lui pe câmpiile Bulgariei, prin înţelepciunea sa şi iubirea poporului său, a făurit România modernă şi să strigăm cu toţii: Să trăiască Majestatea Sa Regele, Să trăiască Majestatea Sa Regina, Să trăiască Alteţa Sa Regală Principele Ferdinand, Alteţa Sa Regală Principesa Maria cu toată dinastia.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. E. Riegler, epitrop al Casei Sf. Spiridon, la înmormîntarea d-rului L. Russ.

Intristată adunare,

In numele Epitropiei Casei Sft. Spiridon, îndeplinesc trista misiune ca să relevez în puţine cuvinte, calităţile d-rului Russ, unul din cei mai distinşi medici ai acestei Case şi pe care moartea nemiloasă l'a răpit pe neaşteptate din mijlocul nostru.

In anul 1874 şi-a terminat studiile sale la Universitatea din Viena şi în anul 1875 a fost numit medic secundar în spitalul central din Iaşi şi de atunci până acuma, adecă 36 de ani, a fost una din podoabele medicale ale acestei instituţiuni.

Afară de cultura vastă medicală, regretatul nostru coleg era înzestrat de calităţi sufleteşti superioare. In adevăr el avea o inimă bună, un caracter blând şi nobil şi un sentiment de datorie fără asemănare.

Astfel d-rul Russ întrupa cele două calităţi mari cari se cer unui medic : *ştiinţa* şi *inima*.

Prezenţa unui astfel de medic în spitalul nostru, a atras bolnavi din toate colţurile ţărei, şi chiar din ţări vecine, şi renumele spitalelor noastre a trecut hotarele ţărei.

Faţa lui blândă, ochii plutitori, expresiunea senină, privirea lui sinceră, toate aceste dădeau un farmec şi mai puternic cuvintelor lui impăciuitoare şi convingătoare.

Cu persoanele din straturile cele mai înalte ale societăţei şi cu sermanii lipsiţi de mijloacele zilnice avea aceiaşi purtare dulce, acelaş devotament, aceiaşi răbdare.

In elaborarea diferitelor regulamente sanitare şi în calitate de Vice-preşedinte al colegiului medical al Casei noastre, cuvântul lui era preponderent.

O deosebită activitate, a desfăşurat-o d-rul Russ în calitate de medic oficial a băilor de la Slănic. El a studiat mulţi ani efectele terapeutice ale apelor Slănicului şi graţie cercetărilor sale s'a făcut cunoscut şi peste hotarele ţărei *comoara de sănătate mult timp ascunsă în Slănic.*

Un şir mare de ani, d-rul Russ se ducea la Slănic şi acolo în o abnegaţiune rară de persoana şi de sănătatea lui dădea ajutorul medical la mii şi mii de suferinzi.

Ca profesor de clinică, el a învăţat pe studenţii facultăţii de medicină nu numai arta de a vindeca pe bolnavi, dară a infiltrat în inimile lor şi duhul blîndeţei, a răbdărei, a milei faţă de bolnavi şi astfel le-a arătat cararea pe care trebue s'o urmeze în cariera lor medicală. Aşa se explică venera-

ţiunea şi iubirea tuturor studenţilor în figura măreaţă a d-rului Russ, care desigur va rămâne neştearsă în inimile lor.

Dr. Russ a fost şi medic al comunei Iaşi, funcţiune pe care a ocupat'o dela 1874—1883. In această calitate a fost adorat de toată suflarea omenească din Disp. II-a. Sute de oameni 'l aşteptau la comisie invocând ajutorul lui. Succesorul lui, după ce demisionează în anul 1883, am fost pus în posiţiune de a cunoaşte mai bine caracterul său. Imi aduc aminte cum fiecare bolnav vorbea de bunul dr. Russ şi ca o pildă citez următorul fapt. Un copilaş din suburbia Frumoasa a dat în grădină peste o plantă veninoasă (măsălar) şi a mâncat dintr'ânsa. Simptomele grave de otrăvire au alarmat părinţii cari au chemat grabnic pe dr. Russ; acesta a sosit imediat, a dat ajutorul lui medical şi nu s'a îndepărtat dela patul copilului până ce n'a văzut că pericolul este înlăturat, ceia ce a durat dela 2—7 seara.

A doua zi l'am înlocuit pe dr. Russ; am văzut copilul scăpat din ghiarele morţei şi părinţii binecuvântând pe salvatorul lui. Iată cine a fost regretatul dr. Russ: conştiincios până la culme, desinteresat şi milos fără asamănare.

Dr. Russ, descendent dintr'o veche familie germană a fost unul din cei mai buni patrioţi români. A făcut campania în 1877 ca şeful unei ambulanţe. Şi în această campanie s'a distins prin un devotament şi o muncă proverbială.

Iată un mic fapt relatat de regretatul nostru coleg dr. Otremba. Inchipuiţi-vă spunea dânsul ce făcea dr. Russ; pe când noi obosiţi de munca zilei căutam să ne odihnim puţin, dânsul se ducea dela un rânit la altul, asculta plângerile lor, controla starea bandagelor aplicate până cădea de oboseală.

Iată o pildă frumoasă de abnegaţiune, de patriotism, de iubire a aproapelui cum rare ori vom întâlni.

Dr. Russ este unul din fundatorii spitalului de copii „Caritatea", una din instituţiunile frumoase ale Iaşului şi în care mii de copilaşi au fost trataţi şi au devenit buni cetăţeni. Am schiţat în puţine cuvinte figura măreaţă, calităţile sufleteşti şi activitatea conştiincioasă a mult regretatului dr. Russ; pierderea iubitului nostru tovarăş de muncă este ireparabilă, durerea noastră sufletească este mare, dar cât de mare trebue să fie acea a iubitei sale familii?

Un soţ fără asemănare, un tată exemplar, un cap de familie model.

Rugăm pe întristata familie să găsească în noi, colegii lui, o mică mângâiere, căci cu toţii împărtăşim o durere.

Acum iubite amice, ne despărţim de trupul tău neînsufleţit, însă memoria sufletului tău mărinimos şi nobil rămâne neştearsă în inimele colegilor tăi, în inimele elevilor tăi, în inimele tuturor cari te-au cunoscut.

Dormi în pace!

Să'ţi fie ţărina uşoară!

BISERICA Sf. SPIRIDON

iluminată cu electricitate.

Aproape toate aşezămintele noastre stau în strânsă legătură cu biserica.

Vechi boeri, iubitori de neam, au lăsat o mare parte din averea lor pentru clădiri şi întreţineri de spitale, cu condiţiuni formale că o parte din venitul acelor averi, să servească la întreţinerea bisericelor şi a clerului.

In această categorie de donaţiuni intră şi aşezămintele care în cea mai mare parte au fost închinate bisericei Sf. Spiridon. O datorie sfântă a conducătorilor acestor instituţiuni falnice a Moldovei, este să întreţină acest sfânt locaş care, deapururea va arăta generaţiunilor viitoare, credinţa religioasă, sufletele alese, bunătatea de inimă şi iubirea de umanitate a strămunilor.

Religia unui popor este în strânsă legătură cu existenţa lui naţională; acesta este şi motivul pentru care clerul cu greu se decide să se introducă vre'o modificare în cultul religios. Principiile conservatoare de care se conduc religiunile diferitelor popoare, impun clerului această atitudine.

Cu toate acestea progresul, care este o consecinţă inevitabilă a vremurilor şi a e-

voluţiunei, a făcut să se modifice şi unele dispoziţiuni ale cultului religios.

Una din aceste modificaţiuni consistă în introducerea luminei electrice, care de astăzi înainte va lumina biserica Sf. Spiridon.

Aproape toate religiunile se servese în cultul lor religios de lumânări de ceară, lumânări care prin arderea lor răspândesc lumina, simbolul eternului adevăr.

Nu numai religiunile creştine, dar şi acele necreştine se servesc de lumânări de ceară; chiar şi religiunea protestantă, cea mai simplă dintre toate religiunile creştine, religiune care a suprimat şi a redus la cea mai simplă expresiune formele exterioare ale cultului creştin a conservat lumânările în serviciul divin.

Noi ştim însă că arderea lumânărilor de ceară în interiorul bisericilor, nu este indiferentă pentru sănătatea credincioşilor, care vin să asculte cuvântările şi rugăciunile clerului. In adevăr prin arderea acestor lumânări se viciază aerul, căci prin această ardere se produce un gaz vătămător sănătăţei, numit acid carbonic. Această împrejurare este cu atât mai fatală, cu cât fiecare din persoanele adunate în biserică scoate din plămâni acelaş gaz şi astfel aerul din biserică se strică şi mai mult.

Lumânările de ceară mai răspândesc în jurul lor şi fum, care irităza ochii şi plămânii; tot acest fum înegreşte cu timpul picturile şi frumoasele decoruri care împodobesc interiorul bisericilor.

Prin arderea lumânărilor se produce şi multă căldură care între altele face ca ceara să se topească iar picăturile care rezultă din această topire să stropească hainele, covoarele şi toate celelalte obiecte din jurul lor.

Faţă cu aceste neajunsuri datorite lumânărilor de ceară, Epitropia a căutat să introducă în locul lor lumina electrică.

In adevăr, lumina electrică nu prezintă nici unul din inconvenientele pe care le prezintă lumânările de ceară. De altminteri, razele de lumină datorite curentului electric şi razele de lumină datorite lumânărilor de ceară, nu se deosebesc în esenţa lor; şi într'un caz şi în altul, avem de a face cu vibraţiunile undulatoare ale eterului, vibra-

Interiorul Bisericei Sf. Spiridon din Iaşi

unde s'a instalat lumina electrică, în anul 1912.

ţiuni care ajungând în fundul ochiului lovesc retina care transmite apoi impresiunile crierului sub formă de lumină. Prin urmare sorgintea de lumină nu modifică întru nimica natura ei: lumina nu este de cât una şi aceiaşi manipulaţiune fizică, oricare ar fi sorgintea ei.

Dar înainte de a face această instalaţiune electrică în biserica noastră, Epitropia a cerut permisiunea I. P. S. S. Mitropolitului Pimen, precum şi acea a P. S. S. Episcopului Huşilor, fostul egumen, căci înainte de toate trebuia precizat dacă canoanele bisericei ortodoxe permit aceasta. Inalţii prelaţi au declarat că canoanele nu cer decât ca lumina să fie curată, fără ca să precizeze modul producerei ei şi în vedere că lumina electrică este introdusă chiar în bisericele ortodoxe din Rusia, nu este nici un motiv ca să nu se introducă şi la noi.

Odată autorizaţiunea obţinută, s'a şi procedat la lucrările de instalaţiune care acum sunt terminate.

Sfătuim pe toţi credincioşii să asiste în aceste zile la denii şi să facă Ceriul ca razele acestei lumini splendide să lumineze inimele tuturora care se vor întruni în acest sfânt locaş, pentru a se adapa de preceptele divine de iertare şi iubire frăţească.

Să nu uităm nici de această dată că lumina electrică care de astăzi înainte va lumina biserica Sft. Spiridon, este *un dar al ştiinţei, stăpâna noastră a tuturor, ştiinţa care guvernează stelele, planetele şi atomii.*

CUVÎNTAREA

rostită de d. Prof. dr. Em. Riegler, Epitrop al Casei Sf. Spiridon, cu ocazia banchetului din Slănic

Domnilor,

Ca în toate ocaziunile mari şi solemne, cel dintâiu gând al nostru este îndreptat către iubitul nostru Suveran, care prin înţelepciune şi vitejie a creat regatul României, deci şi cel dintâiu cuvânt al nostru este: Să trăiască Majestatea Sa Regele, cu toată Augusta Sa Familie.

Domnilor! In numele Epitropiei Spitalelor şi Ospiciilor Casei Sf. Spiridon din Iaşi, proprietatea acestei staţiuni balneare, vă salut şi vă mulţumesc că aţi binevoit să vizitaţi aceste locuri frumoase şi încântătoare ale Moldovei

Slănicul nostru, aşezat în mijlocul unei văi înguste între două şiruri de munţi, Puful şi Cerbul, acoperiţi de brazi seculari, la o înălţime de 500 de metri deasupra nivelului Mărei Negre, este cea mai frumoasă staţiune balneară, adevărată perlă a Moldovei. Din documentele vechi rezultă că Slănicul cu băile şi pădurile dimprejur, aparţin Epitropiei Casei Sft. Spiridon din Iaşi încă dela anul 1757.

Isvoarele de ape minerale au fost descoperite de Serdarul Mihailucă în anul 1800, şi începând dela 1820 bolnavii din toate părţile ţărei se duceau vara să-şi caute sănătatea lor zdruncinată la băile din Slănic.

Insă cu ce greutate? Kotzebue într'o monografie întitulată „Slănicul în 1855" a descris greutăţile ce aveau să învingă bolnavii cari se duceau la Slănic, drumuri impracticabile, prăpăstii şi în fine ajunşi în Slănic cu carul cu boi au găsit locuinţe mizerabile, aşa încât erau nevoiţi să ducă cu dânşii mobilier, bucătărie, slugi.

Ce deosebire de atunci şi astăzi? drumuri de fer în toate direcţiunile până la Tg.-Ocna, iar de aici până la Slănic, o şoşea foarte bună, astfel că într'o oră şi jumătate ajungi dela Tg.-Ocna la Slănic. In ceia ce priveşte confortul, aveţi ocaziunea Domnii mei, să vă convingeţi că staţiunea noastră poate să rivalizeze cu cele mai moderne din Europa. Hoteluri mari, cu tot confortul lor, cazino, lumină electrică etc. In ceia ce priveşte instalaţiunile medicale, nu este nevoie să vă dăm multe lămuriri, ca cunoscători în ale artei medicale le veţi judeca şi aprecia.

Epitropia Casei Sf. Spiridon a făcut mari sacrificii ca să rădice staţiunea noastră la nivelul de astăzi, sacrificii cari au trecut peste puterile ei financiare.

Să sperăm însă că cu concursul patriotic al medicilor din ţara noastră, vom ajunge să mărim veniturile şi cu timpul cheltuelile se vor acoperi direct şi frumoasa noastră staţiune balneară va înflori din ce în ce mai mult.

Entuziasmul meu pentru această localitate nu se explică numai prin faptul că tocmai acum sunt unul din Epitropii Casei Sf. Spiridon, nici prin împrejurarea că ori-ce medic romîn are datoria morală să contribuiască la înflorirea staţiunilor balneare şi climaterice ale patriei sale, dară mai este şi un sentiment mai puternic de cît oricare altul. Este sentimentul iubirei locului în care te-ai născut.

Din actele noastre de naştere şi de botez, ştiam că eu şi fratele meu dela Roman suntem născuţi în judeţul Bacău, satul Grozeşti. Părinţii s'au mutat apoi la Neamţ, când aveam etatea de 1 an şi jumătate. Abia acuma de curând, în calitate de Epitrop al casei Sf. Spiridon, ocupându-mă mai de aproape cu situaţiunea şi împrejurimile Slănicului, am văzut că satul Grozeşti, locul meu de naştere să găseşte chiar peste dealul Slănicului.

Domnilor, vă mulţumesc din suflet pentru simpatiile mai mult decât meritate pe care mi le arătaţi, inima mea se umple de bucurie când văd că între d-voastră se găsesc elevi de ai mei, cari fac cinste facultăţei noastre de medicină. Chiar unul din inspectorii medici actuali ai băilor Slănicului, dr. Brăescu, este un elev al şcoalei noastre şi care a fost şi mulţi ani asistentul meu.

Aceasta dovedeşte că facultatea noastră de medicină, mult mai tânără de cât acea din Bucureşti, cu mijloacele materiale incomparabil mai mici, îşi face datoria ei; nu mă îndoesc că cu timpul cu o selecţiune meritată a corpului profesoral, facultatea noastră de medicină va egala şi chiar va întrece pe cea din Bucureşti.

Eu unul am sacrificat întreaga mea viaţă pentru instrucţiunea elevilor mei şi am contribuit în acelaş timp ca renumele ştiinţei româneşti, să treacă peste hotarele ţărei.

. . . . . .

Domnilor! Epitropia casei Sf. Spiridon prin organul meu vă mulţumeşte încă odată pentru deosebita atenţiune ce aţi acordat staţiunei Slănicului, şi doresc din tot sufletul ca truda d-voastră să fie recompensată prin impresiunile plăcute ce vă vor lăsa aceste locuri frumoase şi să găsiţi verificate frumoasele cuvinte ale poetului: „La al Moldovei dulce soare, creşte floare lângă floare“.

Să trăiască România medicală!

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, Epitrop al Casei Sf. Spiridon, cu ocazia inaugurărei Pavilionului „Langa“.

Inalt Prea Sfinte,
D-le Colonel Langa,
Doamnelor şi Domnilor,

Astăzi asistăm la punerea pietrei fundamentale a pavilionului destinat copiilor bolnavi şi care se construeşte cu donaţiunea de 40 mii lei destinată pentru acest scop de iubitul nostru concetăţean dl. Colonel Const. Langa.

Daţi-mi voe să citesc câteva fraze din actul său de donaţiune pentru a pune în evidenţă importanţa acestui fapt nobil şi filantropic.

„Având în vedere că localul actual unde astă-zi sunt instalaţi copii bolnavi pe lângă că e în al treilea etaj, cu totul impropriu pentru sănătatea acestor copii, faţă de frageda lor sănătate trebue a avea o deosebită îngrijire cu mult mai părintească de cât a celorlaţi bolnavi maturi, faţă de aceste juste consideraţiuni şi faţă de o amintire a părinţilor mei, cari totdeauna îmi spuneau că oricând să avem milă de copiii oamenilor nevoiaşi, de a-i ajuta la toate nevoile şi împrejurările“.

Iar mai departe zice:

„Din punctul de vedere al iubiţilor mei părinţi şi din punctul de vedere al credinţei religiunei creştine ortodoxe rog pe onorabilii Epitropi, actuali cum şi pe acei ce pe viitor vor administra acest măreţ şi străvechiu aşezământ de binefacere pentru *omenirea suferindă*, în dorinţa ce am pentru clădirea acestui pavilion al copiilor, rog pe Dumnezeu ca acei copii bolnavi ce pot fi instalaţi în acest pavilion să fie salvaţi de pericolele boalelor şi tot odată rog pe toţi d-nii Epitropi şi în special pe d nii doctori

ce vor căuta în pavilionul Langa, să aibă o deosebită privighere la vigoarea sănătăţii acestor copii desmoşteniţi de soartă şi D-zeu cel veşnic să ne ajute pe toţi acei ce lucrăm pentru *alinarea şi uşurarea asupriţilor şi semenilor.*"

Domnilor,

Din citirea acestor cuvinte rezultă pentru noi o mare învăţătură.

In adevăr domnilor, omul este înzestrat de natură cu multe calităţi sufleteşti. Una din aceste calităţi este *caritatea*, care în cursul veacurilor a îmbrăcat diferite forme conforme cu evoluţiunea *socială.*

Ori ce om în toate acţiunile lui este condus de oare-care idei bazate pe convingerile sale.

Dacă ideia lui dominantă este frumoasă, adevarată şi în acord cu legile naturei, ea conduce pe om la înălţimile cele mai mari, la virtuţile cele mai splendide.

Idealul colonelului Langa, cum rezultă din acţiunile sale, este ideia morală de binefacere şi cum am auzit din cetirea actului său de donaţiune, acest ideal l'a moştenit de la părinţii săi, cari au strălucit prin virtuţi civice şi religioase.

Oare ce poate o virtute mai frumoasă de cât caritatea?

Mi se pare că este una din cele mai mari, căci dânsa cuprinde o serie de acţiuni sublime, cari merg până la uitare de persoana proprie şi un devotament fără asemănare *către întreaga umanitate.* Un adevarat filantrop nu cunoaşte ura între popoare, nu cunoaşte duşmănia religioasă, căci aceste sunt remăşiţe a timpurilor trecute.

Insă aceste idei umanitare nu exclud sentimentele înalte de patriotism. Chiar providenţa a diferenţiat popoarele prin oare care caractere, cum spre exemplu între altele şi limbele diferite. Tendinţa tuturor oamenilor cu sufletele caritabile şi alese, consistă în a armoniza diferite elemente individuale şi colective, în a respecta caracterele fiecărui şi a le face să se complecteze într'o cooperaţiune fraternelă.

Intre diferitele ramuri ale activităţei umane,

Pavilionul „Langa"

din Spitalul Central din Iaşi,—clădit şi inaugurat, în cursul anilor 1911—1913.

medicii sunt chemaţi în prima linie să răspîndească în lume ideile drepte, nobile şi frăţeşti şi chiar arta lor le impune aceasta. Medicii, cu misiunea lor înaltă umanitară, egaiă pentru orice suflare omenească când este vorba de a alina durerile suferinţelor, nu pot fi de cât oameni caritabili şi buni.

Aceste calităţi le invoacă colonelul Langa prin frumoasele cuvinte la adresa medicilor cari vor căuta copilaşii bolnavi în pavilionul Langa.

Pentru realizarea unui astfel de ideal, de multe ori trebuie să ducem o luptă disperată şi să resistăm atacurilor violente precum o stâncă uriaşă resistă valurilor puternice ale mărei, care lovesc necontenit.

Şi dacă această stâncă în decursul veacurilor este distrusă, totuşi rămâne pulberea ei ca o pecete neştearsă a existenţei ei, tot altfel şi omul dacă este doborât în cele din urmă de atacurile violente, totuşi rămân faptele lui cele bune ca o dovadă neştearsă de activitatea lui.

Probabil că are să mai treacă mult timp până ce se va stabili o armonie completă între diferitele popoare cari locuesc pământul.

Să nu uităm că omul este construit cu convincţiunile sale *precum gândeşte aşa şi este.*

Aceste cuvinte sunt în acord cu psichologia de astăzi, care recunoaşte în ideile unui om, baza acţiunei sale.

Colonelul Langa în tinereţa lui a făcut ca albinele producătoare de miere şi după ce a ajuns la o cantitate suficientă, a împărţit ceva din dulceaţa ei şi săracilor şi suferinzilor, lipsiţi de mijloace.

Astăzi asistăm la inaugurarea unui din aceste daruri, la punerea pietrei fundamentale a pavilionului destinat pentru căutarea copilaşilor bolnavi lipsiţi de mijloace.

Clădim acest pavilion într'un loc cât se poate de frumos; o faţadă a clădirei va fi îndreptată spre grădina înfiinţată în vederea acestui pavilion, aerul bun, îmbalsamat de mirosul brazilor, cari îşi vor întinde ramurile lor majestoase în văzduhul senin, de florile cu culorile cele mai frumoase şi încântătoare şi de verdeaţă binefăcătoare a ierburilor, va ajuta foarte mult însănătoşarea copilaşilor.

A doua faţadă principală va fi îndreptată spre facultatea de medicină, localul care serveşte la formarea medicilor cari vor îndeplini cu sfinţenie dorinţa donatorului. Ce profundă şi impunătoare este serbarea de astăzi, când se pune prima piatră a clădirei în care copilaşii vor pune capul lor şi în care se vor alina durerile şi mizeria. Această clădire frumoasă şi înălţătoare prin destinaţiunea ei, va servi de imbold şi altora înzestraţi cu înaltele calităţi sufleteşti ale colonelului Langa, ca *să urmeze exemplul lui.*

Şi precum iubirea umanităţei pune baza acestui pavilion, tot acest sentiment sublim va înălţa zidurile sale, îi va da forma definitivă şi va arata şi generaţiunilor viitoare că inimile iubitoare de *umanitate şi de Patrie* preţuesc mai mult de cât *comorile de aur* şi de *diamante.* In aceste momente, aruncând privirile noastre asupra clădirilor în mijlocul cărora ne aflăm, gândul nostru a tuturor se îndreaptă către acele suflete alese cari au lasat o mare parte din averea lor pentru realizarea acestor opere umanitare; ne-a fost dat ca ziua de astăzi să fie o frumoasă zi de Primăvară în care vocea melodioasă a păserilor, amestecate cu suflarea lină a vântului să ni se pară ca un imn ceresc care se ridică din natură, ca să glorifice acele fiinţe nobile, care au trecut pe acest pământ şi au lăsat opere neperitoare în uma lor.

In numele Epitropiei Casei Sf. Spiridon exprim încă odată mulţumirile noastre Colonelului Langa, şi departe de tot în largul cuprins de hotarele ţărei, numele acestui donator generos va fi pranunţat cu evlavie de toţi acei cari în cursul vremurilor, şi-au găsit în pavilionul Langa vindecarea lor.

Sântem adânci recunoscători I. P. Sf. Sale Mitropolitului Pimen, care a bine-voit să oficieze serviciul religios şi care prin înaltele sale calităţi sufleteşti a câştigat simpatiile şi iubirea eşenilor.

De asemenea mulţumim tuturor reprezentanţilor autorităţilor şi acelora care au bine-voit să asiste la serbarea de astăzi.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, Epitrop al Casei Sf. Spiridon, la înmormîntarea d-rului Sculy.

Intristată Adunare

Ori ce om este menit să joace un rol oare-care pe scena lumei pe care în cele din urmă o părăsește pentru totdeana.

Natural că rolurile variază pentru fiecare om după aptitudinele lui, după capacitatea lui, după învățătura lui, după specializarea lui.

In calitate de medic, D-rul Leon Sculy a fost un adevărat părinte pentru bolnavii lui. Aceea ce l'a distins foarte mult este desinteresarea lui materială. Ca chirurg abil era cunoscut în toată Moldova și din toate județele țărei alergau bolnavii după ajutorul lui.

Cariera lui de chirurg a început'o în Spitalul Sft. Spiridon în fața căruia s'a oprit acum corpul său neînsuflețit. In timpurile acelea, chirurgii români erau foarte puțini și în toată Moldova strălucea o autoritate mare, D-rul Russ, marele chirurg din acea vreme.

D-rul Sculy a avut fericirea să ajungă asistentul lui și încetul cu încetul s'a distins astfel încât a devenit succesorul său.

In curând după aceia s'a înființat facultatea de medicină din Iași și prin urmare și o Clinică chirurgicală.

In urma unui concurs strălucit, D-rul Sculy a fost numit titularul acestei catedre.

Nu voiu vorbi de calitățile lui profesorale care au fost relevate de un alt coleg, însă voiu arăta în puține cuvinte meritele lui față de Instituțiunea casei Sft. Spiridon.

Se știe că ori ce clinică trebuie să aibă și o secție cu bolnavi fără de care nu se poate face nici o clinică și, care este adevărata Școală a studenților în medicină. Budgetul statului nu putea suporta cheltuelile mari pentru întreținerea clinicelor și astfel s'a recurs la instituțiunea casei Sft. Spiridon care a pus la dispoziţiune clinicele necesare.

Din nefericire nu s'a putut stabili o armonie între Epitropia casei și profesorul Dr. Sculy și în urma unui diferend clinica D-rului Sculy a tost scoasă cu totul din Spitalul Sft. Spiridon. Aceasta a fost o mare lovitură pentru Facultatea noastră, căci tendința desfiinţărei ei s'a accentuat și mai mult și în cele din urmă s'a și hotărât desfiinţarea ei. Indată am început o luptă crâncenă în contra acestei hotărâri și în fruntea mișcărei a fost regretatul nostru coleg D-rul Sculy. Această luptă pe care am dus-o era încoronată cu succes, desfiinţarea facultăţei a fost revocată și clinica chirurgicală a D-rului Sculy a început să devină un adevărat focar de cultură pentru studenţii noștri.

In calitate de Epitrop al acestei falnice instituţiuni a Moldovei, îmi incumbă datoria să aduc omagiile de recunoștință pentru serviciile aduse de regretatul Dr. Sculy spitalului nostru.

Aproape 30 ani D-rul Sculy a fost chirurgul casei noastre fără nici o altă retribuţiune decât aceia ca profesor: cu toate aceste și-a făcut datoria și ca chirurg al casei și aceasta cu o desinteresare fără asemănare.

A refuzat onorarul ori cărui pacient operat în Spital și aceasta chiar în cazul când mijloacele pacientului permiteau s'o facă. Astfel se explică durerea generală ce a produs vestea încetărei din viaţă a D-rului Sculy.

D-rul Sculy a fost unul din fondatorii școalei noastre de medicină și foarte puţini am rămas încă în viaţă.

Dacă din motive sufletești se ivesc uneori mici disentimente între colegi, aceștia nu pot fi decât trecătoare, căci conlucrarea lor mutuală, lupta lor pentru un acelaș ideal, participarea lor comună la zile frumoase și urâte, toate aceste întăresc legăturile lor amicale.

Medicii casei Sft. Spiridon pierd în regretatul Dr. Sculy un coleg sincer, un sfătuitor devotat, un prieten bun.

Studenţii noștri pierd un profesor bun, o inimă caritabilă, un caracter demn de imitat.

Intreaga suflare a personalului care se află în serviciul spitalelor noastre plânge pe D-rul Sculy care părăsește pentru totdeauna serviciul său clinic pe care l'a condus cu atâta dragoste, cu atâta demnitate, cu atâta pricepere.

Cu aceste cuvinte termin rugând pe îndurerata familie să primească exprimarea celor mai sincere condoleanţe din partea Epitropilor, a medicilor și a funcţionarilor casei care pierde în D-rul Sculy una din cele mai mari podoabe ale ei.

Să-i fie ţărna ușoară.

CUVINTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, Epitrop al Casei Sf. Spiridon cu ocazia punerei pietrei fundamentale a pavilionului de infirmi dela Galata.

Domnilor,

Asistăm astăzi la punerea pietrei fundamentale a pavilionului de infirmi conform tradiţiunilor strămoşeşti după care în astfel de ocaziuni solemne întemeetorii şi proprietarii aduceau la faţa locului slujbaşi lui Dumnezeu ca să imploreze binecuvântarea lui.

Serbarea de astăzi are o însemnătate mare, căci punându-se piatra fundamentală acestei clădiri umanitare, gândul nostru se îndreaptă către acele suflete nobile cari au trecut pe pământul acesta şi au lăsat donaţiuni din venitul cărora putem realiza clădirea acestui ospiciu.

Intre aceşti donatori figurează Domni şi boeri ai acestei binecuvântate ţări.

O simplă cercetare în arhivele vechi arată că donaţiunele vechilor boeri erau mult mai mari şi mult mai numeroase de cât ale contimporanilor bogaţi.

Istoria aşezămintelor de spitale şi de binefacere ne arată că Domnii şi boerii timpurilor trecute au fost întemeetorii celor mai mari instituţiuni sanitare ale ţărei noastre.

Pavilionul dela Ospiciul Galata, jud. Iaşi,

a cărui inaugurare s'a făcut în vara anului 1912.

Cele mai multe spitale din Moldova sunt datorite unor donaţiuni făcute de cele mai vestite familii boereşti române.

Numai graţie generozităţei lor se datoreşte existenţa casei Sf. Spiridon care este una din cele mai falnice instituţiuni ale Moldovei.

In adevăr, această instituţiune întreţine toate spitalele civile din Iaşi, nici statul, nici comuna, nici judeţul n'au în sarcina lor vre-un spital din localitate. Tot astfel spitalele din Galaţi, Roman, Botoşani, Focşani,

Bârlad, Târgul-Niamţ, Târgul-Frumos, Târgul Ocnei, Băceşti, se întreţin cu veniturile Epitropiei ale acestei case.

Ajutorul pe care-l dă statul este atât de mic, încât un sacrificiu mai mare din partea lui se impune din ce în ce mai mult. Populaţiunea merge crescând, cheltuelile de întreţinere a bolnavilor, a personalului medical, a reparaţiunilor etc., sunt în creştere, iară donatori noi sunt excepţionali de rari. Pe deoparte este egoismul care se înrădăcinează din ce în ce mai mult în omenire, iar pe de altă parte a dispărut în parte şi sentimentul de generozitate, o podoabă a vechilor boeri.

Acele donaţiuni boereşti au servit de imbold şi burghezimei bogate care a contribuit pe măsuri largi la întreţinerea instituţiunilor de binefacere.

Ar fi de dorit să se redeştepte în inimele bunilor patrioţi bogaţi, aceste frumoase sentimente, căci sunt mulţi nenorociţi, multe fiinţe nevinovate care cutreerează stradele şi nu mai găsesc un loc în spital.

Să revenim acuma la Ospiciul nostru.

Ospiciul Galata a fost înfiinţat de *domnitorul Grigorie Alexandru Ghica* şi instalat în casele din mănăstirea Galata cari au fost cumpărate dela *Vornicul Petru Mavrogheni* în anul 1853.

In anul 1855 domnitorul Ghica prin un hrisov hotăreşte ca acest Ospiciu să rămâe sub administraţiunea Epitropiei generale a casei Sf. Spiridon.

Donatorii cari au contribuit la întreţinerea Ospiciului sunt :

1) Doamna *Ruxanda Rosnovanu*, născută *Calimaki* care prin actul de danie din 24 Ianuarie 1856 dăruieşte suma de 29486 lei vechi.

2) *Niculai* şi *Gheorghi Mavrocordat fiii hatmanului Alexandru Mavrocordat*, ca să satisfacă dorinţa tatălui lor, dăruesc 300 galbeni prin actul dela 1 Iunie 1856.

3) Tribunalul Iaşi, în anul 1865 decide că una casă cu locul ei, situată în foburgul Talpalari, remasă ca avere vacantă dela defunctul *Dimitrie Casapu*, să rămâe în folosul Ospiciului.

4) Inanul 1867 s'a dăruit Ospiciului suma de 500 galbeni din partea unor ingineri cari au fost însărcinaţi cu verificarea lucrărilor şoselei Flămânzi-Hârlău.

5) In anul 1890 *Gh. Vasiliu* donează un fond pentru întreţinerea unui pat în ospiciul Galata.

In fine statul vine în ajutorul ospiciului cu 18,518 lei, o sumă infimă faţă de cheltuelile cerute cu întreţinerea lui.

Numărul infirmilor cari se află astăzi în ospiciul Galata este de 69, fiinţe nenorocite, desmoştenite de soartă.

Cu ocaziunea inspecţiunei făcute de noi îndată după numirea noastră ca epitropi ai spitalelor şi aşezămintelor casei Sf. Spiridon am constatat starea deplorabilă a clădirei în care se află astăzi instalaţi aceşti nenorociţi. In registrul de inspecţiune am semnalat starea îngrozitoare în care am găsit acest aşezământ umanitar.

Cu toate aceste în acel an n'am fost în stare să ameliorăm soarta acelor nenorociţi, căci finanţele casei erau foarte zdruncinate, datornici cari aşteptau cu nerăbdare să fie achitaţi cu aproape jumătate de milion şi alte neajunsuri se opuneau ori-cărei ameliorări.

Astăzi după ce am reuşit să plătim toate datoriile, după ce am echilibrat budgetul şi facem reparaţiunile tuturor spitalelor, am mai înscris în budgetul anului curent suma de 25.000 lei pentru clădirea unui pavilion remăind ca în anul viitor să se înscrie aceiaşi sumă cu care să se continueze opera noastră—prin clădirea unui al doilea pavilion, conform planurilor întocmite de arhitecţii casei noastre.

Aceasta este o datorie sfântă a Epitropilor acestui aşezământ filantropic, căci nu mai este permis de a lăsa pe aceşti infirmi în actualul local.

Destul de amară este soarta lor şi ar fi o crimă, o ruşine pentru această falnică instituţiune a Moldovei de a lăsa mai departe ospiciul în starea lui de astăzi.

Cu toate că locul pe care se află Ospiciul este de o frumuseţă încântatoare, situat pe dealul Gălăţei într'o regiune frumoasă cu o vedere admirabilă spre şesul Bahluiului şi a dealului pe care se afla Iaşul, cu un aer bun şi sănătos, totuşi aceste frumuseţi ale naturei nu sunt suficiente.

Sarmanii infirmi au nevoe de un adăpost spre a se feri vara de arşiţa soarelui, iar iarna de rigorile frigului. Aruncaţi o privire asupra clădirei actuale în care se adăpostesc aceşti nenorociţi şi aveţi să conveniţi cu toţii, că a sosit momentul de a uşura soarta lor.

Astăzi se pune piatra fundamentală a Ospiciului nou şi mulţumirea noastră sufletească va fi foarte mare când îl vom vedea terminat, căci nu poate să fie o faptă mai frumoasă, un act mai înălţător, o datorie mai sfântă, de cât uşurarea soartei triste a unor nenorociţi infirmi.

Vom contribui întru câtva cu clădirea acestui Ospiciu şi la înfrumuseţarea acestei

vechi monăstiri, cu atât mai mult că ne-a fost dat nouă fericirea să găsim în I. P. S. Mitropolitul nostru Pimen, un suflet generos, un mare și luminat apostol al bisericii și al neamului, un Inalt Prelat, care însuflețit de dragoste pentru aceste locuri strămoșești, a scos din întunericul ei vechia monăstire, Cetățuia și a redeșteptat astfel în mintea generațiunii de astăzi trecutul glorios al vechei Capitale a Moldovei.

Domnilor, înainte de a termina găsesc de a mea datorie să invoc o calitate frumoasă a poporului Românesc și anume: inima miloasă și duioasă pentru infirmi, pentru săraci, pentru bolnavi, de orice naționalitate vor fi. Cercetați registrele ospiciului nostru dela înființarea lui până astăzi și veți găsi că între nenorociții cari au fost internați sunt și mulți străini. Tocmai prin astfel de fapte umanitare se consfințește adevărul recunoscut de toți istoricii, că la gura Dunărei se află un popor tânăr, care în cursul celor 46 ani de domnie glorioasă a regelui Carol a făcut progrese uriașe, că cultura modernă a acestui popor se datorește, în mare parte, caracterului său blând și bun, grație căruia a fost îmbrățoșat cu multă căldură de celelte națiuni.

In astfel de manifestațiuni frumoase se oglindește bunătatea și nobleța naturii umane.

O națiune cu calități așa de frumoase are viitorul ei asigurat; precum oamenii de știință au reușit să învingă resistența vânturilor și să străbată aerul pe aripi artificiale, tot astfel și patrioții și iubitorii de neam vor găsi mijloace ca să deștepte conștiința națională a poporului, nu prin violență, nici prin fapte brutale sau prin calomnii, dar prin o educațiune nobilă sufletească, singura cale de îndrumare a unui popor spre pace, justiție, fraternitate și libertate.

Domnilor, ca în toate ocaziunile solemne, gândul nostru se îndreaptă către *marele nostru Rege, creatorul României moderne și de aceea strigăm cu toții:*

Trăiască Majestatea Sa Regele Carol cu întreaga iubita noastră Dinastie.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, Epitrop al Casei Sf. Spiridon, cu ocazia hramului bisericuței din Slănic.

Doamnelor și Domnilor,

Am asistat cu toții la serviciul religios, sărbătorind hramul bisericuței din frumoasa noastră localitate, Slănicul.

Serbările anuale, care se fac cu ocazia hramurilor bisericești, au o deosebită importanță.

In prima linie, ele sunt expresiunea omagiilor aduse sfinților cari s'au ales ca patroni ai acelor biserici.

Aceste serbări anuale au și o importanță istorică căci credincioșii cari asistă la aceste ceremonii, într'un mod firesc își îndreaptă gândul lor către acele suflete nobile, care au trecut pe pământul acesta, și au lăsat în urma lor, spre vecinică amintire, aceste instituțiuni religioase.

Voevodul Ștefan cel Mare, în amintirea fiecărei lupte mari a zidit o biserică. Care din noi nu cunoaște însemnătatea istorică a bisericuței din monăstirea Răsboeni, zidită de Ștefan cel Mare în memoria luptei crâncine cu Turcii de la Valea Albă?

Astăzi întrebăm și noi cine a fost intemeietorul acestei mici bisericuțe, cari sunt motivele cari au provocat clădirea ei, căci în acel timp în această localitate, nu erau de cât codrii sălbatici, fiare selbatice, nici urmă de oameni stabiliți pe aice!

Ceva positiv nu putem afirma; se spune (în lipsă de documente scrise) că un preot Gavril Manciu din Târgul Ocna, ajutat de unii oameni miloși și de un vechi boer, ar fi zidit această mică biserică.

Pe o piatră așezată afară, sub streșină, se află o inscripțiune cu cuvinte: „Ghica 1833 și Generalul Pinabie 1833,“ dar această piatră cu inscripțiunea ei n'are nici o legătură cu fundatorii bisericii, care pare a fi ridicată între 1840—1850.

Scurt timp după ce Serdarul Mihailucă a descoperit apele minerale, bolnavii din regiunile învecinate au alergat la aceste isvoare spre a-și ușura suferințele lor. Dar cu ce mari greutăți, căci pe acele vremuri nu erau drumuri, nici șosele, nici poduri!

Transportul nu se putea face de cât cu trăsuri trase de boi.

Acei bolnavi, după ce s'au îndreptat, nu s'au mulţumit numai să-şi exprime recunoştinţa lor, prin rugăciuni adresate lui D-zeu, dar au ţinut se memoreze mulţumirea lor, contribuind la clădirea micei bisericuţe în faţa căreia ne aflăm acum. Probabil că şi preotul Manciu, afară de impulsiunea sufletească religioasă, a fost provocat şi de sentimentul de recunoştinţă ca să ia iniţiativa zidirii acestui sfânt locaş. Onoare lui, căci recunoştinţa este una din acele calităţi sufleteşti, cari par a se perde din ce în ce mai mult şi în orice caz este excepţional de rară.

Astăzi bisericuţa noastră este foarte ruinată şi orice reparaţiune s'ar face ar fi de prisos. Se impune necesitatea unei noi clădiri cu atât mai mult că şi populaţiunea Slănicului merge crescând din an în an şi deci şi biserica trebue absolut mărită. Această pioasă dorinţă s'ar putea realiza curând, dacă vizitatorii Slănicului, mai cu samă acei care s'au vindecat de suferinţele lor cu ape minerale şi diferitele cure ce au făcut pe aice, fiecare după puterea lor, ar contribui la această frumoasă operă. Ar fi o manifestare de recunoştinţă către providenţa divină care a făcut ca în această admirabilă, frumoasă şi încântătoare regiune a Moldovei să iasă la lumina zilei isvoarele minerale, atât de bogate în principii terapeutice. Aceste isvoare au fost descoperite în ziua de 20 Iulie a anului 1800 de Serdarul Mihăilucă: izvorul descoperit de dânsul poartă astăzi numirea No. 1 şi în amintirea descoperitorului izvorul „Mihail".

Astfel, Domnii mei, serbarea hramului de astăzi este în acelaşi timp şi serbarea aniversării descoperirii izvoarelor minerale şi anume a 112-a aniversare.

Nu este nici momentul, nici timpul necesar ca să vă vorbesc de efectele curative ale acestor ape; este de ajuns să vă spun că conform compoziţiunilor chimice şi efectelor terapeutice, ele pot fi comparate cu cele mai renumite ape minerale din Europa, şi anume cu Ems, Selter, Gleichenberg, Mont d'or, Royat, Biliner, Vichy, apoi unele cu Kissingen, Spaa, Schwalbach, Kreuznach etc.

Importanţa şi viitorul mare a Slănicului, trebue să le căutăm şi în condiţiunile lui climaterice.

In adevăr, fiind situat într'o vale înconjurată din toate părţile de munţi acoperiţi cu brazi, cari par că ating bolta frumoasă a unui cer albastru ca acel al frumoasei Italii, Slănicul este apărat de curentul vânturilor din toate direcţiunile.

Acei dintre d-voastră care aţi vizitat staţiunele balneare şi climaterice din ţări străine, aveţi să conveniţi, ca şi mine, că Slănicul nostru poate să rivalizeze cu toate. Iţi face impresiunea că acest binecuvântat colţ al Moldovei, este un templu al lui D-zeu, în care soarele, luna şi stelele stau suspendate ca frumoase candelabre de la care pleacă razele de lumină, iar suflarea lină a vântului, amestecată cu cântecele melodioase ale păsărilor, te transpoartă cu gândul spre un ideal ceresc. Totul ni se pare ca un vis de vară, fantastic ca amorul, ca viaţa toată.

Să nu credeţi, domnii mei, că aceste impresiuni ale mele sunt numai aprecieri absolut personale.

Cu ocazia congresului de medici, care s'a ţinut anul trecut în Iaşi, congresiştii au vizitat Slănicul şi aici Epitropia le-a făcut o frumoasă primire.

Este greu să vă descriu entuziasmul medicilor. Nu voi uita niciodată mulţumirea lor sufletească după vizitarea acestei localităţi, nu voi uita frumoasele lor manifestaţiuni de dragoste confirmate prin aplausele nesfârşite cu care au acoperit cuvintele mele rostite atunci zicând *„Slănicul este perla Moldovei."*

Ce nu s'ar face dacă Slănicul nostru ar fi într-o ţară străină!

Numărul hotelurilor s'ar înmulţi foarte repede, o vilă s'ar clădi lângă alta, s'ar înfiinţa sanatorii, sezonul băilor s'ar prelungi şi staţiunea ar lua un avânt foarte mare.

Dară să nu disperăm, căci toate aceste se vor realiza şi la noi. Epitropia singură nu poate să facă mult.

Cu toate că am ajuns să echilibrăm budgetul nostru, totuşi n'ar fi prudent să facem împrumuturi noi, pentru a face din Slănic o mare staţiune balneară; ar fi o mare greşală, căci nevoile spitalelor merg crescând şi din budgetul lor nu se mai poate lua absolut nimica.

Noi am elaborat un proect de lege pe care l-am înaintat guvernului, cerând autorizarea de a forma o societate pe acţiuni pentru exploatarea băilor Slănicului şi a-l inzestra cu tot confortul necesar, precum şi cu o linie ferată care să-l lege de Târgul Ocna.

Drumul de la Târgul Ocna la Slănic este o frumuseţă neîntrecută a naturii.

Dealungul şoselei care uneşte aceste două locuri, curge imposant şi repede, pârâul Slănic, iar în dreapta şi în stânga şoselei se ridică stânci gigantice, colosale blocuri de

piatră cari par că privesc cu mirare pe călători. Intre şosea şi aceste pietre uriaşe creşte iarbă frumoasă şi în unele locuri floricele de munte, cu cele mai variate culori. La privirea lor îţi vin în gând frumoasele versuri ale poetului:

„L'al Moldovei dulce soare
Creşte floare lângă floare."

Acum, domnii mei, daţi-mi voe să vă fac o mică mărturisire.

Dacă aţi urmărit impresiunile mele, descriindu-vă Slănicul, poate că aţi fi dispuşi să credeţi că sunt condus în aprecierile mele şi de rolul meu actual, fiind unul din Epitropii casei Sf. Spiridon şi că în această calitate am datoria morală de a da tabloului cel mai frumos colorit. Nu domnilor, aţi face o presupunere nedreaptă; Slănicul nostru este atât de frumos, natura prin aceste locuri aşa de splendidă, în cât ori ce încercare din partea mea de a adăuga ceva la formaţia lui naturală, ar fi un act fantastic.

Cu toate aceste, este un sentiment pe care nu'l pot ascunde.

Nu departe de aice, peste aceste dealuri, se află un sat, Grozeştii, unde am zărit pentru prima dată lumina zilei şi nici un sentiment nu se leagă mai mult de sufletul omenesc decât locul naşterii. Din timpul copilăriei n-am mai fost prin aceste locuri, ştiam numai că Grozeştii se află în judeţul Bacău. Cu ocazia unor chestiuni relative la Slănic, în calitate de Epitrop al Spiridoniei, studiind harta pădurilor, am văzut că Slănicul se află în hotar cu Grozeştii.

Natural că această împrejurare nu putea să rămâe fără răsunet în sufletul meu şi de sigur ea face ca să am o dragoste şi mai mare pentru această frumoasă localitate.

Nici nu poate ca să fie altfel, căci locul în care te-ai născut şi vei muri, ţara în care se vor naşte şi vor muri urmaşii ei, sunt bazele unei naţiuni.

In senzul acesta poetul Lamartine are dreptate afirmând că patria este creiată din ţărâna strămoşilor.

Până la un punct oare care este adevărat că patria este mai mult legată de locul naşterii decât limba; sunt popoare cari au aceiaşi patrie şi cu toate aceste vorbesc limbi diferite. Astfel sunt Elveţienii; Negrii din America vorbesc limba engleză cu toate că sunt de altă rasă.

Totuşi repet ceiace am zis cu ocaziunea jubileului de 50 de ani a Universităţii din Iaşi în Aula Universităţii: că ideia naţională nu este complectă luând ca bază numai sentimentul de patrie în sensul lui Lamartine; ideea naţională cuprinde şi perpetuarea limbii, a geniului şi a muncii intelectuale lăsată de strămoşi generaţiunilor viitoare.

Dovadă despre aceasta o găsim in unele fapte care să petrec sub ochii noştri. Poporul israelit împrăştiat în toate ţările lumii n'a încetat se aspire la redobândirea Palestinei, a Ierusalimului, vechia lor patrie strămoşească. Profitând de slăbirea progresivă a imperiului Turcesc, mii şi mii de familii israelite din Persia, din Rusia etc. populează iarăşi Ierusalimul, a cărui populaţiune s'a rădicat de la 15000 la 150,000 locuitori din cari 100,000 sunt Israeliţi.

Aceasta tendinţă a Israeliţilor de a deveni iarăşi stâpâni pe pământul lor strămoşesc este o dovadă cât de mare este sentimentul naţional bazat, pe deoparte, pe iubirea vechei patrii, iară pe de altă parte a tradiţiunilor inerente caracterului şi geniului naţional.

Istoria popoarelor ne arată că, chiar după complecta lor distrugere, au rămas monumente, statui, biserici etc. şi cu ajutorul acestora s'a complectat de multe ori istoria trecutului acestor popoare; de aceea cred că ridicarea de monumente, de aşezăminte filantropice, de statui, de biserici, se impune or cărui popor civilizat.

Ce contrast între frumoasele vile, hoteluri luxoase, casinouri moderne şi între această veche şi ruinată bisericuţă! Ce vor crede străinii care visitează Slănicul de acest contrast şi chiar demnitatea noastră nu este atinsă?

De aceea sunt convins că, clădirea unei mici biserici în frumoasa noastră staţiune balneară va găsi în inimile tuturor bunilor Români, cari au vizitat şi au găsit aici sănătatea lor, aprobarea bine meritată.

Termen propunerea mea cu cuvintele: iubirea de patrie şi de neam ne procură o viaţă senină, aspiraţiuni sublime, o lungă dulce primăvară şi o îndelungată tinereţă sufletească,—ceia ce vă doresc tuturor.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, epitrop al Cassei Sft. Spiridon cu ocazia inaugurărei pavilionului Colonel Langa.

Domnilor și Doamnelor,

Sunt 5 luni, de când s'a pus piatra fundamentală a acestui pavilion și în cuvântarea mea de atunci am zis: „fiindcă caritatea este promotorul acestei clădiri, tot caritatea o va înălța, îi va da forma definitivă, se vor face instalațiunile necesare, astfel că într'un timp foarte scurt, sărmanii copilași vor avea un spital propriu pentru căutarea sănătății lor".

Această dorință a noastră este astăzi un fapt îndeplinit și avem mulțumirea sufletească ca tot noi să inaugurăm acest nou local, conform datinelor strămoșești.

Domnilor, promotorul înființării unui spital de copii, care să depindă de Casa Sf. Spiridon, este mult regretatul dr. Fătu, fost epitrop al acestui mare așezământ și bun patriot.

Nedispunând de un local propriu, regretatul dr. Fătu a donat din averea lui un fond din veniturile căruia să se întreție câteva paturi pentru căutarea copiilor bolnavi în spitalul Pașcanu din Tatarași.

Inființarea clinicei infantile la facultatea de medicină din Iași era de absolută nevoe pentru ca copii din Tatarași să fie mutați la spitalul central, din cauza distanței mari dela facultate.

Atunci s'a hotărât mutarea clinicei infantile în al III-lea rând al spitalului central. Dară și aici neajunsurile erau foarte mari și aceste nu s'au putut înlătura din cauză de lipsă de fonduri, spre a clădi un pavilion special. Insă, ca orice faptă frumoasă, remediarea acestui rău și-a găsit soluțiunea. Un mare filantrop, un suflet nobil, un bun patriot, d-l Colonel Constantin Langa mi-a comunicat că este dispus să ne facă o donațiune de 40,000 lei în scopul unei binefaceri și după sfatul meu a convenit ca, cu acest fond, să clădim un pavilion pentru spitalul de copii.

Imediat ce am ales locul acesta, am început clădirea și astăzi avem satisfacțiunea sufletească de a inaugura noul pavilion. Suma de 40,000 lei, donată de d. colonel Langa, nu era suficientă, căci instalațiunea de apă, de băi, de calorifere, de canal, de lumină electrică au reclamat cheltueli mari. Ca să nu fie întrerupte lucrările aceste, am făcut tot posibilul ca din veniturile budgetare ale anului curent să terminăm toate instalațiunile menționate și să putem inaugura astăzi acest pavilion, conform cu dorința donatorului nostru.

In jurul acestei clădiri am făcut și o grădină și cu timpul copăceii de curând plantați, vor crește, vor deveni copaci sub umbra cărora copilașii vor găsi un loc de recreațiune, iar aerul bun va contribui la grabnica lor însănătoșare.

Acest mic spital de copii, ca și toate celelalte spitale dependinte de casa sf. Spiridon, va fi destinat să primească copii săraci, fie din orașe, fie din sate. Fiecare copil de țăran reprezintă o fracțiune din puterea neamul lui, căci populațiunea rurală este talpa națiunii. Țăranii nu sunt prizonieri aduși de pe câmpul de luptă sau cumpărați cu bani, ci sunt elementele cele mai puternice ale națiunii române.

Cu această ocaziune ne adresăm d-lui dr. Manicatide, actualul șef al acestui serviciu, cu rugămintea de a face ca acest dar al colonelului Langa, să corespundă înaltelor lui sentimente umanitare prin o ingrijire părintească a copilașilor bolnavi și totodată să devie un focar de cultură medicală științifică, de la care să plece raze de lumină în folosul omenirei suferinde.

Ori cât de mari ar fi pasiunile politice, îndată ce intervin chestiuni cari interesează vitalitatea neamului, trebue să lăsăm deoparte orice disentimente. Să nu se strice din cauza unor certe politice operile bune făcute de un partid și astfel să compromitem chiar existența acestui mare așezământ filantropic. De aceia cred că este indispensabil ca întreaga organizațiune administrativă a acestei case, să fie întocmită astfel, încât fluctuațiunile politice să fie excluse cu totul.

Noi, epitropii actuali, am făcut tot ce era omenește posibil ca să îmbunătățim starea materială și morală a acestui așezămînt; am trecut peste considerațiuni personale, am rezistat fluctuațiunilor politice, am îndurat multe și multe atacuri violente, dară avem conștiința împacată, căci tot ce am făcut era în interesul instituțiunii noastre

și a facultății de medicină care profită de toate îmbunătățirile ce le-am adus spitalelor casei.

Un mare neajuns al spitalelor noastre este chestiunea gardiencelor; ingrijirile necesare bolnavilor nu se pot da de oricine. Este nevoe de un devotament, de o pricepere oarecare și de o inimă bună. Toate aceste nu se pot realiza cu gardiencele noastre actuale, căci aceste sunt împovorate cu copii, și este natural că din această cauză nu pot face serviciul lor cum trebue.

Pentru a preveni aceste neajunsuri, am putea recurge la instituținnea surorilor de caritate. Pentru acest scop apelăm la înalta bună-voință a I. P. S. S. Mitropolitul Pimen, care a îndrumat viața monahală într'o nouă direcțiune sănătoasă și practică.

Maicele mai tinere, ar trebui transformate în surori de caritate și numai astfel problema așa de grea a infirmierelor, ar fi rezolvată și ar contribui la înălțarea instituțiunii noastre filantropice.

Prin această dispozițiune a I. P. S. S. Mitropolitul Pimen, așezămîntul Sf. Spiridon ar lua o altă față și recunoștința noastră, a medicilor și a suferinzilor, ar fi o răsplată bine meritată Inaltului prelat, al cărui nume ar rămînea deapururea în analele Casei noastre.

Domnilor, Colonelul Langa este un reprezentant al generațiunilor neamului romînesc cari și-au iubit țara lor și cari n'au otrăvit sufletele tinere cu sentimente de ură și de dispreț către semenii lor. Prin astfel de apucături sălbatice și nedemne, niciodată nu se poate înălța cultura sufletească și științifică a unui popor. Ca să vă dau un exemplu de *suflet mare, adevărat romînesc al generațiunilor trecute,* voiu cita un gest al lui *Ștefan cel Mare nerelevat pînă acuma.*

Zilele aceste, cu ocaziunea unei inspecțiuni ce am făcut la Războieni, proprietatea casei Sf Spiridon, am văzut pe piatra neștearsă printre secoli, așezată la bisericuța de acolo, inscripțiunea lui Ștefan cel Mare care zice:

„In ziua de 26 Iunie a anului 6984, de la Adam (sau 1476 de la Christos), s'a sculat puternicul Mahomet împaratul turcesc, cu toate puterile sale; cu dînsul a venit și Basarab Voevod cel numit Laiota, cu toată țara lui, ca să jăfuească și să piarză țara Moldovei, și au ajuns pînă la Pârâul alb. Și noi Ștefan Voevodă și cu fiul nostru Alexandru, eșit-am înaintea lor aice și am făcut cu dînșii mare războiu în 26 Iulie și biruiți fură creștinii de cătră păgini și căzură acolo multă mulțime din ostașii moldoveni. Pentru aceia, bine-voit'a I. Ștefan Voevodă, de buna sa voință și zidi acest templu *întru pomenirea și desufletia tuturor pravoslavnicilor creștini cari aice au perit*".

Inscripțiunea aceasta, din care am reprodus dispozițiunile principale după tradițiunea Inaltului prelat Melchisedec, este plină de învățăminte.

Am cetit în istorie, că în urma luptei crîncene dela Războeni, toți Suveranii creștini au fost supărați pe Voevedul Basarab, domnul Valahiei, fiind că a ajutat și s'a luptat alăturea cu păgînii, în contra creștinilor și că a fost un mare doliu în toată țara Moldovei, fiindcă Moldovenii au căzut în mâna păgânilor.

Ștefan cel Mare a trecut peste aceste supărări sufletești, și contrar obiceiurilor străvechi de a *memora și glorifica victorii strălucite,* prin ridicare de monumente, el a zidit bisericuța din Războeni *în memoria luptei pierdute.* Acest *fapt dovedește sufletul cel mare al lui Ștefan cel Mare,* care a ținut să transmită generațiunilor viitoare nu numai monumente, menite ca să simbolizeze faptele glorioase ale domniei sale, dară și de acele care să comemoreze evenimentele triste și dureroase, pe care le-a suportat împreună cu poporul său. Cât de mare a fost iubirea neamului său rezultă din inscripțiunea Marelui Voevod când zice *„întru pomenirea și întru desufletia tuturor pravoslavnicilor creștini care aice au perit"*. Parcă era o prevedere a lui, că va veni timpul cînd aceste două țări surori, deși dușmănite, se vor uni odată și că biserica dela Războieni, va arăta generațiunilor viitoare, că ori cât de înverșunate ar fi luptele fratricide, există o putere mare, o taină divină care recunoaște odată pe toți frații de sînge, și această taină este *iubirea neamului și a patriei.*

Deci, inscripția pe piatra seculară a mănăstirei de la Războieni, este o dovadă de sufletul nobil și mărinimos al lui Ștefan cel Mare, care era convins că dușmănia între popoare care se trag din acelaș sînge, din pieptul cărora răsună aceiași limbă, nu poate să dureze în veci.

Dacă Ștefan cel Mare s'ar scula astăzi din mormînt și ar vedea că țările surori, atât de dușmănite în timpul său, formează astăzi un regat independent, ar zice: „sunt fericit că principatele s'au unit, iar durerea, că din vechea mea coroană, lipsesc două pietre scumpe: *Bucovina* și *Basarabia,* este alinată prin faptul că, aceste sunt înlocuite prin *cultura sufletească și științi-*

BIBLIOTECA DOCUMENTAR

fică a poporului românesc, sub auspiciile înțeleptului și primului rege Carol I".

Cultura sufletească și științifică a unui popor este o putere mare națională și-i *datoria fiecărui român ca s'o răspândească în țara lui. De aceia mi se pare foarte bizară afirmarea unora care își închipuesc că sub firma modernă de naționaliști, au monopolul educațiunii culturale a poporului românesc, cari își închipuesc că toți acei cari nu fac parte din gruparea lor, sunt dușmanii țării lor, al neamului, că sunt vânduți străinilor etc.*

In contra unor astfel de porniri pătimașe trebue să protestați cu toții, căci fiecare român este și nu poate să nu fie decât un naționalist, fiecare român își iubește patria, fiecare român nu poate decât să lucreze pentru înălțarea sufletului românesc, care este menit să înlocuiască pietrele scumpe cari lipsesc din coroana lui Ștefan cel Mare.

Unul din bunii patrioți cari lucrează în direcțiunea aceasta, este și iubitul nostru concetățean, *Colonelul Langa*, care a dat dovadă de iubirea neamului, nu prin fraze goale, dară prin fapte frumoase precum este de exemplu și actul filantropic la inaugurarea căruia asistăm astăzi.

D. Colonel Langa a făcut o danie frumoasă casei Sf. Spiridon, care este una din cele mai falnice instituțiuni ale Moldovei; acest mare așezământ filantropic își întinde operile sale de binefaceri în cele mai îndepărtate regiuni ale Moldovei, întocmai precum un arbore gigantic își întinde ramificațiunile sale în văzduhul senin al naturii; el adapă din veniturile sale un mare număr de spitale, de ospicii, de orfani, întocmai precum un izvor puternic alimentează cu apa cristalină ființele viețuitoare; el îngrijește de nevoile materiale ale clerului, întocmai precum acesta îngrijește de sufletele credincioșilor.

Instituțiunea Sf. Spiridon satisface principiile carităței, astfel precum au fost propăvăduite de Mântuitorul lumii, căci conform voinței donatorilor, conform datinelor strămoșești, conform *sufletului nobil românesc*, primește în spitalele ei, în limitele posibile, și străini de ori-ce naționalitate.

Și cu drept cuvânt, căci bolnavul de orice naționalitate ar fi, trebue să fie considerat ca un rănit pe câmpul de luptă când însuși dușmanul său cu care s'a luptat, leagă rănile sale. Ori-ce bolnav trebue să fie considerat ca un călător pe o corabie defectuoasă, aruncată cu mare furie de valurile mărei agitate, în toate direcțiunile vânturilor și gata de a se scufunda.

Ce-ați zice d-voastră, de un salvator care ar scăpa din această corabie pe conaționalii lui și intenționat ar lăsa în ghiarele morței pe toți ceilalți călători de altă naționalitate? Oare nu s'ar revolta conștiința d-voastră și n'ați dispreții pe un astfel de individ?

De aceea Domnilor, cu toate atacurile, cu toate calomniile, cu toate acuzările revoltătoare ale dușmanilor noștri, vom continua a primi în căutarea spitalelor noastre și străini lipsiți de mijloace și *aceasta spre mândria, spre glorificarea și cinstea neamului românesc în ochii lumei civilizate.*

Ideia națională, această mare și înălțătoare calitate sufletească, nu exclude ideia umanității. Suflarea omenească în timpurile noastre este bântuită de principiile umanitare, precum valurile mării sunt bântuite de suflarea vânturilor și precum mișcările furioase ale valurilor nu încetează decât atunci când încetează și suflarea vântului; tot astfel și lupta între ideia națională și acea umanitară nu va înceta, decât atunci când între aceste două mari curente sufletești, se va stabili un echilibru just.

Dealtminteri, nici nu se poate altfel, căci un *om care își iubește neamul lui, nu poate să fie un tiran*; un astfel de om trebue să aibă și sentimente umanitare, *fără ca prin aceasta să înceteze de a fi un sincer naționalist, un adevărat patriot, un luptător al națiunii sale.*

Cariera noastră de medici este o carieră adevărat umanitară; *medic bun nu poate să fie decât un om cu inimă bună.*

Bazat pe acest adevăr, am căutat să lupt în contra acelora cari vor să introducă în sufletul studenților în medicină sentimente antiumanitare; vă mărturisesc că am avut momente de descurajare când am văzut că datorit bunătății mele, am sacrificat tinerețea mea și am căutat să salvez viața unor bolnavi și pentru care fapte am fost acuzat că tot ce am făcut nu era expresiunea datoriei medicale, dară tendința de a profita de situațiunea lor. Dară aceste acuzări pe care le invoacă unii dușmani ai mei n'au prins și nu vor prinde, căci *faptele care își găsesc sancțiunea lor în conștiință, sunt drepte și umane.*

Domnilor, țara noastră a avut mult de suferit din cauza nestabilității Domnilor, și era natural că și instituțiunea noastră nu a remas neînfluențată în dezvoltarea ei. Avântul mare care l-a luat, progresele ce le-a făcut în dezvoltarea ei, se datorește în mare parte stabilității dinastiei noastre.

Lupta pentru această stabilitate, începe

din anul 1821, când suflarea națională de atunci a început să slăbească influența Turcilor în aceste țări. In anul 1859 a fost realizată unirea principatelor, iară resbelul din 1877 a determinat absoluta independență a noastră. Au încetat schimbările dese de domnii din momentul când M. S. Regele a creat la gurile Dunărei *ramura ortodoxă a Augustei familii Hohenzollern* și pentru care scop a părăsit patria lui, a părăsit locurile frumoase în cari și-a petrecut anii tinereții și ne-a adus pe iubita noastră Regină, mama duioasă a poporului, simbolul dragostei și al unei inime nobile.

Termin cu aceasta și vă rog să strigați împreună cu mine:

Să trăiască România.
Să trăiască M. S. Regele Carol I,
Să trăiască M. S. Regina,
Să trăiască întreaga noastră Dinastie.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em, Riegler, Epitrop al Casei Sf. Spiridon, cu prilejul sărbării hramului sf. Spiridon, în ziua de 12 Decembre 1912

Prea Sfinte,
Domnilor Prefecți,
Onorată Adunare,

Conform unui vechiu obicei, ne-am întrunit astăzi ca să sărbătorim hramul bisericii Sf. Spiridon și involuntar gândul nostru se îndreaptă către acele suflete nobile cari au trecut pe pământul acesta și au lasat averile lor pentru înființarea și întreținerea acestei falnice instituțiuni a Moldovei.

Inainte de toate țin să îndeplinesc o datorie de colegialitate.

La începutul anului 1911, însărcinarea de a administra această mare instituțiune, a fost încredințată mie și foștilor mei colegi, domnii Cristofor și Ivașcu, care a fost precedat un timp foarte scurt de d. Petru Sion

Greutățile pe care le-am întimpinat erau foarte mari, și numai în urma unor sforțări încordate am ajuns la un rezultat mulțămitor. Profit deci de aceste momente solemne ca să adresez foștilor mei colegi cele mai călduroase mulțumiri, asigurîndu-i de dragostea cea mai sinceră, căci împreună am lucrat, am deliberat, am chibzuit mijloacele cu ajutorul cărora ne-am achitat de misiunea care ne-a fost încredințată.

Mulțămesc în acelaș timp și directorului nostru, Rudolf Suțu, șefilor de servicii precum și tuturor funcționarilor cari ne-au dat tot sprijinul în îndeplinirea sarcinei noastre.

Constat cu mare bucurie că și actualii mei colegi, domnii Pogonatu și Christea, sunt animați de aceleași sentimente pentru instituțiunea noastră ca și foștii mei colegi.

Domnilor,

Cea dintâi întrebare pe care aveți s'o puneți este: cine-i inființătorul acestei instituțiuni măreațe?

La ambele frontespicii ale bisericii Sf. Spiridon se găsește o inscripție din care rezultă că anul întemeierii bisericii *ar fi 1704* și că în anul *1758*, in timpul domniei lui Scarlat Ghica, s'a zidit *noua mănăstire a Sf. Spiridon.*

Constantin Mihail Cihan Racoviță prin hrisovul său care poartă data de 1 Ianuarie 1757, hotărăște că în noua mănăstire a Sf. Spiridon să se clădească Spitalul central.

Deci biserica Sf. Spiridon are o vechime de 208 ani, iară Spitalul central vechime de 154 ani.

Datoria unui popor este să cultive și să întreție cultul trecutului său, să veghieze și să se îngrijească de monumentele lui cari sunt martorii cei mai conștiincioși ai gloriei și strălucirii străbunilor.

Să trecem hotarele țărei și imediat vom fi surprinși de mijloacele de care se servesc popoarele civilizate ca să deștepte în sufletele copiilor iubirea de patrie, cultul strămoșesc, vitejia și gloria străbunilor.

Cu ocazia unei călătorii în Germania am vizitat castelul de la Wartburg, clădit în vârful unei coline înalte înconjurată de păduri seculare.

In acel castel reformatorul Luther a predicat abuzurile puterei papale din acele timpuri.

Tot în acest castel am văzut și camera în care se afla un pat simplu, o masă simplă de lemn, vre-o două scaune, și aninat pe un părete, tabloul lui Melanchton, amicul lui Luther. *Toate aceste obiecte sunt*

pastrate cu cea mai mare sfinţenie, căci în acea cameră şi pe acea masă, marele reformator Luther a scris Biblia, fundamentul religiei protestante.

Oare aceste rămăşiţi ale trecutului unui popor nu vorbesc ele mai mult sufletelor omeneşti de cât cărţile cele mai frumoase?

In timpul vacanţelor, se fac excursiuni de şcolari în toate regiunile Germaniei unde se găsesc biserici, castele, monumente, clădiri istorice, etc.

Copilul în şcoală aude de la învăţători faptele mari ale străbunilor, *iară ochiul vede operile lor în piatră şi în lemn* şi aceasta este *şcoala cea mai sublimă* pentru a întipări în sufletele tinere iubirea de patrie şi cultul strămoşesc.

Convins de acest adevăr, socotim ca o crimă de a lăsa să se ruineze monumentele, bisericile şi alte rămăşiţi vechi, care interesează istoria şi cunoaşterea trecutului neamului românesc şi am îndreptat atenţiunea noastră nu numai asupra spitalelor dară şi asupra *tuturor clădirilor istorice cari se administrează de casa Sf. Spiridon.*

Intre actele nerezolvate pe care le-am găsit îndată după numirea noastră ca epitropi al acestui aşezământ, era o prea frumoasă adresă a I. P. S. Mitropolitul Pimen în care descrie în culorile cele mai negre starea deplorabilă în care se află *mănăstirea Războeni*, zidită de Ştefan Cel Mare. I. P. Sfinţitul arată că chiliile, biserica, casa stariţei, şi în general toate mănăstirile, sunt în complectă ruină şi că cu durere trebue să ne facă cunoscut că de *nu vom face reparaţiunile indispensabile va fi nevoit să închidă biserica cu totul.*

Mişcat de cuprinsul acestei adrese, am plecat la această mănăstire, situată în judeţul Neamţ, spre a cerceta dacă faţă cu starea financiară puţin satisfăcătoare a noastră s'ar putea realiza dorinţa I. P. Sfinţitului Mitropolit.

Am rămas încântat de frumuseţa localităţii şi mi-am dat sama de perderea mare pentru istoria neamului românesc dacă am lăsa să cadă în complectă ruină această biserică, care a scăpat de furia păgânilor şi de *efectele distrugătoare ale timpului, care este singurul element nedistructibil pe pământul acesta.*

Maica stareţă, o venerabilă bătrână în etate de 82 de ani şi sora mult regretatului Episcop Melchisedec, în urma prezentării mele ş'a făcut semnul crucei zicând: mulţămesc lui D-zeu că am ajuns şi eu la adâncă bătrâneţă să văd un Epitrop în această sfântă mănăstire, care până astăzi a fost *uitată şi nebăgată în samă.*

Am asistat la serviciul divin: un cor mic de călugăriţe a impresionat, cu cânticele lor, inimele credincioşilor şi am fost mişcat de un sentiment înălţător, aducându-mi aminte, că în anii copilăriei am învăţat la şcoală, că aici la Războeni, s'a dat o luptă îngrozitoare între armatele lui Ştefan cel Mare şi acele ale Turcilor unite cu ale Muntenilor şi că bisericuţa în care mă aflam, a fost clădită de marele Voevod, în memoria bravelor armate creştine cari au murit aici zdrobite de duşmani.

Am luat toate dispoziţiunile necesare spre a se face reparaţiunile cele mai urgente pentru a împedeca să se ruineze cu totul acest vechiu monument, una din moştenirele preţioase şi bogate, cu care s'ar mândri multe popoare mult mai vechi şi mult mai bogate.

Biserica Sf. Spiridon, în care ne-am întrunit astăzi ca să ascultăm serviciul divin, ajunsese într'o stare regretabilă. Pridvorul în ruină, altarul într'o stare lamentabilă, icoanele şi toată pictura interioară a bisericii ştearsă cu totul, păreţii interiori dărămaţi şi înegriţi de fumul lumânărilor şi a sobelor stricate. Aspectul lugubru al interiorului acestei biserici a impresionat foarte mult pe vizitatorii străini, cari au rămas indignaţi de starea deplorabilă al acestui sfânt locaş, *odinioară vestit prin frumuseţa lui.*

Văzând că această stare a bisericii nu mai poate continua, am hotărât să o reparăm şi am început cu instalaţiunea luminii electrice.

Cu aceasta am întâmpinat oare care greutăţi, invocându-se, că dogmele bisericei ortodoxe s'ar opune. Dar toate criticele aduse n'au fost serioase.

Dovadă este asentimentul înalţilor prelaţi pe cari i-am consultat şi cari au aprobat în totul aceasta.

Fumul lumânărilor de ceară ruinează şi înegreşte decorurile şi pictura bisericii. Sănătatea credincioşilor sufere, fiindcă prin arderea lumânărilor se formează gazuri vătămătoare, iar căldura topeşte ceara, care stropeşte covoarele, hainele şi obiectele din jurul lor.

Toate aceste neajunsuri sunt înlăturate prin *iluminatul electric, datorit ştiinţii, care este una din cuceririle cele mai mari, podoaba şi mândria supremă a geniului uman, stăpâna noastră suverană sub auspiciile căruia se guvernează lumea.*

Astfel progresul ştiinţific, care este o con-

secinţă fatală a evoluţiunii şi a timpului, a determinat că bisericele noastre vor fi de acum înainte luminate cu lumină electrică, fără a atinge întru nimica dogmele religioase. Razele de lumină, fie ele datorite arderii lumânărilor de ceară, fie ele o manifestaţiune a puterei electrice sunt absolut identice, iar rolul lor în biserică *este să simbolizeze adevărul etern care trebue să fie unicul izvor şi judecător al credinţei.* Facă ceriul ca iniţiativa noastră, de a lumina biserica Sf. Spiridon cu lumină electrică, *să fie imitată spre glorificarea şi strălucirea cultului religiunei ortodoxe creştine.*

După terminarea instalaţiunii electrice, s'au început lucrările de restaurare în interiorul bisericii. S'au văpsit păreţii, s'a restaurat şi s'a refăcut toată pictura, s'au modificat candelabrele, s'a refăcut locul corului, s'au aşezat sobe noi, s'au tapisat scaunele, etc., etc.

Arhiereului şi egumenului nostru P. S. Vartolomei Stănescu i-am instalat o frumoasă locuinţa în curtea bisericii în conformitate cu înalta sa demnitate bisericeasă.

Regretăm din suflet că acest înalt prelat ne părăseşte, căci instituţiunea noastră perde un *păstor luminat şi devotat bisericii.*

Inainte de a continua îmi incumbă datoria să amintesc că în cursul acestui an concetăţenii noştri au perdut două vieţi scumpe: *căpitanul Grigorie Ghika* şi *d-rul Leon Sculy.* Numele *căpitanului Grigorie Ghyka* este legat de aşezămintele casei Sf. Spiridon prin faptul că este un descendent al familiei Ghika, care a făcut donaţiunile cele mai remarcabile instituţiunii: Institutul Grigori Ghika, ospiciul Galata, spitalul din Hârlău, etc.

Căpitanul Grigori Ghika a fost şi Epitrop al aşezămintelor casei Sf. Spiridon, în care calitate s'a distins prin devotamentul său şi prin o cinste exemplară în toate actele sale.

D-rul *Leon Sculy* pe care moartea nemiloasă l'a răpit din mijlocul nostru era un chirurg distins şi o fală a Universităţii noastre. Din cauza înaltelor lui sentimente umanitare a fost foarte iubit.

Cine nu ştie cu câtă înverşunare s'a opus la punerea în aplicare a regulamentului făcut de predecesorii noştri, prin care se cere străinilor să plătească taxa de 1.50 bani pe zi, pentru a fi căutaţi în spitalele noastre. Nu ştiu ce ar fi zis acest caracter nobil dacă ar fi fost în viaţă atunci când am fost atacat din cauza următoarelor cuvinte dintr'un discurs al meu: *„Or-ce bolnav, de ori-ce naţionalitate ar fi, trebuie să fie consideral ca un rănit pe câmpul de luptă, când însuşi duşmanul cu care s'a luptat leagă rănile sale".*

Dovadă că astfel de porniri umanitare sunt în acord cu frumoasele şi înălţătoarele sentimente româneşti o dovedeşte trimeterea unor ambulanţe sanitare române în ajutorul răniţilor din ambele tabere inamice.

D-rul Sculy era un bun patriot şi ca profesor a căutat să deştepte în inimile elevilor lui iubirea ştiinţii, *care este farul de lumină al tuturor popoarelor şi dela care depinde puterea şi prosperitatea lor.*

Fiind un suflet bun şi nobil, el a infiltrat în inimile elevilor lui şi darul blândeţii şi al umanităţei. In numele întregului personal al acestui aşezământ adresez regretaţilor dr. Sculy şi căpitanului Gr. Ghika o *duioasă amintire.*

Domnilor,

In luna Iulie, a. c., cu ocaziunea hramului din Slănic, am ţinut o cuvântare în care am apelat la vizitatorii băilor să contribuiască *la clădirea unei noi biserici în locul acelei vechi şi ruinate cu totul.*

In adevăr, clădirea de monumente, de ori ce natură, deşteaptă conştiinţa naţională, dragostea pentru arta românească şi păstrează continuitatea sufletului românesc, *căci aceste clădiri naţionale vor fi admirate de generaţiunile viitoare, precum şi noi admirăm pe acele ale străbunilor.*

Numai astfel se va forma un lanţ neîntrerupt între monumentele trecutului şi acele ale viitorului nostru.

In conservarea monumentelor se oglindeşte patriotismul luminat, continuitatea conştiinţii naţionale şi dragostea pentru toate actele trecutului românesc.

Apelul meu n'a rămas fără răsunet, căci de şi sezonul Slănicului era aproape pe la sfârşitul său, totuşi s'a adunat o sumă de câteva mii de lei, iar Epitropia a hotărât să contribuească şi dânsa la această frumoasă operă naţională cu suma de 10.000 lei, care se va înscrie în budgetul anului viitor.

Am ferma convingere că opera proectată va fi în curând realizată cu concursul tuturor cari îşi iubesc ţara lor, precum au făcut boerii şi toţi acei cari prin donaţiunile lor au întemeiat această umanitară şi providenţială instituţiune a Sf. Spiridon.

Slănicul, pe care într'un discurs al meu, ţinut cu ocazia congresului asociaţiunii medicilor, l-am numit *„perla Moldovei"*, este

una din staţiunile cele mai frumoase şi încântătoare ale României.

Cu mâhnire trebue însă să vă spun că, pentru casa noastră, această staţiune este o mare povoară; anuităţile mari şi cheltuelile pe care le reclamă întreţinerea acestei staţiuni impun o modificare gravă a modului de exploataţiune.

Să sperăm că năzuinţile noastre vor fi încoronate cu un succes deplin.

O îmbunătăţire remarcabilă, pe care am introdus-o, a fost înfiinţarea unui pavilion de boale contagioase pentru adulţi. Până în anul trecut pacienţii cu boale contagioase au fost trataţi la un loc cu toţi ceilalţi bolnavi. Această stare de lucruri nu mai putea fi tolerată, iar din punctul de vedere umanitar era o adevărată crimă, căci bolnavii se infectau unii de la alţii.

Pentru acest scop, am transformat o clădire ruinată şi părăsită din strada Muzelor într'un frumos pavilion cu două spaţioase camere cu calorifere, lumină electrică, instalaţie complectă de apă, băi, ventilaţie etc.

Domnilor,

O transformare complectă se dă *institutului Grigore Ghica-Vodă*, care se găseşte într'o stare atât de îngrozitoare, încât, cu drept cuvânt, predecesorii noştri au proiectat clădirea unui nou institut şi dărâmarea celui vechiu.

Cu venirea noastră în capul acestei instituţiuni, am găsit noua clădire începută: am hotărât s'o terminăm după ce ni s'a votat de cameră împrumutul necesar şi am renunţat la dărâmarea vechiului institut care este o clădire extraordinar de solidă.

In clădirea nouă introducem calorifere, lumină electrică, apă, băi sistematice şi sperăm că în curând toată lucrarea va fi terminată.

Sistemul de astăzi pentru a creşte nenorociţii copii, demoşteniţi de soartă, trebue să fie modificat cu totul spre cinstea marelui nostru aşezământ.

Domnilor,

In cursul acestui an s'a clădit şi instalat *„pavilionul Langa"*, în curtea spitalului central.

Colonelul Langa, un mare patriot, cu o inimă românească, în urma propunerii mele a pus la dispoziţiunea noastră 40,000 lei, pentru a clădi un pavilion care să fie destinat copilaşilor bolnavi.

In acest pavilion se vor instala şi căuta toţi copilaşii cari se vor îmbolnăvi în institutul Gregorian, precum şi acei cari vor fi aduşi de crescătoare de *prin sate* unde s'au îmbolnăvit şi li se vor da toate îngrijirile necesare.

Astăzi, aproape 90 la sută din aceşti copii mor din cauza lipsei de îngrijiri medicale, ceeace este o crimă neiertată, căci un mare număr din aceşti copii sunt *copii de ţărani, cari sunt talpa naţiunii şi elementele cele mai puternice ale neamului.*

Natural că suma de 40,000 lei, donată de veneratul Colonel Langa, nu era suficientă pentru acest pavilion care funcţionează în condiţiunile cele mai igienice şi salubre în care l-am pus; în adevăr, el are o canalizaţie bună, instalaţiune de apă complectă, calorifere admirabile, lumină electrică, băi sistematice, o ventilaţie modernă.

Această instalaţiune a costat aproape *20,000 lei*, pe care le-am cheltuit din fondul budgetului curent, *deci fără nici un împrumut.*

In anul curent am clădit la Galata un pavilion pentru infirmi, care va fi inaugurat la primăvară.

Această clădire era absolut necesară, căci vechiul Ospiciu Galata, înfiinţat de Grigore Alexandru Ghika, în 1853, se află astăzi într'o stare de ruină complectă.

Nu există o faptă mai frumoasă, un act mai înălţător, o datorie mai sfântă, decât a uşura existenţa dureroasă a unor nenorociţi infirmi, şi din acest punct de vedere nu există o inimă mai miloasă şi duioasă decât inima *românească, în care se oglindeşte bunătatea şi nobleţa naturii umane.*

In anul acesta s'a clădit pavilionul pentru barbaţi; în budgetul viitor se va înscrie suma necesară pavilionului pentru femei.

Toate spitalele noastre filiale au fost reparate şi înzestrate cu cele necesare.

Am înfiinţat un serviciu special de *electroterapie*, de *radioscopie* care a fost început de d. prof. Demetriade.

Până acuma, Spitalul central nu avea de cât grădina din faţa bisericii, neaccesibilă bolnavilor. Dosul clădirei era ocupat cu şuri putrede, beciuri stricate, depozite de gunoae, pansamente vechi şi infecte etc.

Acest loc atât de murdar l-am transformat într'o grădină frumoasă; am plantat arbori, am făcut drumuri bune, am aşezat bănci şi mese şi am procurat astfel bolnavilor posibilitatea de a petrece vara în grădină şi a respira un aer curat.

Ospiciul Socola este complect instalat. Cu suma de 100,000 lei pe care ne-a pus o la dis-

poziţiune dl. Ministru de Interne, dl. Marghiloman, am plătit restul datoriilor pentru instalaţiunea de apă.

Faţă cu numărul mare de bolnavi am fost nevoiţi să mai prevedem în budget un al *doilea post de medic primar.*

Domnilor,

Instituţiunea noastră, de şi autonomă, totuşi este *subordonată legei sanitare.*

Conform acesteia, posturile de medici secundari nu pot fi ocupate definitiv de cât pe baza unui concurs, pe un *period de patru ani.* Această dispoziţiune este justă, căci locul de medic secundar trebue să servească medicilor tineri ca o şcoală de perfecţionare în arta medicală. Călcând această lege, facem un rău serviciu tinerilor medici secundari, căci aceştia, lasaţi peste termen în locurile lor, îmbătrânesc, nu se presintă la concursurile de medici primari şi nu se îngrijesc de viitorul lor.

Un mare număr de ani concursurile au fost suprimate cu totul şi astfel se face că avem în spitalele noastre medici care funcţionează de 20—30 de ani fără ca să fi trecut concursul cerut de legea sanitară.

Având în vedere această stare anormală, am făcut un *regulament pentru concursuri de medici de spitale* în conformitate cu noua lege sanitară. După ce acest regulament a fost aprobat de organele sanitare superioare, de ministerul de Interne şi sancţionat de M. S. Regele, *am publicat concursul pentru toate locurile vacante fără excepţiune.*

Din această cauză am fost violent atacaţi şi maltrataţi; influenţe mari, interese multiple au intervenit ca să se împedice şi de această dată ţinerea concursurilor. Dar am rezistat; valurile furtunoase s'au potolit, spiritile revoltate s'au liniştit, concursurile s'au ţinut, iar tinerii medici au fost numiţi *prin decret regal în locurile la care au reuşit în ordinea clasificării lor.*

Astăzi chiar, adversarii recunosc că merit toată lauda pentru că am reuşit să restabilesc dispositiunile legii sanitare *în folosul medicilor tineri şi a spitalelor noastre.*

Domnilor,

Una din chestiunile cele mai importante de care trebuia să ne ocupăm este aceia a infirmierelor, căci îngrijirea bolnavilor este indispensabilă pentru vindecarea şi alinarea suferinţelor lor. Dar aceste îngrijiri trebue să cadă în sarcina acelor femei cari sunt în condiţiuni favorabile pentru a deveni surori de caritate.

Femeia este întotdeauna gata ca să uşureze, să alineze durerile morale şi fizice ale mizeriilor umane. Dar ori cât de mare ar fi devotamentul unei femei pentru bolnavi, ori cât de mare ar fi spiritul ei de sacrificiu pentru suferinţele omenirii, totuşi sunt împrejurări cari micşurează misiunea ei.

Intre aceste trebue să enumerăm în prima linie copiii, căci legile supreme ale naturii impun ca o mamă se va ocupa înainte de toate de copiii ei, ceia ce o împedică să aducă suferinzilor tot devotamentul de care, pe acest adevăr ne-am convins cu toţii şi bazaţi pe experienţele făcute putem afirma că *femeile gardiene au ajuns o adevărată calamitate în spitalele noastre.*

Aproape toate gardiencele au copii, barbaţi, gospodăria lor prin oraş şi toate aceste le sustrag de la misiunea lor.

Pentru a înlătura toate aceste inconveniente trebue să ne gândim la înfiinţarea unor şcoli speciale de infirmiere.

In Germania, în Franţa, în Anglia, în Italia şi în alte state civilizate, *recrutarea infirmierelor se face în diferite moduri.* Unele aparţin ordinelor catolice, altele sunt diaconice protestante, altele nu aparţin *ordinelor religioase, dar şi-au căpătat educaţiunea lor în şcoli speciale.*

Să ne întrebăm, ce am putea face noi *în această privinţă?*

Eu cred că soluţiunea problemei depinde de sprijinul I. P. S. Mitropolitul Pimen, care în multe ocaziuni a dat dovadă că în pieptul său bate o inimă nobilă, că are un suflet larg înzestrat cu cele mai înalte sentimente umanitare, *care nu caută onoruri decorative sau distincţiuni vanitoase şi ca atare nu vede de cât partea frumoasă a sufletului omenesc.* In adevăr, în mănăstirile noastre avem un număr destul de mare de maici.

Unele din aceste mănăstiri sunt aşezate aproape de Târgul-Neamţ, unde Epitropia are un spital foarte bun şi bine înzestrat.

In acest spital s'ar putea întruni, în fiecare an, un număr oare care de maici cari după o practică suficientă, devenind surori de caritate, se vor trimete pe la spitalele noastre; în locul lor vor veni alte maici şi cu modul acesta, încetul cu încetul, vom dispune de un număr suficient de surori de caritate. S'ar putea realiza aceasta, dacă la una din *aceste mănăstiri s'ar înfiinţa un mare sanatoriu,* în care s'ar da toată educaţiunea necesară maicelor pentru a deveni surori de caritate. Inceputul este greu; în-

curând însă totul va merge ușor: maicele vor învața arta de a îngriji pe bolnavi, fără multe lecțiuni teoretice căci exemplul și obicinuința sunt baza principală; ele sunt căldura și ploaia pe pământul fertil și deci o recoltă frumoasă și bogată nu va lipsi; buruiana va fi înăușită prin creșterea puternică a săminții curate.

Față cu importanța mare ce presintă chestiunea infirmierelor, afirmăm că una din paginile cele mai frumoase din activitatea atât de fecundă a I. P. S. Mitropolitul Pimen ar fi *realizarea acestei cerinți atât de indispensabile instituțiunii noastre și omenirii suferinde.*

Domnilor,

Din programul reformelor noastre face parte și *lărgirea colegiului medical*, care acuma, conform statutelor și regulamentelor existente, se compune numai din medicii primari ai spitalelor casei. Această organizare a colegiului medical nu se mai poate menține, fiind că, cu înființarea facultății de medicină, un mare număr de servicii spitalicești sunt conduse de profesorii respectivi și toți aceștia nu fac parte din colegiul nostru medical.

Această stare este un mare neajuns, căci toți acești profesori nu pot lua parte la ședințele colegiului medical, *care deci este lipsit de sfatul și de lumina celui mai distins corp medical.* Pentru acest motiv, am introdus în regulamentul concursurilor de medici de spitale un articol *care acordă Epitropiei dreptul de a numi pe profesori de clinică și de terapeutică medici primari ai serviciilor respective.* Aceasta se impune și din punctul de vedere al relațiunilor ce trebue să existe între Epitropie și profesorii care conduc serviciile respective, căci numai astfel Epitropia va putea exercita autoritatea ei pentru bunul mers al acestei instituțiuni.

De altmintrelea, această reformă, proectată de noi, este deja introdusă în București, unde toți profesorii cari conduc serviciile spitalicești sunt și medici primari ai Eforiei. Intr'un mod fatal vom ajunge aice, căci cu *timpul toate serviciile noastre vor fi conduse de profesorii facultății de medicină.*

Un *serviciu* care este menit să aducă foloase reale casei noastre este acel al *statisticei.* Un astfel de serviciu a lipsit cu totul și din cauza aceasta ne lipsesc toate datele necesare din care să putem trage concluziuni științifice, *indispensabile atât medicilor cât și administrațiunii noastre.*

Direcțiunea generală a serviciului sanitar n'a fost în stare să complecteze statisticele ei generale din cauză că nu i s'a trimes din partea instituțiunii noastre statisticele spitalelor pentru câți-va ani în urmă.

Pentru a înlătura această lipsă în administrațiunea noastră, am înființat un serviciu special de statistică cu tot personalul necesar; într'un local special am instalat mese, dulapuri și tot materialul necesar pentru astfel de lucrări.

Domnilor,

Cred de un interes oare-care să cunoașteți care este averea Casei Sft. Spiridon.

Această casă posedă în Moldova și Basarabia *66 Moșii* cu o suprafață de 60.288 Hect. și *50 de păduri* cu o suprafață de 24396 Hect. Deci în moșii și păduri o suprafață de *84.684* Hectare.

Ținând cont de prețurile actuale a proprietăților fonciare și stabilind prețul unui Hectar 800 lei, va rezulta o valoare totală de lei 84684×800=67,747,200

La acestă cifră de	67,747,200
se adaugă:	
Valoarea izlazurilor vândute statului de Epitropie, cu o suprafață de 7521 Hectare.	4,907,365
Valoarea tuturor clădirilor ocupate de spitale.	6,500,000
Valoarea clădirilor și instalațiunilor de la Slănic.	4,500,000
Valoarea de case, acarete, vii.	350,000

Capitaluri depuse

La banca de Petersburg	680,000
Efecte și numerar	1,080,000
Datoria Com. Galați	213,000
Mici fonduri.	80,000
Total	86,057,564

Dacă am calcula valoarea pământurilor cu prețurile oferite astăzi, valoarea totală a casei Sf. Spiridon ar ajunge la cifra de *100,000,000* lei.

Veniturile actuale se rădică la *3,692,677 lei*, cu care se întrețin 12 *spitale*, *3 ospicii*; se întrețin *orfani*, *biserici*, *schituri*, *Slănicul*, *se plătesc legatele*, *se ajută săraci*, *se plătesc* pensiile, se fac *construcții* și *reparațiuni*, se exploteazā *păduri*, se plătesc

anuitățile împrumuturilor făcute în trecut pentru diferite clădiri și instalațiuni; se plătesc impozitele, asigurările, se plătesc medici, farmaciști, funcționari și întregul personal administrativ etc.

Numărul bolnavilor care au fost căutați în spitalele noastre în cursul anului este de *14583*, iară al acelora care au fost căutați *ambulanți*, în serviciile spitalicești a fost de *82,486*.

Toate veniturile și cheltuelile sunt absolut echilibrate și se găsesc detailate în budgetul nostru.

Epitropia casei Sf. Spiridon a contribuit foarte mult la rădicarea socială și economică a populațiunii rurale.

In adevăr, la *45 comune* s'a dat *izlazuri* care la un loc ocupă o suprafață de *7521 Hect.* și s'a convenit ca preț de cumpărătură *4,900,000* lei, ceia ce represintă aproximativ *640* de lei Hectarul.

Față cu prețurile actuale, Epitropia a făcut sacrificii însemnate în favoarea populațiunii rurale (aproape 1,500,000 în favoarea lor).

Aproape toate moșiile noastre (afară de 5) sunt arendate la obștii țărănești. *Am constatat că aceasta este sistema cea mai bună pentru a exploata moșiile casei.*

Toate obștiile sunt în curent cu arenzile și din rapoartele inspectorilor rezultă că *pământurile sunt bine* și *sistematic cultivate.*

Cu această ocaziune țin să relevez cât de mare este nedreptatea acelora care acuză pe țăranii noștri de indolență, de lene, de alcoolism.

Cred că această acuzare este nemotivată. Intr'o conferință a mea la Academia Română am arătat că un alcoolic bea în toate zilele, și o mare parte din viața lui o petrece prin cârciume. Nu tot ast-fel este țăranul nostru care nu bea de cât în zile de sărbătoare, într'un mod intermitent ca să zic așa, iar viața lui o petrece muncind lanurile pământului din care se hrănește cu familia lui.

Această părere a mea a fost aprobată în aplausele tuturor membrilor Academiei, și astăzi o confirm prin faptul că obștiile țărănești sunt cei mai buni, cei mai conștincioși și cei mai vrednici arendași ai moșiilor Spiridoniei.

Chestiunea moșiilor din Basarabia este pe cale de a fi rezolvită. Se știe că guvernul rus dorește să cumpere aceste moșii.

In luna Aprile a. c. am fost chemat la București de d. C. Arion, pe atunci ministru de Interne, pentru a da oare-care relațiuni reprezentantului guvernului rusesc și căruia i-am dovedit că toate argumentele lui în defavoarea noastră sunt neîntemeiate.

Ast-fel, afirmațiunea că conform legilor rusești $^1/_3$ din veniturile acelor moșii se cuvin statului rusesc fiind-că sunt donațiuni *făcute mănăstirii Sf. Spiridon*, am infirmat-o prin faptul că toate aceste moșii s'au lăsat spitalului Sf. Spiridon iară nu mănăstirei.

Un alt argument, invocat de ruși este că *străinii, și prin urmare nici Epitropia*, nu poate stăpâni proprietăți rurale în Rusia; am arătat că și aceasta este nefundat, de oare-ce în timpul când moșiile au fost donate spitalului Sf. Spiridon, *Basarabia aparținea României și atunci Rușii erau străini față de noi.*

Argumentul că donatorii au înțeles că de averea lor să profite bolnavii din Basarabia i-am dovedit ca injust, fiind-că spitalul nostru din Iași *tratează pe toți bolnavii care vin din Basarabia, ceia ce putem dovedi cu registrele noastre.*

Un singur argument este serios pentru noi: greutatea de a administra moșii *intr'o țară străină.*

A rămas ca guvernul să facă o lege care să pue un capăt acestei chestiuni, ceia ce a și promis că va face.

In timpul din urmă, Epitropia caută să satisfacă și legea moșiilor de mână moartă în limitele posibile.

Cu aceasta termin și mulțumim P. S. Arhiereu Antim Petrescu, care împreună cu clerul său a binevoit să binecuvinteze serbarea noastră, mulțumim tuturor reprezentanților autorităților și întregei asistențe cari au bine-voit să ne onoreze cu prezența lor și doresc tuturor o viață lungă și fericită, realizarea tuturor aspirațiunilor naționale, cimentarea legăturilor sufletești acelora care luptă pentru lumină și adevăr, cari propagă lumina adevărului cu tot entuziasmul de cari sunt capabili și cari contribuesc la educațiunea sufletească a tineritului cu exemple de înaltă bunătate și iubire.

Doresc din suflet ca această falnică instituțiune a Moldovei să prospereze și să înflorească sub auspiciile gloriosului și înțeleptului nostru Rege, care a creiat aci la gurile Dunărei o puternică și iubită Dinastie.

Să trăiască Regele Carol I.

Să trăiască Regina Elisabeta.

Să trăiască întreaga Dinastie.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, Epitrop al Casei Sf. Spiridon cu ocazia inaugurării noului local al Institutului Grigore Ghica Vodă.

Doamnelor și Domnilor,

Dați-mi voe ca, cu ocazia inaugurării pavilioanelor „Institutului Grigore Ghica Vodă", să schițez istoricul acestui mare așezămînt umanitar.

Prin hrisovul, pe care îl găsim în Manualul administrativ al Principatului Moldovei, pe anii 1832—1835, Vodă Grigore Ghica înființează la 1 Ianuarie 1852 Institutul care poartă și va trebui să poarte în cursul veacurilor numele lui.

Instituția la început nu avea de cît 14 paturi, în casa care se află în fața noastră.

Grigore Ghica Vodă a dăruit această casă precum și 15,000 de galbeni pentru instalare și a pus întreaga instituție sub administrația casei Sf. Spiridon cu îndatorirea de a îndeplini neajunsul cheltuelilor trebuitoare.

În hrisov se spune că scopul institutului este de a primi pruncii părăsiți de căutarea părintească; de a scuti ființa lor de neajunsurile morale și sociale, și deși casa nu este destinată pentru prunci născuți din căsătorie legitimă, ea va hărăzi și acestora adăpostire și ajutor, cînd părinții lor vor fi opriți de boale sau alte piedici, de a ingriji de soarta lor, cînd vrîsta pruncilor ar fi prea crudă și secția va avea locuri vacante.

Tot în hrisov se zice că nu se vor primi ori ce prunci, născuți afară de căsătorie, ci mai cu seamă acei născuți în Școala de moșit, a căror împrejurări ar reclama acest ajutor, drept care sfera secției nu se va întinde decât foarte rar peste cercul Capitalei; căci obștiile tîrgurilor și ale satetor sunt datoare a se îngriji de pruncii părăsiți. Preoții fiecărui popor, sunt chiemați de a umbri cu prietenească ingrijire de soarta lor, și iubirea de miluire a persoanelor private, nu poate afla prilej de jertfă mai plăcută lui D-zeu și oamenilor, decât hărăzind ajutor acestor ființe nenorocite, care au cea mai mare nevoe de sprijin și cari, *fără de a lor vină, sunt cei mai părăsiți din toate creaturile lumei.*

Din aceste rânduri ale Hrisovului reesă caracterul nobil, sufletul mare și patriotismul neîntrecut al lui Vodă Ghica și în aceste clipe cînd inaugurăm noile pavilioane, se cuvine să îndreptăm gândul nostru spre acel suflet mare, care, sunt acuma peste 60 de ani, a înzestrat Iașul cu această mare și umanitară Instituțiune.

In cursul acelor 60 de ani Epitropia Sf. Spiridon mereu este încărcată cu prunci, aruncați, găsiți, lepădați și lăsați în grija Casei.

Am făcut o statistică relativă la numărul acestor copii.

Din această statistică rezultă că în ultimii 5 ani de la 1908—1913 au trecut prin acest Institut 2447 de copii și au murit 425, ceia ce dă o mortalitate aproape de 20 la sută și aceasta încă este un progres mare față cu anii trecuți.

In ziua de 15 Maiu 1913 au rămas 355 de orfani în îngrijirea Casei.

Cu drept cuvânt aveți să întrebați ce devin aceste ființe părăsite și totuși capabile se devină cetățeni folositori Țării ?

Un mare număr din acești prunci născuți și lepădați în Institut mor din cauza sistemei actuale de îngrijire.

Sugarii se dau spre creștere femeilor din satele învecinate pentru care sunt plătite cu 10 lei lunar. Aceste femei de cele mai multe ori lipsite de sentimente de datorie, sarace, de multe ori foarte vicioase, nu pot îngriji de nenorociții copilași cari și mor din această cauză.

Numărul relativ mic de copii cari scapă din ghiarele morței, în starea actuală de organizațiune, nu se pot crește astfel încât se devină cetățeni folositori societății.

De problema creșterei orfanilor m'am ocupat foarte mult.

Am studiat organizațiunea diferitelor orfelinate și din toate rezultă că rolul cel mai important îl are femeia, care în orice împrejurare este menită să ușureze și să alineze durerile morale și fizice ale mizeriei umane.

Din acest punct de vedere am fost favorizați de soartă.

Mai multe doamne distinse din societatea noastră au exprimat dorința că vor să dea tot ajutorul Epitropiei pentru creșterea și educațiunea trupească și sufletească a orfanilor noștri.

Am primit cu o adâncă mulţumire această gentilă şi nobilă propunere.

Dară ce folos? Frumoasele intenţiuni ale doamnelor, dragostea şi zelul lor pentru a contribui la salvarea atâtor fiinţe nevinovate de soarta lor, s'au lovit de o stâncă formidabilă: lipsa de mijloace pentru realizarea unei opere atât de înălţătoare şi umanitare.

Budgetul Casei noastre pentru orfanii Epitropiei este relativ mic... iară apelul doamnelor la generozitatea publicului a rămas fără efect.

cererea mea şi dăruieşte palatul ei dela Miroslava, pe care l'a iubit foarte mult regretatul ei părinte, Alexandru Mavrocordat, Casei Sf. Spiridon, pentru adăpostirea nevinovaţilor orfani.

Prin această frumoasă donaţiune, problema orfanilor Sf. Spiridon se poate rezolva, şi profit de ocaziunea solemnă de astăzi să transmitem princesei Olga Sturdza respectoasele noastre mulţumiri pentru frumoasa şi înălţătoarea faptă.

In acest palat vom creşte toţi orfanii începând dela sugari până la etatea de 14—15

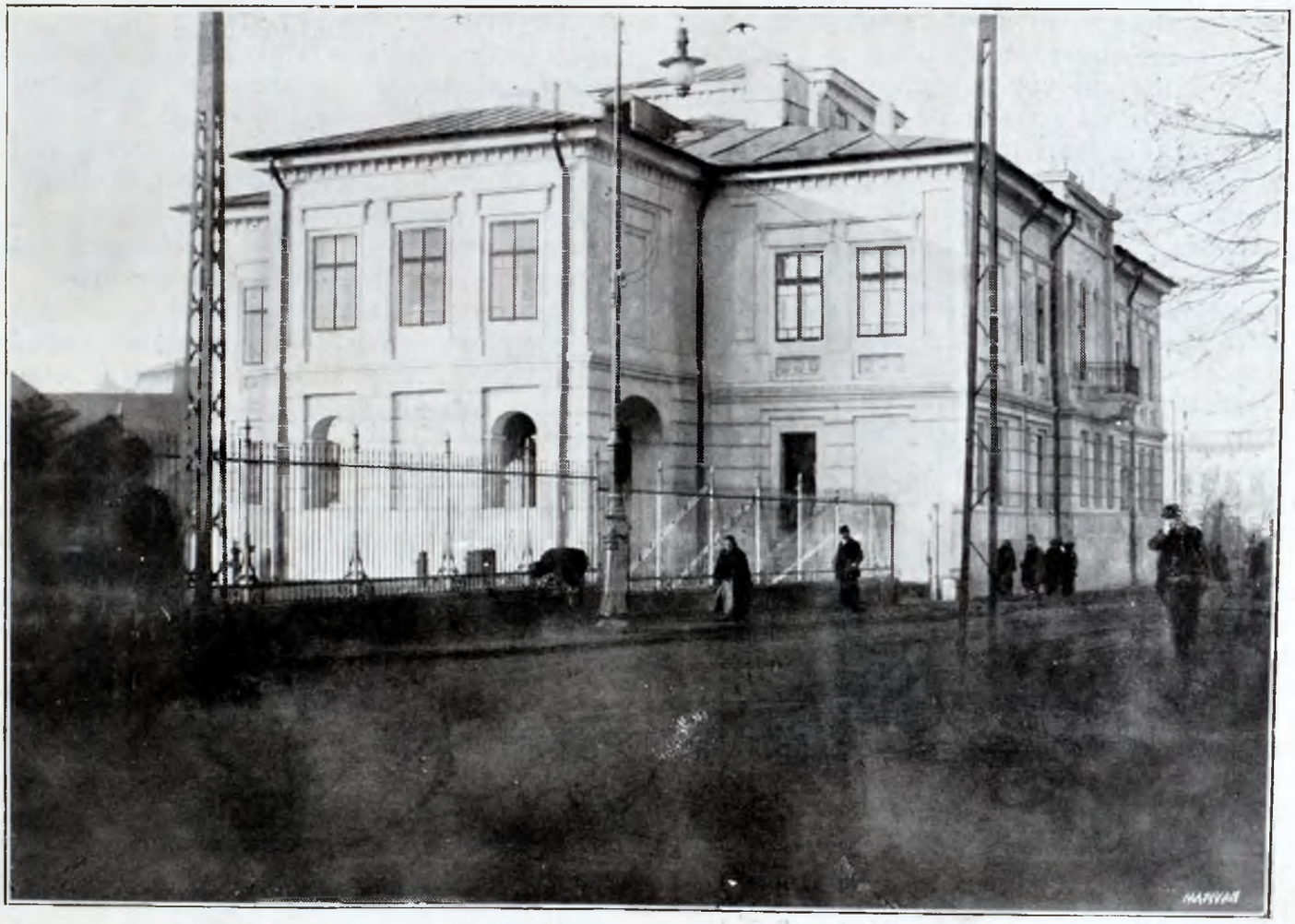

Clădirea veche a Institutului Grigore Ghica Vodă din Iaşi

care a fost menţinută şi reparată de Epitropia conservatoare.

Totuşi aceasta nereuşită nu ne-a descurajat.

Având ferma convingere că în pieptul marilor familii bate o inimă românească, am apelat la sentimentele naţionale, patriotice şi umanitare ale unei mare românce, principesa Olga Sturdza, a cărei calităţi sufleteşti am avut ocaziunea să le pătrund în calitate de medicul ei curant.

Apelul meu a fost ascultat. Principesa Olga Sturdza, intr'o scrisoare frumoasă, îmi face cunoscut că, cu o vie plăcere aprobă

ani. *Sugarii* vor fi puşi la mancă sau hrăniţi cu biberonul, vor fi controlaţi de aproape şi numai astfel vom putea reduce mortalitatea înspăimântătoare de astăzi la minimum posibil.

Copiii înţărcaţi până la etatea de 4 ani vor fi îngrijiţi de femei bune, sau, dacă s'ar putea, de călugăriţe, cum se face în toate ţările culte.

Copii dela 4 ani în sus vor fi supuşi la o educaţie mai serioasă: se vor deprinde să se scoale, să se culce şi să mânânce la

ore fixe ; în grădina de copii li se va da o dezvoltare a minţii lor, iar prin şedere în aer şi jocuri potrivite se va dezvolta constituţia lor fizică.

Dela etatea de 7 ani, copiii vor intra în şcoala primară care se va întemeia tot în acest local, sau vor frecventa şcoala primară înfiinţată de colonelul Langa în vecinătatea palatului dela Miroslava.

Dela 11 ani înainte, după terminarea claselor primare, băeţii vor fi plasaţi în şcoale inferioare de agricultură, în şcoale de meserii, în şcoli comerciale inferioare ; fetele se vor plasa prin şcoli de menaj, prin şcoli profesionale etc. In aceste şcoli atât băeţii cât şi fetele vor rămâne până la vârsta de *15—16 ani* când vor putea să-şi agonisească viaţa şi potrivit şcoalei pe care au absolvit-o vor fi plasaţi prin ateliere cunoscute sub îngrijirea Epitropiei. Cel puţin jumătate din salarul lor se fie plasat la casa de economie pe numele fiecărui, aşa încât după 5—6 ani de muncă fiecare să dispue de un mic capital cu care să poată continua viitoarea lui carieră.

La 21 de ani orfanii vor fi emancipaţi de Epitropia Casei Sf. Spiridon.

Am schiţat în puţine cuvinte planul de educaţiune a orfanilor Sf. Spiridon pentru a face din fiinţele cele mai părăsite cetăţeni folositori societăţii.

Domnilor, realizarea acestui plan se datoreşte în prima linie neîntrecutei românce, princesei Olga Sturdza, care prin frumoasa ei donaţiune, a deschis un orizont nou de activitate în această direcţiune umanitară.

Mulţumim din suflet şi tuturor doamnelor cari prin scrisori mi-au promis că vor participa materialminte şi moralminte la această frumoasă operă.

Domnilor, predecesorii noştri au proiectat dărămarea complectă a vechiului institut Grigore Ghica Vodă şi înlocuirea lui prin clădiri noi.

Noi am modificat proiectul lor nu numai pentru motive materiale neînlăturabile dar şi din consideraţiuni patriotice naţionale.

In adevăr, trebue să rămâe un simbol al trecutului nostru ; din Iaşi au plecat razele de lumină ale culturii româneşti şi prin urmare trebue să păstrăm cu sfinţenie toate clădirile instituţiunilor vechi, ca martori a trecutului glorios al acestui oraş.

Precum stâncile, fosilele, munţii şi văile sunt martori actuali ale vijeliilor prin care a trecut pământul în cursul veacurilor, tot astfel clădirile şi monumentele vechi sunt dovezi materiale despre faptele istorice ale generaţiunilor trecute.

Institutul Gregorian, reprezentat prin vechia lui clădire, este opera unui Domn român şi dacă sufletul lui Ghica Vodă s'a dus în regiuni necunoscute, faptele lui umanitare au rămas pe pământul acesta şi ne transportă cu gândul şi cu veneraţiune la acela care a dat fiinţa acestei mari instituţiuni.

Aceste consideraţiuni ne-au făcut să nu dărămăm această casă ; din contra precum vedeţi o reparăm şi astfel va rămâne o pioasă amintire de acela care a donat-o pentru un scop aşa de frumos.

Tot astfel s'ar face o mare greşală cu proiectul de a dărăma vechia clădire a vechei Universităţi în care astăzi este instalată facultatea de medicină. Această clădire este o construcţiune foarte solidă şi consider ca o crimă dărămarea acestui aşezământ de care se leagă trecutul învăţământului nostru superior.

Ar trebui cu toţii să protestăm cu toată energia în contra tendinţelor nenorocite de a distruge clădirile istorice.

In toate oraşele civilizate întâlnim clădiri foarte vechi, cari au suportat furtunile timpurilor trecute şi sunt întreţinute cu cea mai mare îngrijire în amintirea faptelor care se leagă de acele instituţiuni.

In vechia clădire a institutului Gregorian, pe care o reparăm acuma într'un mod radical, vom instala toate serviciile administrative, iar în pavilioanele noi am instalat camerile lehuzelor, a gravidelor, camera de facere, de operaţiuni ginecologice; tot în aceste pavilioane am instalat şcoala de moşit, dormitoarele elevelor interne cu toate cele necesare învăţământului practic.

Vom păstra pentru întreaga clădire numele de „Institutul Gregorian“ şi protestez în contra tendinţii moderne de a numi această instituţiune „Maternitatea“ — un cuvânt menit de a face să treacă în domeniul uitării numele generosului intemeetor, Grigore Ghica Vodă.

O deosebită atenţiune am dat şcoalei de moşit care avea o mare importanţă. Aproape toate moaşele din Moldova au învăţat arta moşitului în această şcoală care este una din cele mai folositoare omenirii.

Moaşele trebue să cunoască nu numai arta lor, dar ele trebue educate şi din punctul de vedere al umanităţii şi al moralităţii, căci ele sunt chemate să dee gravidelor şi lehuzelor sfaturi bune şi folositoare.

Pe cât am putut extrage din registrele institutului, numărul moaşelor care au ieşit din şcoală este de 975. Datorit învăţă-

turei pe care au căpătat aci, multe sute de vieţi au scăpat din ghiarele morţei.

In anul 1911 am cumpărat o casă care era separată de curtea institutului prin un zid mare de piatră. Zidul l-am desfiinţat, iar casa a fost amenajată pentru locuinţa personalului medical, căci în nici o altă ramură a medicinei nu este atât de necesară prezenţa imediată a medicului dela care depinde de multe ori viaţa mamei şi a copilului.

Instalaţiunile interne ale institutului nostru s'au executat conform cerinţelor moderne.

Caloriferele, întocmite după planul nostru şi combinate cu o sistemă de ventilaţiune energică, au fost instalate de o firmă renumită din Germania, Schäffer & Walker, care a garantat şi o consumaţiune minimă de material combustibil.

Comisiunea de experţi, însărcinată de noi cu recepţiunea, ne-a înaintat un proces-verbal plin de laude. Ca o dovadă de seriozitatea firmei este de ajuns să vă spun că dânsa n'a cerut nici un ban până la complecta terminare a lucrării şi a lasat şi un an de încercare fără nici o despăgubire.

Instalaţiunea de apă s'a făcut în condiţiunile cele mai bune şi s'a introdus în toată clădirea closete ermetice, băi foarte sistematice şi o canalizare perfectă.

Toate pavilioanele precum şi vechia clădire sunt luminate cu lampe electrice.

Curentul electric îl furnizază uzina centrală a oraşului şi ar fi de dorit ca Societatea electrică să fie mai generoasă şi să reducă preţul curentului, care este mai mare decât în toate celelalte oraşe. Paturile pe care le vedeţi în aceste camere frumoase sunt conforme cu cerinţile igienice ; ele sunt de fier, cu arcuri elastice, cu toate cele necesare şi alăturea cu fiecare pat un mic pătişor pentru copilul lehuzei. Preţul acestor paturi, deşi aduse din Paris, este mai mic decât acela cu care ne-au fost oferite dela fabricele din ţară, mult mai inferioare, cu tot transportul şi vama de care Statul n'a voit să ne scutească.

Lengeria, aşternuturile etc., au fost toate reînoite.

Construcţiunea noilor Pavilioane precum şi instalaţiunile făcute erau absolut necesare, fiind destinate pentru îndeplinirea uneia din cele mai importante acte fiziologice şi fără de care viaţa s'ar fi stâns de pe suprafaţa pământului. In adevăr, astăzi este definitiv stabilit că mortalitatea îngrozitoare a lehuzelor este o consecinţă a aşa numitei infecţiuni puerperale, care poate fi înlăturată luând toate măsurile necesare pentru ca agenţii infecţiunii să nu pătrundă în corpul gravidei sau lehuzei.

Pe timpul studiilor mele, Maternitatea din Viena era mormîntul lehuzelor ; aproape fiecare gravidă, care intrase în maternitate ca să termine un act fiziologic, a fost dusă la cimitir.

Astăzi moartea datorită unei infecţiuni puerperale este foarte rară, căci datorit geniului uman, datorit muncii unor adevăraţi apostoli pe tărîmul ştiinţii, cunoaştem măsurile ce trebue luate pentru a feri o gravidă şi lehuză de orice infecţiune.

Aceste sunt motivele pentru care Epitropia aşezămintelor casei Sf. Spiridon a făcut toate sacrificiile, tot ce era omenesţe posibil şi a construit acest local măreţ, înzestrîndu-l cu toate cele necesare.

Domnilor, multe, foarte multe greutăţi am întimpinat ca să putem termina clădirile şi instalaţiunile institutului nostru.

După devizul şi planurile arhitecţilor Smărăndescu şi Donaud, numai construcţiunile s'ar fi ridicat la suma de 752,415 lei ; mai pe urmă la verificare s'a constatat că devizul făcut nu corespundea cu realitatea, căci pentru executarea acelor planuri mai era nevoe încă de vre-o 300,000 lei şi la această sumă trebuia adăugat şi costul caloriferelor, a instalaţiunii de apă, canal, băi, closete în valoare de 75,722 de lei. Prin urmare conform proiectului predecesorilor trebuia să dispunem de cel puţin de un capital de 1,200,000 lei ca să terminăm lucrările începute.

Casa Sf. Spiridon nu putea să continueze lucrările conform acelor planuri, căci în loc de 1,200,000 de lei nu dispunea pentru acest scop decât de 300,000 de lei, împrumutaţi de foştii noştri colegi de la creditul comunal şi judeţian.

Pe de altă parte, situaţia financiară a Casei era atît de restrînsă în cât din bugetul ordinar nu se putea lua nimica.

Am fost deci nevoiţi să modificăm planurile şi devizul proiectului întocmit de predecesorii noştri şi am parvenit la aceia că clădirile noui cu toate instalaţiunile să nu întreacă suma de 472 mii lei.

De oarece fondul destinat nu era de cât de 300.000 lei, am fost nevoiţi să acoperim diferenţa dintr'un împrumut, pe care l-am făcut în anul 1911.

Cu fondul de 472.000 lei am ridicat aceste frumoase Pavilioane în care femeile gravide vor îndeplini una din funcţiile fiziologice indispensabile existenţei omenirii ; pruncii născuţi vor fi crescuţi ast-fel încât să ajungă cetăţeni folositori ţării şi nea-

mului; studenţii vor învăţa arta obstetrică, moaşele vor fi pregătite pentru cariera lor, iar gravidele vor găsi aici un adăpost, care le va feri înainte de facere de ori-ce infecţiune, atât de periculoasă vieţii lor.

N'am cruţat nimica spre a înzestra Institutul cu toate aparatele de sterilizare, cu instrumentele cele mai bune şi în astfel de condiţiuni, dacă din nenorocire perdem o lehuză, avem cel puţin conştiinţa împăcată că ne-am făcut datoria. Nimic nu este mai îngrozitor în cariera unui medic decât strigătul conştiinţii sale, dacă s'ar simţi vinovat de moartea unei fiinţe, care i-a încredinţat comoara cea mai preţioasă, adică viaţa.

Activitatea Institutului Gregorian o puteţi judeca din următoarele date:

In anul expirat 1912 au intrat în acest serviciu 808 femei care au dat naştere la 593 de copii sănătoşi; avorturi au fost 168 şi 50 de copii s'au născut morţi.

Domnilor, v'am expus în puţine cuvinte istoricul şi importanţa Institutului Grigore Ghica-Vodă; v'am arătat greutăţile pe care le-am întimpinat ca să terminăm noile Pavilioane şi am făcut tot ce era omeneşte posibil ca să le inaugurăm astăzi în prezenţa d-voastră, când le predăm d-lui medic primar şi profesor de obstetrică dr. V. Bejan cu rugămintea de a contribui la prosperarea „Institutului Grigore-Ghica-Vodă".

Cu aceasta termin şi atât eu, cît şi colegii mei, d-nii Epitropi Pogonat şi Christea, mulţămim doamnelor şi domnilor care ne-au dat ajutorul lor moral şi material; mulţumim încă odată Princesei Olga Sturza, Princesei Constance Ghica şi d-lui colonel Langa care ne-a promis 15 hectare de pămînt la Miroslava, unde graţie generozităţii princesei Olga Sturza vom instala orfelinatul nostru.

Aducem mulţumirile noastre P. S. Arhiereu Antim Petrescu şi clerului pentru serviciul religios şi întregei asistenţe care a bine voit să onoreze serbarea noastră.

Să trăiască Iaşul; Să trăiască vechile lui Instituţiuni; Să trăiască falnica Instituţiune a Spitalelor şi Aşezămintelor Casei Sf. Spiridon; Să trăiască „Institutul Grigore Ghica-Vodă"!

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, Epitrop al Casei Sf. Spiridon, la inaugurarea pavilioanelor de tuberculoşi

Doamnelor şi Domnilor,

In anul 1911 am terminat şi instalat complect pavilioanele de izolare pentru copii în clădirile proectate şi făcute de predecesorii noştri.

In aceiaşi curte, în care vedeţi aceste pavilioane, erau nişte case vechi, ruinate cu totul şi care serveau de depozit ale gunoaelor şi tuturor murdăriilor.

Am transformat pe una din aceste case într'un frumos pavilion pentru bolnavii de febră tifoidă.

A doua casă, care a fost adevărată ruină, fără acoperămînt, fără uşe, fără ferești, am transformat-o în pavilionul pentru căutarea şi izolarea bolnavilor de tuberculoză şi pe care îl inaugurăm în aceste momente.

Infiinţarea de localuri speciale pentru diferitele boale contagioase este o datorie de conştiinţă, *fiindcă este dovedit până la evidenţă că cel mai puternic mijloc pentru a combate epidemiile consistă în izolarea bolnavilor molipsiţi.*

Epidemiile sunt mult mai îngrozitoare de cât războaele care sunt evenimente rare în viaţa unui popor şi ori cât de mare ar fi numărul morţilor pe cîmpul de luptă el este incomparabil faţă cu numărul victimelor datorit boalelor epidemice precum: holera, ciuma, tifosul, difteria, vărsatul, scarlatina, tuberculoza, etc.

Se impune prin urmare Statului, comunelor şi marilor instituţiuni umanitare să facă orice sacrificii pentru a împedica lăţirea boalelor epidemice, cari'pereliteazā viaţa cetăţenilor, de la cari depinde fericirea şi progresul unei naţiuni.

In adevăr, puterea unui stat depinde în mare parte de puterea fizică a locuitorilor lui şi prin urmare măsurile ce se vor lua pentru a garanta sănătatea lor vor contribui în mare parte la mărirea şi prosperarea unei naţiuni.

Furia cu care holera a bântuit Europa

în anul 1831 a provocat impulsul pentru a combate dezastrul boalelor epidemice. Spaima era aşa de mare în cât toate naţiunile s'au unit ca să lupte în contra inamicului comun.

Acesta era un *frumos exemplu de conlucrare internaţională pentru atingerea unui scop menit să reverse razele lui binefăcătoare asupra omenirii fără deosebire de naţionalitate.*

De atunci medicii au cercetat mai de aproape condiţiunile cari favorizează încuibarea flagelului în anumite regiuni. S'a constatat că regiunile mai mult bântuite sunt teritorii suprapopulate, situate la malurile fluviilor infectate şi că majoritatea victimelor sunt muncitori de o constituţie debilă şi istoviţi de muncă, lipsiţi de cele necesare.

Aceste fapte atât de precise şi convingătoare au fost culese din diferitele lucrări de statistică al cărei rol şi importanţă se apreciează din ce în ce mai mult.

Statistica a relevat relaţiuni neaşteptate între influenţele extraordinare şi starea sanitară a unui popor şi astăzi această ştiinţă, în aparenţă atât de aridă şi abstractă, a luat un avânt popular.

Faţă cu importanţa lucrărilor statistice, noi încă din anul trecut, am înfinţat un birou special în care se centralizează rapoartele statistice din toate spitalele noastre; numai astfel se vor pune în evidenţă relaţiuni cari altfel ar rămâne neobservate din partea medicilor.

Medicina modernă dă o importanţă foarte mare *profilaxiei*, adică *mijloacelor de a feri pe om să devie bolnav*, ceia ce nu se poate face cu succes de cât numai atunci când vor fi cunoscute cauzele boalelor.

Pavilionul tuberculoşilor din Iaşi

Str. Universităţei, a cărui inaugurare s'a făcut în toamna anului 1913.

In ceia ce priveşte cauzele boalelor contagioase, cari sunt afecţiunile cele mai periculoase omenirii, s'a dovedit că ele sunt datorite unor organisme microscopice, a căror natură variază după natura boalei molipsitoare.

Una din aceste boale, bănuită ca molipsitoare încă din timpurile vechi, este tuberculoza.

Dovada ştiinţifică că această boală este

molipsitoare a fost făcută în anul 1882 de către medicul german Robert Koch, căruia omenirea întreagă îi datorește o recunoștință eternă. Robert Koch n'a fost profesor universitar când a început lucrările lui științifice, ci un simplu medic practic, într'un sat. Plângerile și durerile sărmanilor țărani, cari formau clientela lui, au deșteptat în sufletul acestui medic genial și umanitar impulsul de a găsi cauza acestei boale teribile.

Munca lui a fost încoronată cu succes, căci după multe experiențe, el a reușit să dovedească până la evidență că tuberculoza se datorește unui microb specific, care, de și invizibil cu ochiul liber *distruge omenirea cu o putere mult mai mare de cât tunurile, puștile și săbiile armatelor.*

Această descoperire a lui Koch a fost răspândită cu repegiunea fulgerului în toată lumea și speranța de a se găsi remediul de a vindeca tuberculoza a umplut de bucurie toată suflarea omenească.

Entuziasmul, în urma acestei descoperiri, a fost așa de mare în cât mii și mii de tuberculoși au plecat la Berlin unde Koch, în urma lucrărilor lui savante, a fost numit profesor universitar.

Era o adevărată invaziune de tuberculoși în capitala Germaniei ; toate trenurile erau pline cu acești nenorociți, cari sperau că acolo vor găsi salvarea vieții lor.

Din nenorocire, tratamentul lui Koch, bazat pe descoperirea lui, n'a dat rezultatele așteptate și decepțiunea bolnavilor era amară de tot.

Cu toate aceste, descoperirea lui Koch a fost focarul de lumină de la care au plecat metoadele actuale de vindecare și de prevenire a boalelor contagioase.

Vaccinațiunea în contra holerei, bazată pe injecțiunea unei emulsiuni de vibrioni ai holerei omorâți, în organismul omului, apoi vaccinațiunea modernă de tot în contra tifosului nu sunt de cât consecințe directe a descoperirilor lui Koch.

Scurt timp după aceasta, savantul bacteriolog german Behring, a descoperit remediul incontra difteriei, iară astăzi s'a descoperit și vaccinul acestei teribile boale. Așa se face că pavilioanele de izolare pentru bolnavii de difterie, pavilioane pe care le vedeți în fața d-voastră și conduse cu mult devotament de d. profesor Manicatide, sunt menite să salveze viața copilașilor atinși de această boală crudă.

Cu multă mâhnire trebue să mărturisesc că un remediu singur în contra tuberculozei până acum încă nu s'a găsit. *Dar nu trebue să disperăm, căci medicina progresază necontenit.* Cercetări noi deschid orizontul cunoștințelor noastre din ce în ce mai mult ; în știință lucrurile se petrec ca toate în viață, ea distruge pentru a reconstrui cu mai mare putere. Profesorul Fischer de la Universitatea de Yale a arătat că viața omului față cu trecutul s'a prelungit cu 5—6 ani.

In adevăr, astăzi durata medie a vieții omului este de 40 ani, pe când în secolul al XVI-lea era de 22, în secolul al XVII 25 de ani, iar în secolul XVIII 33 de ani.

Cu toți ați fi auzit că profesorul Metschnikoff de la institutul Pasteur din Paris a căutat să pună o bază științifică problemei de a prelungi viața omului.

Față cu aceste progrese uriașe ale științii nu trebue să disperăm că remediul în contra tuberculozei nu se va găsi vre-odată. Dară până atunci suntem datori să ușurăm, în limitele posibile, soarta nenorociților tuberculoși și să ne ferim și noi de a căpăta această boală crudă.

Acum se naște întrebarea ce trebue să facem pentru a ajunge la un rezultat favorabil ?

Natura omenească, într'un mod instinctiv, se interesază de soarta bolnavilor săraci contribuind la ușurarea mizeriei în care se află.

De acest sentiment umanitar și nobil erau însuflețiți boerii acestei țări când au lăsat o mare parte din averea lor pentru a se înființa spitale și alte instituții de binefacere.

Epitropia casei Sf. Spiridon îndeplinind dorința și voința donatorilor este datoare să țină samă și de progresele medicinei moderne, cea ce ne-a făcut și pe noi să ne gândim la soarta nenorociților tuberculoși atât în interesul lor cât și în interesul concetățenilor.

Domnilor,

Tuberculoza seceră în fiecare an milioane de vieți și în special în țara noastră victimele acestei crude suferințe sunt foarte numeroase.

Statistica dovedește că în România, din 10000 locuitori aproape 30 mor de tuberculoză, pe când în Germania din 10000 locuitori mor 8—10, iar în Anglia numai 6—7. *Deci în țara noastră mortalitatea este îngrozitoare* și se naște întrebarea cum se va combate această calamitate.

In Germania, oficiul imperial de asigurări pentru muncitori, sacrifică mai multe mi-

lioane în fiecare an pentru a pune o stavilă lăţirii tuberculozei în masele poporului.

Multe societăţi particulare, ajutate de stat şi de comune, lucrează în acelaş scop.

„Crucea roşie", creată în anul 1864, cu scopul de a îngriji pe răniţi pe câmpul de luptă, a convenit să intervină şi dânsa în lupta contra tuberculozei, punând la dispoziţiunea organelor respective: corturile, materialul de război şi chiar personalul ei. Aşa ar trebui să procedeze şi „Crucea roşie" de la noi.

Foloasele pe care le-ar aduce ţări noastre, sacrificând cel puţin o parte din veniturile ei pentru combaterea tuberculozei va fi binecuvântată de toată suflarea omenească.

Ce vor folosi milioanele adunate şi care se vor mai aduna în cursul anilor, când tinerii chemaţi pe câmpul de luptă pentru apărarea pământului strămoşesc vor fi debilitaţi, de o constituţiune şubredă şi incapabili de a suporta greutăţile unui răsboi.

In Elveţia „Crucea roşie" a acordat ajutorul ei unor societăţi femenine care lucrează, cu tot devotamentul de care sânt capabile femeile, pentru a combate pericolul tuberculozei.

Pavilionul pentru tifici din Iaşi, str. Universităţii

a cărui inaugurare s'a făcut în toamna anului 1913.

In Rusia „Crucea Roșie", împreună cu liga națională rusă și cu societatea studenților în medicină, desfășoară o activitate energică în contra tuberculozei. *Această operă înălțătoare, umanitară și nobilă ar trebui să fie imitată de naționaliști și de studenții noștri în medicină.*

In America se fac serbări anuale pentru a strânge fondurile necesare spre a duce lupta în contra tuberculozei.

In fața unei opere atât de umanitare, atât de înălțătoare și de folositoare neamului era oare posibil ca falnica instituțiune a casei Sf. Spiridon să rămâe indiferentă? Era oare posibil ca această instituțiune umanitară, care își îndreaptă opera ei de binefacere, începând cu pruncul, care pentru prima dată zărește lumina zilei, până la omul ajuns la adâncă bătrânețe, să rămână afară din luptă?

Desigur că nu. *Tuberculoza nu omoară numai individul, căci prin ereditare acesta transmite boala, cu toate consecințele ei și generațiunii viitoare.*

Deci înființarea unui spital pentru tuberculoși se impune într'un mod absolut.

Până acum, bolnavii de tuberculoză se tratau în aceleași camere cu bolnavii de inimă, de rinichi, de boale nervoase, de bronșite, de pneumonie etc.

Astăzi, când cunoaștem cauzele tuberculozei și modul de infecțiune, acest procedeu nu mai este permis și e foarte detestabil.

Sărmanii bolnavi intră în spitalul nostru cu boale curabile și în loc de a eși vindecați sunt amenințați să părăsească spitalul infectați cu microbii tuberculozei.

In *adevăr, un tuberculos, în 24 de ore*, expectorează miliarde de microbi cari pot infecta pe toți bolnavii internați în aceiași cameră.

Afară de această, eventuală infecțiune, tuberculoșii prin tusa lor violentă și prin expectorațiunele lor deprimează cu totul starea morală a celorlalți bolnavi căror le râpesc prin aceasta ori ce liniște.

Astfel prin înființarea de spitale pentru tuberculoși vom limita posibilitatea propagațiunii tuberculozii, tot odată vom procura celorlalți bolnavi liniștea necesară, iară tuberculoșii vor putea profita de un tratament mai special.

Domnilor,

Prin înființarea serviciului de izolare pentru tuberculoși am îndeplinit una din cerințele cele mai indispensabile ale medicinei moderne: crearea de pavilioane speciale pentru cele mai principale boale molipsitoare.

Toate serviciile de izolare înființate în anii din urmă de Epitropia casei Sf. Spiridon joacă un rol însemnat și dintr'un alt punct de vedere.

Astfel, pavilioanele de izolare pentru copii sunt cu atât mai indispensabile, întru cât în Iași, vechea și falnica capitală a Moldovei, *nici statul nici comuna, nu dispun de vre-un spital.*

In pavilioanele noastre se primesc copii fără deosebire de naționalitate sau de religiune și prin această măsură satisfacem și dispozițiunile legii sanitare care ne impune aceasta.

Insă numărul acestor copii crește din ce în ce mai mult și încarcă budgetul nostru peste măsură. Intervențiunea noastră atât la stat cât și comună ca să contribuiască la întreținerea copiilor a rămas fără nici un rezultat, *cel puțin până acuma.*

Pavilionul pentru bolnavi de febră tifoidă, înființat în anul 1911 iarăși este *unicul spital în Iași pentru izolarea bolnavilor de tifos.* Inainte de înființarea lui, acești bolnavi au fost căutați în secțiile medicale împreună cu toți ceilalți bolnavi și de acelaș personal, ceia ce astăzi nu mai este permis.

Consiliul sanitar superior, în una din ședințele sale, a relevat faptul acesta și a exprimat dorința ca eforia spitalelor din București să urmeze exemplul Epitropiei noastre înființând pavilioane de izolare pentru tifici.

In fine astăzi inaugurăm și serviciul de izolare pentru tuberculoși și cu aceasta am adus la îndeplinire promisiunea de a înființa pavilioane speciale pentru boale contagioase.

Am făcut toate în limitele noastre bugetare, căci toate aceste le-am făcut din veniturile ordinare ale casei Sf. Spiridon, *fără să recurgem la vre-un împrumut.*

Or ce început este greu și nici nu se poate altfel, căci dacă n'ar fi fost grăuntele de nisip n'ar exista nici munți și dacă n'ar fi picătura de apă n'ar exista nici mări.

Dar avem ferma speranță că succesorii noștri vor complecta opera începută de noi și aceasta pentru a alina soarta nenorociților bolnavi desmoșteniți de soartă.

Domnilor, dați-mi voe, înainte de a termina, să aduc omagiile de recunoșiință I. P. S. Mitropolitul Pimen, care prin frumoasele sale calități sufletești, prin o concepțiune acomodată timpurilor noastre, prin personalitatea lui fericită, energică și decizivă a dat tot sprijinul să organizăm

serviciile noastre în folosul omenirii, suferinde.

Mulţumim tuturor profesorilor şi medicilor casei noastre pentru devotamentul lor în căutarea sărmanilor bolnavi şi în numele colegilor mei Pogonat şi Christea vă mulţumim Domnilor pentru că aţi binevoit să onoraţi cu prezenţa d-voastră solemnitatea de astăzi şi termin cu cuvintele:

Să trăiască şi să înflorească falnica instituţiune a casei Sf. Spiridon.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, epitrop a Casei Sf. Spiridon, cu ocaziunea sfinţirii bisericii de la Războeni, care al avut loc în luna Noembrie 1913.

Inalt Prea Sfinte,
Cuvioasă Maică Stariţă,
Onorată Adunare,

Ne-am întrunit astăzi în această regiune a judeţului Neamţ ca să sărbătorim hramul bisericii din Războeni, un monument istoric de care se leagă faptele eroice ale Românilor din secolele trecute.

Istoria spune că în apropiere de această biserică, în localitatea numită Valea albă, a avut loc una din luptele cele mai înverşunate a Moldovenilor cu Turcii şi cu Muntenii. Oştirile lor au înaintat până în aceste locuri şi după o luptă disperată, Ştefan cel Mare a fost nevoit să se retragă până aproape de cetatea Neamţului.

Ajuns aice, mama lui nu l-a primit şi l-a rugat să se întoarcă cu oştirea lui ca să sdrobească pe duşmanii ţării.

Stefan cel Mare, ascultând sfatul mamei sale a urmărit pe Turci până ce s'a întâlnit cu dânşii în locul acesta, lângă Pîrâul alb.

Aice a avut loc o luptă crâncenă. Ostaşi moldoveni au căzut cu miile şi în toată ţara era o mare jale. In amintirea acestei lupte îngrozitoare, Ştefan cel Mare a clădit biserica în care ne aflăm în aceste momente.

La începutul anului 1911 am primit de la maica stareţă a schitului Războeni o adresă, în care descrie în culori negre starea de ruină în care a ajuns biserica.

In acelaş timp, I. P. S. S. Mitropolitul Pimen, *căruia biserica datoreşte o îndrumare fericită şi care este animat de dorinţa de a reda bisericilor şi vechilor aşezăminte ale Moldovei vechia lor strălucire,* a cerut Epitropiei casei Sf. Spiridon ca să repare şi să prevină prăbuşirea totală a bisericei din Războeni. Spre a-mi da sama de starea în care se afla acest vechi monument, am plecat în ziua de Paşti a anului 1911 în această localitate. Am ajuns aice într'o dimineaţă senină de primăvară; soarele se rădicase deasupra orizontului şi o adiere lină a vântului clătina frunzele copacilor din jurul bisericii. Stareţa mânăstirii, sora mult regretatului Episcop Melchisedec, Suzana Stefănescu, ş'a exprimat mirarea că am venit să visitez biserica, căci nici un Epitrop n'a făcut aceasta. M'am convins că reparaţiunile cerute sunt indispensabile şi că trebue să facem toate sacrificiile pentru a preveni prăbuşirea completă a bisericii.

Cu toată bunavoinţa şi dragoste pentru acest monument secular, lucrările de restaurare ale bisericii nu s'au putut executa de cât în anul acesta; împrejurări independente de voinţa noastră au făcut că toate reparaţiunile să fie amânate până acuma.

De oarece biserica din Războeni este trecută între monumentele istorice, ne-am conformat legei şi am cerut prealabilă autorizare de restaurare de la Comisiunea monumentelor istorice. Preşedintele comisiunii d. I. Kalinderu, cunoscut pentru dragostea lui pentru monumentele naţionale, a aprobat imediat cererea noastră. Astăzi, cu ocazia serbării hramului acestei biserici, sărbătorim şi completa ei restaurare şi cu o deosebită satisfacţiune privim acest monument istoric în toată splendoarea lui.

N'am cuvinte ca să exprim cât de mare este mulţumirea mea sufletească că fac parte din Epitropia, căreia i-a fost dat să realizeze această faptă patriotică şi frumoasă şi mulţumesc colegilor mei N. Pogonat şi Cristea cu concursul cărora am rezolvat chestiunea restaurărei acestei biserici, care până acuma a fost lăsată în completa părăsire. Valurile furtunoase care au trecut peste acest sfânt locaş erau aproape să pericliteze existenţa lui. Din istoricul schitului Războeni rezultă că a fost un timp când Epitropia casei Sf. Spiridon a hotărît desfiinţarea lui. Insă la această hotărâre s'a o-

pus din toate puterile Mitropolitul Moldovei din acele vremuri.

Eu cred că este o sfântă datorie de a conserva monumentele vechi, căci în acestea se oglindeşte trecutul unui neam, întocmai precum stâncile şi fosilele geologice sunt martori oculari ai diferitelor perioade prin care a trecut pământul în cursul veacurilor.

Bazat pe acest principiu m'am opus din toate puterile mele la proiectul de a dărăma vechia cladire „Institutul Grigore Ghica-Vodă" din Iaşi; din contra l-am restaurat şi astăzi această clădire este o fală a oraşului Iaşi. Tot pentru acest motiv protestez în contra proiectului de a dărăma Universitatea veche din Iaşi şi consider această dărămare ca o lipsă de pietate faţă de acest aşezământ, în care s'au pus bazele învăţământului nostru superior.

Biserica dela Războeni, în care ne-am întrunit astăzi, a fost clădită de Ştefan cel Mare în amintirea luptei disperate care a avut loc în această regiune a Moldovei. Lupta era înverşunată şi mii de ostaşi ş'au perdut viaţa lor. Vestea despre această mare luptă a trecut peste hotarele ţării. Papa dela Roma şi mari împaraţi au denumit pe Ştefan cel Mare „Salvatorul creştinătăţii".

In aceste momente serbătorim hramul acestei biserici seculare, peste care soarele, luna şi stelele revarsă razele lor de lumină.

Aice gândul nostru se îndreaptă către eroii acelor timpuri triste prin care a trecut neamul românesc, se indreaptă către acei bravi ostaşi cari pentru patrie ş'au perdut viaţa lor în aceste locuri, se îndreaptă către marele Voevod, conducătorul acelor ostaşi şi toate aceste gânduri oscilează mereu în sufletul nostru ca valurile nesfârşite ale Oceanului.

Biserica din Războeni, jud. Neamţ

a cărei sfinţire s'a făcut în Noembrie 1913.

Corpurile neînsufleţite ale bravilor ostaşi s'au transformat în ţărina din care este formată patria noastră, iară faptele lor eroice vor rămâne în veci în memoria urmaşilor.

Cu această ocazie cred da a mea datorie să relevez şi memoria marilor patrioţi cari s'au născut în acest judeţ şi cari au contribuit la strălucirea neamului românesc.

In satul Ghindăoani s'a născut filosoful *Vasile Conta*, o podoabă intelectuală a ţării

noastre și pe care moartea nemiloasă l-a răpit în floarea vieții din mijlocul concetățenilor lui. *Se pare că flacăra inteligenței lui Conta a ars c'o strălucire prea mare* și de aceea s'a stins așa de repede.

Tot în acest județ, în satul Humulești, s'a născut neîntrecutul povestitor *Ioan Creangă*, care de și a dispărut cu trupul său de pe scena lumii, a lăsat în urma lui lucrări literare a căror frumusețe încântă toată suflarea românească. Natura a înzestrat pe acest fiu al poporului cu o inimă sentimentală și cu o inteligență mare. Viața lui poate să fie comparată cu o corabie aruncată de valurile furtunoase ale mării în toate direcțiunile. Bogat în creațiunile sale literare, însă sărac materialmente. Ioan Creangă s'a luptat cu mizeriile vieții pînă la ultima lui suflare. Și care altul de cât mine putea să recunoască mai bine sărăcia lui, care i-am dat îngrijiri medicale în mica lui căsuță din mahalaua Țicău?

In județul Neamț s'a născut și cronicarul *Vasile Alexandrescu Urechie* care a sacrificat o mare parte din viața lui istoriei naționale.

El a fost unul din acei cari au luptat pentru ideia că monumentele istorice, de or-ce natură ar fi, trebue păstrate și restaurate. Condus de acest principiu, Vasile Alexandrescu Urechia a fost inițiatorul restaurărei unui mare număr de monumente naționale.

In județul Neamț s'a născut și regretatul *Ștefan Vârgolici*, unul din cei mai distinși profesori ai Universității din Iași. Ștefan Vârgolici a fost un membru marcant al „Junimei" din Iași, societate sublimă, care a determinat avântul mare al culturei noastre naționale.

Din „Junimea" fac și făceau parte: d-nii: *P. P. Carp, falnicul stejar al partidului conservator; Maiorescu* care a purificat limba română și i-a dat farmecul dulce al limbelor latine; *Vasile Alexandri* neîntrecutul poet al neamului românesc, *Iacob Negruzzi*, scriitor eminent; *Anton Naum*, literat iubit; *A. D. Xenopol*, eminentul nostru istoric, etc. etc.

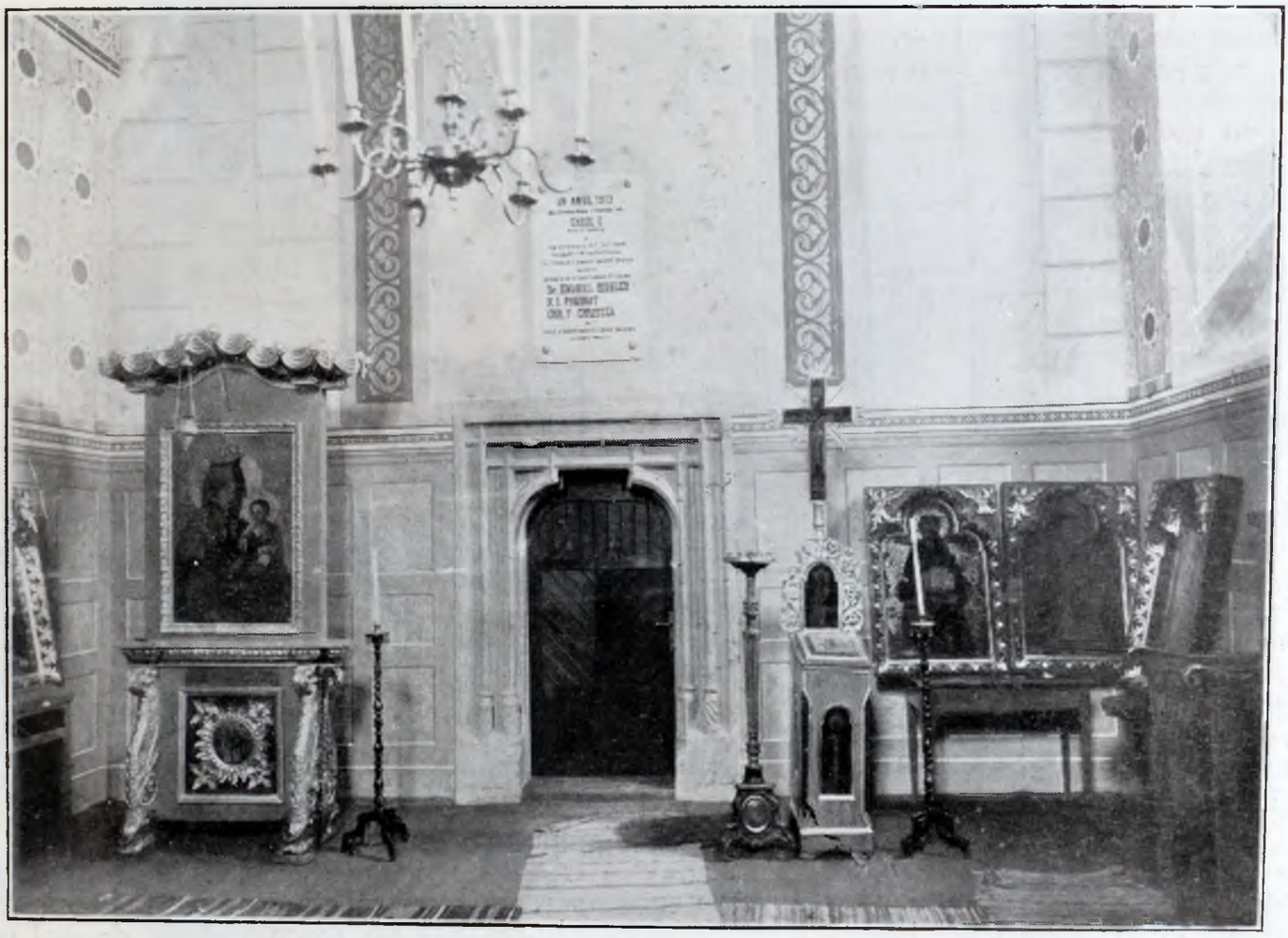

Interiorul Bisericei din Războeni (jud. Neamț)

a cărei sfințire s'a făcut în Noembrie 1913.

O figură măreață, care a zărit pentru prima oară lumina zilei, tot în județul Neamț, în satul Gărcina, este mult regretatul *Episcop Melchisedec*, fratele cuvioasei starițe a acestui schit, Suzana Ștefănescu, care deși în vârstă de 90 de ani, conduce încă și astăzi această mânăstire cu multă pricepere și multă demnitate.

La o mică distanță de aci se află satul Șerbești, proprietatea mea. In acest sat Melchisedec a început cariera lui ca simplu învățător. Casa în care se afla școala lui a fost lăsată să cadă în ruină. Indată ce am devenit proprietarul acestei moșii am restaurat această casă ca un semn de venerațiune către acela pe care i-am iubit foarte mult. Totodată am donat comunei Șerbești un teren pentru o școală și o grădină frumoasă. In calitate de învățător harnic și inteligent, Melchisedec s'a atras dragostea marilor boeri Cantacuzini, proprietarii Șerbeștilor în acele vremuri. Acești boeri l'au trimis în Rusia pentru a studia teologia și acolo s'a distins foarte mult. Reîntorcându-se apoi în țară, s'a ridicat repede la toate treptele bisericești până ce a fost ales Episcop al Romanului și membru al Academiei Române.

In ceia ce privește biserica din Războeni, Episcopul Melchisedec, într'o frumoasă monografie, a făcut istoricul complect al acestei biserici și a tradus inscripția de pe piatra seculară pe care o vedeți în fața pridvorului.

Intr'o cuvântare a mea, cu ocazia inaugurărei „pavilionului Langa" din Iași am relevat sufletul nobil și bunătatea divină a lui Ștefan cel Mare cetind această inscripție care spune:

„In ziua de 26 Iulie a anului 6984 dela „Adam sau 1476 zile dela Hristos s'a sculat „puternicul Mahomet împăratul turcesc cu „toate puterile sale, cu dânsul a venit și „Basarab Voevod cu toată țara lui ca să „jăfuiască și să pearză țara Moldovei și a „ajuns până la pârâul Alb și cu fiul nos„tru Alexandru eșiam înaintea lor și am „făcut cu dânșii mare războiu în 26 Iulie „și biruiți creștinii de către păgâni și că„zură multă mulțime din ostași moldoveni. „Pentru aceea bine-voit'a I. Ștefan Voevod de „buna sa voință și zidi acest templu *întru „pomenirea și desufletia tuturor pravoslavni„cilor creștini cari aici au perit*".

Istoria spune că în urma acestui războiu o mare jale era în toată țara. Suveranii țărilor străine s'au supărat pe Voevodul Basarab fiindcă a dat ajutor păgânilor în contra creștinilor. Numai Ștefan cel Mare a arătat și cu această ocaziune că în pieptul său bate o inimă nobilă: el a trecut peste aceste toate supărări și contra obiceiului de a se rădica monumente pentru a glorifica victorii strălucite, el a clădit această biserică întru amintirea marei lupte în care a fost învins și în acelaș timp a iertat și pe frații munteni lăsând să se graveze pe piatra seculară următoarele cuvinte: *„întru amintirea și desufletia tuturor pravoslavnicilor creștini cari aici au perit"*. Aceste cuvinte dovidesc că Ștefan cel Mare era convins că între popoare de acelaș sânge și din pieptul cărora răsuna aceeaș limbă, orice dușmănie este trecătoare. Credința lui Ștefan cel Mare s'a îndeplinit, căci frații moldoveni și munteni s'au unit pentru vecie și au format falnicul regat al României sub sceptrul iubitului nostru Suveran Carol I.

Dela marea luptă dela Războeni au trecut aproape 4 și jum. de secole; ca valurile mărei s'au succedat generațiunile cari au avut de suportat evenimentele triste, cari în diferite timpuri au apărut pe orizontul țărei. Dar toate au trecut și astăzi România poate sa fie mândră de situațiunea ei morală, politică și economică. Ultima mobilizare, entuziasmul mare al ostașilor chemați să-și facă datoria pentru patrie, trecerea strălucită a armatei noastre peste Dunăre, toate acestea dovedesc până la evidență, că un viitor strălucit este asigurat României.

Biserica lui Ștefan cel Mare din această localitate este adânc înrădăcinata în pământul național și într'o perfectă armonie cu împrejurimile ei. Sunt fericit că mi-a fost dat să asist la serbarea de astăzi, cu atât mai mult că anii copilăriei i-am petrecut nu departe de aici. In acele timpuri această biserică era frumoasă și bine întreținută. Insă un mare număr de ani ea a fost lăsată în părăsire și ajunsese o adevărată ruină; acoperemântul putred, pridvorul căzut, ferestrele scoase, pereții crăpați, etc. Astăzi în urma reparațiunilor făcute de noi, această biserică îmbrăcată într'o haină nouă, este o podoabă a județului Neamț. Situată în mijlocul pădurilor seculare, departe de fluerăturile automobilelor, de signalele tramvaiurilor, de vuetul uzinelor, de țipetele oamenilor, sunetele clopotelor însoțite de cântecele melodioase ale păserilor, ne transpoartă cu gândul în regiunile unei fericiri eterne.

Despărțindu-ne de acest templu divin, să nu uităm că fiecare din noi este dator să lucreze pentru fericirea patriei noastre, *căci*

toate spițele sunt necesare pentru a face o scară. Să nu uităm că întemeietorul acestei biserici este Voevodul Ștefan cel Mare, a cărui domnie lungă de 47 de ani este întrecută numai de domnia iubitului nostru Rege Carol I.

getul d-voastră, aș vrea ca sunetele clopotelor, însoțite de cuvintele mele să deștepte în fiecare, la picioarele altarului în fața căruia ne aflăm, sentimentele unei înfrățiri eterne.

Ștefan cel Mare, desprins din lanțul di-

Interiorul Bisericei din Războeni (jud. Neamț)

a cărei sfințire s'a făcut în luna Noembrie 1913.

Domnilor,

Acuma sună clopotele, care vestesc că sărbătorim hramul acestei biserici, că este ziua pomenirii bravilor ostași cari au murit aici pentru neamul și pentru țara lor.

Aș vrea ca prin glasul meu această duioasă amintire să răsune în inimile, în cu-

vin, s'a oprit pe pământul acesta și după o domnie de 47 de ani s'a reîntors în sferele misterioase de unde vin sufletele alese și bune.

El s'a reîntors în acele sfere, însă a lăsat în urma lui un popor viteaz, a lăsat urmele activității sale pe pământul acesta, a lăsat un mare număr de biserici ca un

simbol de recunoștință divinității care l-a condus în acțiunile sale.

Domnilor,

Epitropia generală a Casei Sf. Spiridon, prin restaurarea radicală a acestei biserici, ș'a îndeplinit datoria ei față de donatori și față de țară; doresc din adâncul sufletului meu ca din regiunea acestor păduri seculare, în mijlocul cărora se află această frumoasă biserică, să strălucească soarele libertății, a iubirii de patrie și de neam.

Orice român care-și iubește țara ar trebui să viziteze acest monument secular, ca un omagiu de recunoștință către marele Voevod Ștefan și ostașilor lui, cari aici ș'au perdut viața lor pentru patrie și neam. Cu aceste cuvinte termin mulțumind P. S. Arhiereului Antim Petrescu și clerului pentru binecuvântările lui, precum și tuturor reprezentanților autorităților și întregei asistențe, care a binevoit să onoreze cu prezența lor sărbarea de astăzi.

Să trăiască M. S. Regele Carol I. Să trăiască M. S. Regina Elisabeta. Să trăiască întreaga noastră Dinastie. Să trăiască și să înflorească falnica biserică de la Răsboeni.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, epitrop al Casei Sf. Spiridon, cu ocazunea hramului Sf. Spiridon, în ziua de Joi 12 Decembrie 1943.

Frea Sfinte.
Onorată adunare,

Conform tradițiunii ca în ziua de Sf. Spiridon, Epitropia Generală a acestei case, să facă o dare de samă de lucrările ei administrative, am avut onoarea să vă invităm a onora cu prezența d-voastră această solemnitate.

Inainte de toate țin să scuzez absența colegilor noștri, N. Pogonat, care pentru motive de sănătate este reținut în casă, și Christea care împiedecat n'a putut veni, dar cu sufletul și cu gândul se află printre noi.

In anul acesta s'au făcut reparațiuni radicale și putem afirma că toate serviciile medicale și chirurgicale au încercat transformațiuni, care au schimbat cu totul aspectul lor din trecut. O mare parte din aceste servicii le-am complectat cu laboratoare, indispensabile progresului pe care l-a făcut medicina în anii din urmă, și care pot rivaliza cu cele din țările cele mai civilizate.

O deosebită atențiune s'a dat serviciilor chirurgicale pe care le-am instalat și acomodat principiilor moderne de chirurgie și le-am înzestrat cu instrumentele și aparatele cele mai perfecționate.

Prima clinică chirurgicală este condusă de un demn succesor al mult regretatului dr. Sculy, de d. dr. Amza Jianu, un distins chirurg.

A doua clinică chirurgicală, în urma transferărei d-lui dr. Juvara la București, este încredințată d-lui prof. dr. Tănăsescu, care fiind și un distins elev al facultății noastre de medicină, ne face multă onoare.

Secțiunea chirurgicală ocupată odinioară de marele chirurg al Moldovei, mult regretatul dr. Russ, apoi de regretatul dr. Bottez, este încredințată d-lui dr. Anghel, un chirurg distins.

Această secțiune care din cauza multor lipsuri a rămas în urmă, astăzi în urma reparațiunilor și instalațiunilor făcute de noi, ocupă un loc de frunte.

Serviciile de medicină internă s'au reparat, înzestrat cu cele necesare și acomodat cerințelor moderne.

Secția Medica I-a, este condusă de eminentul practician d. profesor dr. Negel.

Secția Medica II-a, în care se face și cursul de clinica medicală, este pusă sub direcțiunea eminentului clinician d. profesor dr. Bacalogiu,

Secția Medicală III-a, în care se face și clinica terapeutică, este dirijată de mine.

Clinica dermato-sifilitică, condusă de distinsul specialist, d. prof. dr. Demetriade, a fost mărită, reparată și înzestrată cu multe instrumente și aparate moderne, în special cu aparate electrice, necesare tratamentului unui mare număr de boale da piele.

Secția genito-urinară, este pusă sub direcțiunea cunoscutului și apreciatului specialist d. dr. Stefănescu-Galați.

Pentru anul viitor, această secție cât și acea dermato-sifilitică vor fi radical tran-

sformate și mărite și pentru care scop s'au și luat dispoziţiunile necesare.

Clinica infantilă ocupă etajul al doilea al spitalului central și este condusă de distinsul profesor d. dr. Manicatide; această clinică are camere frumoase, un laborator destul de bine instalat, o sală de pansamente etc.

minentul specialist d. prof. dr. Socor; în această secţie d. dr. Socor a făcut și cursul de clinică oftalmologică.

Spitalul nostru are și două *servicii speciale pentru primirea bolnavilor și consultaţiuni gratuite*, unul pentru boale interne și altul pentru boale chirurgicale.

Ambele aceste servicii le-au ocupat în a-

Turnul Spitalului Central din Iași

care a fost reparat și înfrumuseţat în cursul verei 1913.

Serviciul de primire al copiilor bolnavi este instalat în *Pavilionul Langa*, o clădire frumoasă, situată în curtea spitalului și datorită generozitaţii colonelului Langa, un mare și cunoscut filantrop al Iașului.

Tot în acest pavilion, se dau și consultaţiunile gratuite pentru copii săraci și al căror număr în anul acesta se rădică la 6573.

Secţia oftalmologică este condusă de e-

nul acesta, într'un mod definitiv, pe baza concursului pe care l-au trecut (conform regulamentului de concursuri pentru medici), doi distinși elevi ai facultăţei noastre de medicină: d-nii d-ri Lambrior și Apotecker.

Numărul consultaţiilor gratuite în serviciul de primire pentru boale interne, este de 20,864, iar în acel pentru boale chirurgicale, de 12931.

In anul acesta am complectat instalaţiunea *farmaciei centrale*, care a fost clădită de predecesorii noştri.

Instalaţiunea a fost o operă destul de grea. S'a început cu ea în anul 1911, am continuat cu ea în anul trecut, iar în anul acesta s'a terminat, aşa încît astăzi farmacia noastră poate să servească de model în toată ţara.

Tot în anul acesta am instalat în curtea spitalului central *o bucătărie*, care corespunde tuturor cerinţelor tehnice şi igienice. Căldura necesară este transmisă diferitelor utensili, în care se prepară diferitele mâncări sub formarea de vapoare de apă, ceia ce pe lângă alte avantaje asigură o curăţenie perfectă din toate punctele de vedere.

Intreaga curte a spitalului am transformat'o într'o frumoasa grădină şi nu de mult s'a dărâmat şi zidul de piatră situat în interiorul curţei bisericei Sf. Spiridon.

Acest zid datează încă din acele timpuri când înmormântările se făceau în jurul bisericilor.

Prin desfiinţarea acestui zid secular, s'a înfrumuseţat cu totul curtea în mijlocul căreia se ridică falnica biserică a Sf. Spiridon.

Am reparat casa în care se află instalate birourile întregei noastre administraţii, precum şi camera epitropilor, în care suntem întruniţi în acest moment.

Am arătat îmbunatăţirile pe care le-am adus spitalului central: dar acelaş lucru l-am făcut şi în spitalele filiale care, precum se ştie, sunt numeroase şi se afla răspândite în oraşele cele mai importante din Moldova.

Le voi cita pe rând, începând cu acele din Iaşi.

Spitalul Cantacuzino-Paşcanu, situat în suburbia Tataraşi, şi înfiinţat în 1858 de Dimitrie Cantacuzino-Paşcanu, este admirabil întreţinut, graţie d-lui medic primar dr. Possa, care merită toată lauda.

Spitalul are 45 paturi şi aduce foloase mari populaţiunii din suburbia Tataraşi, care este foarte departe de centrul oraşului. O adevărată binefacere sunt numeroasele consultaţiuni gratuite, inclusiv medicamentele care se dau sărmanilor din această regiune a Iaşului şi care se râdică la numărul de 5121 în anul acesta.

Institutul „Grigore Ghica Vodă" este una din fundaţiunile cele mai frumoase ale ţărei noastre. Pavilioanele noi, a căror construcţiune a fost începută de predecesorii noştri, au cerut timp de 3 ani până ce le am terminat şi înzestrat cu calorifere, ventilaţii moderne, lumină electrică, băi sistematice, paturi moderne, aparate şi instrumente, într'un cuvânt cu toate cele necesare. In faţa acestor paviloane noi, am conservat vechia clădire în care a fost insatalat vechiul *Institut*, înfiinţat de Voevodul Grigorie Ghica şi aceasta ca un semn de recunoştinţă şi de veneraţiune pentru trecutul nostru.

In anul acesta, acest aşezământ istoric s'a reparat radical şi putem afirma că este o podoabă a vechei capitale a Moldovei.

Domnilor, cu această ocaziune sunt fericit să vă aduc la cunoştinţă că Princesa Olga Sturdza, ascultând rugămintea mea s'a hotărât să dăruiască Epitropiei Sf. Spiridon frumosul ei palat dela Miroslava cu scopul de a instala şi creşte pe sărmanii copilaşi lepădaţi de părinţii lor.

Astăzi aceşti copilaşi se dau, spre a fi alăptaţi şi crescuţi, unor femei din mahalalele Iaşului sau din satele vecine. Sistemul acesta de creştere este detestabil, căci marea majoritate a copilaşilor mor din cauza relei îngrijiri. Cine poate să ştie ce ar deveni un copilaş lepădat şi lăsat prada morţei? Cu toţii ştim că Mântuitorul lumei a fost născut în iesle şi cu toate aceste ajungând anii majorităţii, providenţa divină l-a desemnat ca promotorul credinţei creştine cu sublimele ei învăţături.

Onorată adunare, profit de ocazia solemnităţii de astăzi să adresez princesei Olga Sturdza, în numele tuturor copilaşilor desmoşteniţi de soartă, respectuoase mulţumiri asigurând'o că frumoasa ei operă va rămâne una din paginile cele mai frumoase din istoria aşezăzmintelor filantropice ale ţării şi una din stelele strălucitoare a celei mai falnice instituţiuni a Moldovei.

In cursul acestui an am înfiinţat în strada Universităţii din Iaşi un spital de *izolare pentru tuberculoşi* şi prin aceasta am satisfăcut cel puţin în parte, una din cerinţele cele mai umanitare. La inaugurarea acestui spital, care a avut loc în această vară, a binevoit a asista şi I. P. S. S. Mitropolitul Pimen, care a arătat în toate ocaziunile mari, o dragoste deosebită pentru instituţiunea noastră. In anul trecut am înfiinţat şi în anul acesta am complectat cu totul *spitalul de izolare pentru bolnavi de tifos*, ceea ce era indispensabil şi n'a existat înaintea noastră, ceea ce nu mai este permis.

Tot în anul acesta am complectat *instalaţiunea pavilioanelor de izolare pentru copii*, pavilioane cari au fost incepute de predecesorii noştri şi pe cari le-am înzestrat şi pus în funcţiune în anul 1911, înscriindule în budgetul nostru într'un articol special.

Din nenorocire, numărul bolnavilor cu boale contagioase întrece cu mult pe acel prevăzut în budgetul nostru. Pentru a nu veni în conflict cu Curtea de conturi am cerut Ministerului de Interne să plătească Epitropiei excedentul, căci altfel vom fi nevoiţi să refuzăm o parte din bolnavi. Această cerere este absolut justificată, căci oraşul Iaşi, în ceea ce priveşte aistenţa publică, cade aproape cu totul în sarcina Epitropiei. In oraşul Iaşi, nici statul nici comuna, nici judeţul nu au vre-un spital de întreţinut. Pentru a asigura buna funcţionare a spitalelor de izolare pentru tuberculoşi şi tifici am prevăzut în budgetul curent şi un post de medic primar. Să trecem acum la spitalele noastre din provincie indicând îmbunătăţirile aduse în cursul acestui an.

1) *Spitalul din Roman*, o clădire măreaţă cu 60 paturi. Acest spital este condus de eminentul chirurg, d. dr. Mârzescu, care a fost şi un excelent elev al facultăţii noastre de medicină din Iaşi.

Graţie acestui distins medic, spitalul nostru din Roman înfloreşte şi bolnavii din regiunile cele mai îndepărtate ale Moldovei

Biserica Sf. Spiridon din Iaşi

care a fost reparată în mod radical, în cursul verei anului 1913.

vin la acest spital să-şi caute sănătatea lor. Activitatea acestui spital se deduce din faptul că în cursul anului 1913 s'au căutat 1062 de bolnavi şi s'au dat 3810 consultaţiuni gratuite. Pentru aceste motive Epitropia a şi făcut în anul acesta însemnate îmbunătăţiri.

2) *Spitalul Spiridoniei din Galaţi.* Acest spital s'a clădit în anul 1890—91 ; cuprinde 40 de paturi şi este condus de către unul din cei mai distinşi chirurgi, d. dr. Carnabel, care a contribuit foarte mult la renumele acestui spital. De regretat este că, clădirea s'a făcut la o prea mare distanţă de centrul oraşului, ceea ce este şi un mare inconvenient atât pentru suferinzi cât şi pentru personalul acestui spital, a cărui activitate rezultă din faptul că în cursul anului curent s'au căutat 717 bolnavi şi s'au dat 4220 consultaţiuni gratuite, afară de acele cari s'au dat în serviciul de consultaţiuni gratuite, anexat spitalului de către d. dr. primar Piacevschi şi cari se ridică la *10731.* Spitalul din Galaţi are nevoe de un adaus de clădiri necesare personalului spitalicesc.

3) *Spitalul Mavromati din Botoşani* are 44 de paturi.

Deşi clădirea este bună, totuşi ajunsese într'o stare deplorabilă ; cu toate insistenţele eminentului medic primar d. dr. Antonescu, nu s'a făcut mulţi ani nici o reparaţiune, nici o îmbunătăţire. In anul acesta am făcut reparaţiuni radicale, s'au clădit atenanse, s'a reparat tot interiorul spitalului. Toate aceste reparaţiuni s'au ridicat la suma de 15,000 lei.

Spitalul din Botoşani desfăşură o mare activitate ; în anul 1913 s'au căutat 1297 de bolnavi.

4) *Spitalul din Tg. Neamţ,* situat la extremitatea oraşului care duce spre ruinele cetăţii Neamţului, este o clădire mare şi frumoasă, clădită de călugării mănăstirilor. In anul 1866, în urma secularizării averilor mănăstireşti, a trecut sub administraţia Sf. Spiridon şi are 50 de paturi.

Starea exterioară acestui spital reclamă reparaţiuni radicale indispensabile şi urgente, dar care nu le-am putut face în anul acesta, fiindcă nu mai aveam fondurile necesare.

5) *Spitalul din Focşani,* are 40 de paturi şi este condus de un eminent elev al facultăţii noastre de medicină, d. dr. Buteanu. Acest spital este foarte rău construit, fără nici un sistem şi este de regretat că, cu ocazia unor construcţiuni atât de importante, se comit erori nepermise şi de multe ori neremediabile.

In anul acesta s'au făcut multe îmbunătăţiri şi s'a îngrădit locul frumos, în mijlocul căruia se află clădirea spitalului.

6) *Spitalul din Tg. Ocna* este condus de un vechi şi bun medic, d. dr. Scarlat Gheorghiu. Acest spital are 40 de paturi, este situat într'un loc admirabil, pe malul Trotuşului şi e o adevărată bine-facere pentru întreaga regiune care este foarte populată.

In anul acesta s'au făcut unele reparaţiuni indispensabile, rămânând ca în anul viitor, să se clădească o bae sistematică care lipseşte cu totul.

7) *Spitalul Pulcheria Ghica* din Hârlău este o clădire nouă şi are 20 paturi. Din nenorocire, locul pe care s'a clădit acest spital este impropriu şi subminat de ape subterane, care ameninţă prăbuşirea întregei clădiri.

8) *Spitalul din Băceşti* are 15 paturi şi este condus de un vechiu medic al Casei, d. dr. Ciolac.

In anul acesta s'a înfiinţat in Băceşti o farmacie care va aproviziona şi spitalul cu medicamentele necesare.

9) *Spitalul din Tg.-Frumos* s'a deschis în anul 1906, are 24 paturi şi se întreţine din veniturile moşiei Dădeşti-Muncel, lăsată în acest scop de spătarul D. Borş.

La această întreţinere contribueşte comuna Tg.-Frumos şi judeţul Iaşi.

Acest spital este condus de un excelent elev al facultăţii noastre de medicină, d. dr. Nicolaescu, care a obţinut acest post în urma unui concurs strălucit, pe care l-a trecut în anul acesta.

In fine, spitalul din Bârlad este subvenţionat de Epitropia Casei Sf. Spiridon, cu suma de 19,894 lei anual.

Din cele arătate rezultă că spitalele cele mai frumoase din Moldova, sunt întreţinute şi administrate de Epitropia Casei Sf. Spiridon.

Dar afară de aceste spitale, Epitropia întreţine şi următoarele ospicii şi aziluri :

1) *Ospiciul Galata* înfiinţat în 1855 de Grigore Ghica-Vodă, este o veche clădire în care sărmanii infirmi nu mai puteau sta, ameninţaţi fiind de a rămâne sub dărâmăturile zidurilor.

Din această cauză, am clădit un nou ospiciu, din veniturile ordinare budgetare.

Acest nou ospiciu îl vom inaugura peste câteva zile şi avem o mare mulţumire sufletească de a fi contribuit la uşurarea vieţii acelor 65 nenorociţi infirmi, care nu aşteaptă de cât ziua ca să părăsească această lume atât de ingrată existenţii lor.

2) *Ospiciul de bătrâne „Eufrosina Balş".*

Acest azil, situat în strada Lascar Catargi, se întreţine din fondul lăsat de defuncta Elisa Balş. Astăzi nu încap în acest azil de cât 28 bătrâne, însă după câţiva ani, conform dispoziţiunilor testamentare a donatoarei, va fi mărit.

3) *Ospiciul Socola* este o clădire măreaţă, zidită de stat şi pusă sub administraţia Epitropiei casei Sf. Spiridon.

Până 'n anul acesta, acest ospiciu măreţ a fost condus de un singur medic primar, d. dr. Brăescu, un distins elev al facultăţei noastre de medicină şi căruia i se datoreşte admirabila organizaţie a acestei mari instituţiuni. In anul acesta s'a mai creat încă un al doilea post de medic primar, care s'a încredinţat d-lui prof. dr. Parhon, un excelent specialist în boli nervoase şi mentale.

In ospiciul Socola, care funcţionează din anul 1886, s'au mutat toţi alienaţii din M-rile Golia, Neamţ şi Adam, care au fost administrate de Epitropia casei Sf. Spiridon.

Numărul alienaţilor căutaţi în acest an se rădică la 590.

Cheltuelile ospiciului Socola se rădică la suma de 360,000 lei anual, la care statul contribue cu 180,000 lei.

Domnilor,

Conform hrisoavelor şi actelor de donaţiune, Epitropia Casei Sf. Spiridon trebue să întreţină şi să îngrijască de bisericile şi de schiturile prevăzute în acele acte.

In anul trecut am întrodus lumina electrică în interiorul bisericei Sf. Spiridon, ceia ce, afară de alte avantaje, a dat serviciului divin o strălucire măreaţă.

Anul acesta, am făcut toate reparaţiunile exterioare şi care nu mai puteau fi întârziate, de oarece biserica ajunsese într'o stare deplorabilă: zidurile ruinate, acoperemântul stricat, fereştile deteriorate, iar pe turnuri creştea iarbă; într'un cuvânt, întreaga înfăţişare a bisericii ajunsese într'un hal care provoca indignarea tuturor credincioşilor. Astăzi, în urma lucrărilor de restauraţiune executate de noi, în anul acesta, nu numai interiorul dar şi exteriorul bisericii, au un aspect impunător şi contribuesc la înfrumuseţarea oraşului nostru.

A doua biserică, care era aproape să se prăbuşească cu totul, este *biserica seculară din Războeni*, clădită de Ştefan cel Mare, în amintirea luptelor crâncene, care au avut loc în localitatea numită „Valea albă", între armatele puternicului împărat turcesc, Mahomet, unite cu acele ale lui Basarab Voevod şi între bravii ostaşi ai lui Ştefan cel Mare.

Această biserică seculară, care ajunsese o adevărată ruină, s'a restaurat de noi în anul acesta.

In ziua de 8 Noembrie am asistat la sfinţirea ei, la care a luat parte P. S. S. Arhiereul Antim, încunjurat de un cler numeros şi la care se adunase norodul din toate satele vecine.

Era o serbare frumoasă, înălţătoare, iar gândul că acea biserică este zidită pe pământul format din corpurile neînsufleţite ale bravilor ostaşi, care ş'au perdut viaţa lor pentru neam şi patrie, a emoţionat până 'n adâncul sufletului întreaga asistenţă.

Această biserică este un falnic monument situat în pădurile seculare a judeţului Neamţ şi o pioasă amintire de timpurile grele prin care a trecut ţara Moldovei.

In vara anului acesta am reparat şi schitul Tărâţă, cu biserica situată în vârful unei coline şi care este un martur ocular al timpurilor glorioase a Iaşilor.

Incă din vara anului 1912, am conceput ideia să clădim la Slănic o mică biserică în locul acelei de astăzi, care nu este decât o ruină. In ţările civilizate găsim în staţiuni balneare mici biserici foarte frumoase clădite chiar de naţiuni străine acelor localităţi şi întrebuinţate de acele naţiuni.

Oare este permis ca Epitropia celei mai falnice instituţiuni filantropice a Moldovei să rămâie indiferentă şi să nu evite criticele severe, la care se expune din partea tuturor acelora care vizitează Slănicul?

Era de ajuns ca în ziua hramului acelei biserici, la Sf. Ilie, să se ţină o cuvântare la faţa locului, pentru ca Doamnele cu sufletele duioase să organizeze o serbare, care a servit ca un început de strângerea fondului necesar pentru a clădi o biserică nouă: s'au găsit şi donatori, iar Epitropia a înscris în budgetul ei suma de 10,000 lei pentru acest scop măreţ. Cu această ocaziune, menţionez că noi am arendat în acest an Slănicul, din cauza deficitului anual şi de care budgetul nostru se resimţia foarte mult, fiindcă statul a suprimat cu totul subvenţia anuală acordată Slănicului de 80,000 lei. Prin arendare, am redus plata anuităţilor la împrumuturile făcute pentru Slănic de la 218,000 lei la 118,000 lei, ceia ce este o mare uşurare pentru echilibrarea budgetului, care creşte în fiecare an.

Domnilor,

Numărul bolnavilor, care se îngrijesc în spitalele noastre, crește mereu, căci aceștia se recrutează nu numai din regiunile cuprinse în largul hotarilor noastre, dar și de peste hotare.

Această creștere se datorește în parte și reputațiunii medicilor noștri, din cari o mare parte și-au făcut studiile lor în facultatea de medicină, ceia ce dovedește că profesorii, cu tot numărul lor restrâns de atunci, și-au făcut datoria lor cu prisosință.

O chestiune vitală pentru buna funcționare a spitalelor este aceia a infirmierelor cari astăzi nu corespund misiunei lor umanitare: lipsite de orice cultură, de sentimente umanitare, ocupate cu grijile lor casnice, cu copii și cu bărbații lor, ele nu pot îndeplini intr'un mod conștiincios misiunile lor. Pentru a ameliora intru câtva această stare de lucruri, ne-am îndreptat atențiunea asupra maicelor din mănăstirile noastre.

In acest scop, m'am adresat I. P. S. S. Mitropolitul Pimen, care condus de dragostea lui nemărginită pentru instituțiunile noastre filantropice, înzestrat c'o inimă nobilă, și în totdeauna gata a alina suferințile fizice și morale ale omenirei, a convenit să pue la dispoziţiunea spitaleior noastre, serviciile maicilor. Bine cuvântată va fi această operă atât de frumoasă, atît de măreață, atât de umanitară.

Afirmațiunea că aceste servicii aduse omenirii suferinde de maici, ar fi în discordanță cu preceptele vieții monahale, este o mare eroare; din contra, în toate țările civilizate, fie catolice, fie protestante, fie ortodoxe, maicile îndeplinesc rolul frumos de infirmiere. Acei care susțin contrariul sunt suflete nesimțitoare și cari uită că curentul apelor nu se poate opri in loc, și dacă s-ar încerca să facă aceasta, vor fi aruncați la o parte de valurile care își urmează drumul lor natural.

Domnilor,

Conducătorii unei administrații așa de mari ca a noastră sunt datori să se îngrijească și de *soarta funcționarilor ei.*

In ceia ce privește medicii cari ocupă locurile lor definitiv, pe baza unui concurs, pe care l-au trecut, soarta lor este asigurată prin dispoziţiunile legei sanitare, care garantează inamovibilitatea lor. Din nefericire, nu tot astfel este situațiunea tuturor celor lalți funcționari, cari tremură la orice schimbare de regim, fiindcă soarta lor este supusă oscilațiunilor politice, cari ar trebui să dispară cu totul din administrațiunea instituțiunii noastre.

Ar fi de dorit ca printr'o lege să se asigure și stabilitatea acestor funcționari, spre a asigura existența familiei lor și a-i pune la adăpostul pasiunilor politice.

Dela infiinţarea facultății de medicină din Iași, cele mai multe servicii medicale și chirurgicale sunt conduse de profesorii respectivi ai acestei facultăți, și acestora se datorește în mare parte reputațiunea spitalului nostru. De regretat este faptul, că toți acești profesori nu se bucură de drepturile medicilor primari ai casei, căci nu fac parte din colegiul medical, nu iau parte la concursurile medicilor, nu sunt chemați să-și deie avizul lor în chestiuni spitalicești; cu toate că, pentru serviciile ce aduc casei Sf. Spiridon, nu primesc nici un salar. Prin urmare, se cuvine ca acestor profesori, cari conduc servicii în spitalul nostru, să li se deie toate drepturile medicilor primari, precum este cazul la București, unde Eforia acordă și un salar de 500 lei lunar acelor profesori.

Medicii Secundari sunt retribuiți foarte rău; se impune într'un mod absolut ca actualul salar de 240 lei să fie urcat la 300 lei, cel puțin față cu scumpetea traiului din timpul nostru.

Domnilor,

Veniturile principale ale Casei noastre sunt moșiile și pădurile. Epitropia are 65 moșii, cu o suprafață de 70,000 hectare, iar pădurile ocupă o suprafață de 23,500 hect.

Toate moșiile, afară de 5, sunt arendate la obștii țărănești, cari achită arenzile foarte exact și reprezintă cel mai bun sistem de a administra aceste moșii.

Obștiile sunt datoare să lucreze pământul sistematic și pentru acest scop serviciile noastre sunt obligate să le arăte cum trebuie să cultive și să împărțiască pământul, cum trebuie să facă sămănăturile, ce porțiuni de pământ trebue lăsate toloacă, cum trebuie să facă rotația pământului, cum trebuie să schimbe sămânța etc.

Din acest punct de vedere cred că arendarea moșiilor la obștiile vechi țărănești este preferabilă chiar împroprietăririi, căci țăranul împroprietărit nefiind controlat, lăsat să cultive pământul cum vrea, lipsit de

cunoştinţe agricole, ajunge, după câţi-va ani, să nu mai recolteze aproape nimic pe ogorul lui istovit cu totul.

Obştiile plătesc Epitropiei o arendă foarte modestă în comparaţie cu alţi proprietari de moşii; în termeni mediu plătesc 35—40 lei Hectarul, pe când, spre exemplu, Casei Rurale, plătesc 60 lei hectarul.

Cel mai nenorocit sistem de administrare a moşiilor Spiridoniei este acel în regie, căci în acest caz ele sunt date în căutarea unor oameni recrutaţi din cluburile politice şi lipsiţi de noţiunile cele mai elementare de agricultură. Aceşti oameni, de ordinar, încurcă şi pe ţărani şi Epitropia, care este expusă la perderi însemnate.

Veniturile totale ale casei sf-tului Spiridon în anul budgetar 1913 | 14 se rădică la suma de lei 3,752,381.92
Cheltuelile la suma de „ 3,752.381.92
Deci *budgetul nostru este perfect echilibrat atât la venituri cât şi la cheltueli.*

Din venituri se întreţin toate spitalele, toate ospiciile casei, apoi bisericele şi schiturile care depind de casa sf. Spiridon.

Tot din veniturile Epitropiei se întreţin orfani, al căror număr de la înfiinţarea Institutului, la 1852, până astăzi este de 10715, şi din care au remas la 1 Dec. 1913, 360 sub îngrijirea noastră.

Numărul bolnavilor cari au fost trataţi în spitalele noastre de la 1 Decembrie .1912 până la 1 Decembrie 1913 este de 15000, iară consultaţiuni gratuite, insclusiv medicamente gratuite, s'au dat la aproximativ *76000 de bolnavi.*

Apoi, tot din aceste venituri, se plătesc legatele şi alte obligaţiuni puse de donatori, şi care se ridică la suma de 50.351 lei.

Se dau ajutoare anuale la persoane sărace, în sumă de 61.596 lei; se dau subvenţii la casa pensiunilor şi la diferite societăţi de binefacere.

Se împărţesc aproape *12000 lei* la persoane sărace de ziua hramului sf. Spiridon, după testamentul defunctei *Elena Manu.*

Domnilor,

Din cele ce v'am expus rezultă că binefacerile casei noastre sunt foarte numeroase şi încep cu copilul, care pentru prima oară zăreşte lumina zilei, până la omul ajuns la adâncă bătrâneţă.

In numeroasele noastre spitale, omenirea suferindă găseşte un adăpost pentru vindecarea suferinţelor ei, ceia ce este una din manifestaţiunile cele mai nobile ale sufletului omenesc.

Nu voiu trece în vedere nici faptul că în spitalele noastre se primesc şi bolnavi săraci, de or-ce naţionalitate, ceia ce denotă inima nobilă a poporului românesc.

Inainte de a termina, daţi-mi voe, Domnilor, să amintesc şi partea de acţiune a casei Sf. Spiridon în avântul nostru războinic din anul acesta.

Când clopotele şi trâmbiţele au vestit mobilizarea armatei, aproape toţi medicii spitalelor noastre au plecat ca să-şi facă datoria lor către ţară şi spitalele noastre au rămasaproape fără medici. Eu, personal, am fost însărcinat cu serviciul în garnizoana Iaşi. M'am hotărât atunci ca, odată cu serviciul militar, să caut şi bolnavii din secţiile Spitalului nostru, *care rămăsese fără medici.*

Am primit o adresă dela Ministerul de război, prin care roagă Epitropia să primească în spitalul central din Iaşi soldaţi bolnavi, cari nu se mai puteau primi în spitalul militar diu Bucureşti din cauza lipsei de locuri.

Faţă cu împrejurările grele, am răspuns că primim un număr de soldaţi în limitele încăperilor de care dispunem. Pe toţi aceşti soldaţi i-am îngrijit, şi după vindecare i-am trimis pe la garnizoanele lor. Ast-fel, caritatea întrupată în această falnică instituţiune a Moldovei, a redat sănătatea acelora, cari în avântul lor războinic erau să-şi piardă viaţa, nu din cauza tunurilor inamice, dară de consecinţele unor boli ucigătoare.

Oare poate să existe o satisfacţiune mai mare decât aceia de a fi contribuit cu un grăunte de nisip la formaţiunea stâncilor, menite să reziste furtunelor mari ce se pot deslănţui asupra iubitei noastre ţări ?

Domnilor, v'am expus într'un mod sumar modul cum am administrat averea acestei mari instituţiuni filantropice, şi cu fruntea senină ne supunem judecătorului celui mai drept, celui mai senin şi inflexibil, adică conştiinţii care ne-a condus în toate actele noastre.

Mulţumim P. S. Arhiereului Antim şi clerului pentru binecuvîntările lor, mulţumim tuturor reprezentanţilor autorităţilor, precum şi tuturor, care ne-au făcut onoarea să asiste la solemnitatea de astăzi.

Acum, Domnilor, ca la orice ocazie, să ne îndreptăm gândul nostru către acela care conduce cu atâta înţelepciune şi glorie destinele scumpei Românii şi să strigăm cu toţii:

Să trăiască România. Să trăiască M. S. Regele Carol I, Să trăiască M. S. Regina, Să trăiască întreaga noastră Dinastie.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, epitrop al Casei Sf. Spiridon, cu ocazia dezvălirii bustului d-rului L. Russ.

Onorată adunare,

In numele Epitropiei generale a așezămintelor casei Sf. Spiridon, voi descrie calitățile sufletești ale d-rului Russ, al cărui bust îl desvălim astăzi.

D-rul Russ se trage din o vechie familie germană; tatăl său care a fost unul din cei mai celebri chirurgi ai Moldovei, a venit în Iași încă tânăr, iar doctorul Russ al cărui bust se află în fața noastră, s'a născut în Iași.

De și de origine străină, d-rul Russ era un bun patriot și în pieptul său bătea o inimă românească.

El a luat parte la războiul pentru independența țării și a luptat toată viața lui pentru gloria și fericirea patriei sale române.

Mândria omenească, așa de înrădăcinată în sufletele generațiilor de astăzi, era necunoscută acestui caracter distins.

In calitate de medic și în calitate de profesor a fost o personalitate exemplară iar colegialitatea lui era proverbială; în discuțiunile cele mai înfocate, el a știut să păstreze o atitudine demnă, iar cuvinte triviale și insultătoare n'a pronunțat și nici n'a scris vre o dată.

Se opunea cu toată energia la aplicarea unor măsuri injuste, însă fără să calce dispoziţiunile luate de autorităţile superioare.

Raporturile sociale ale d-rului Russ erau frumoase și inerente calităților lui sufletești, căci el era răbdător, dulce în manierele sale, sincer, iar sentimentele lui de dreptate erau cunoscute de toți prietenii lui.

D-rul Russ se impunea prin modestia lui; nici odată n'a manifestat vre o nemulțămire jignitoare pentru alții.

Greutățile și supărările vieții le-a suportat fără murmur, fără să se plângă și fără să piardă răbdarea atât de necesară în viața sbuciumată a omului, care se luptă pentru binele umanității.

D-rul Russ nu umbla niciodată după onoruri decorative sau după distincțiuni vanitoase și era mirat de omagiile care i se aduceau în diferite împrejurări, cu toate că erau bine meritate.

D-rul Russ era un optimist în judecarea caracterului unui om; niciodată n'a văzut decât partea frumoasă a sufletului omenesc.

Figura lui blândă era o manifestațiune obiectivă a sincerității lui; el te privea drept în față, vorbea inimei cu inima și simpatiza cu virtutea.

D-rul Russ nu era o fire expansivă; nici odată nu vorbea de afacerile sale, de interesele sale particulare și nu căuta să pună în evidență personalitatea sa, fie în societate, fie prin presă.

Această calitate a imprimat persoanei sale un aer de demnitate, și era datorită unei educațiuni superioare, pe care i'au dat'o părinții lui.

Generozitatea d-rului Russ era mai presus decât chiar caritatea, căci aceasta din urmă fiind numai generozitatea aplicată unui scop bine determinat, d-rul Russ era generos în toate împrejurările.

Ca medic, d-rul Russ era de o desinteresare fără asămănare; niciodată nu impunea clienților lui un onorar, iar de la un sărac, de orice naționalitate, n'ar fi fost în stare a lua niciodată ceva.

Devotamentul lui pentru instituțiunile de binefacere, le cunoaștem cu toții. Cine nu știe câtă osteneală își dădea pentru spitalul de copii „Caritatea“? Cu un devotament, demn de imitat, el a contribuit la înflorirea acestei instituțiuni filantropice, atât de folositoare sărmanilor copilași.

D-rul Russ n'a trăit pentru a câștiga bogăție și putere, căci el era convins că aceste bunuri au cel mult durata unei singure existențe și că există lucruri mai mari de cât aceste, lucruri durabile și înalte.

Gândul de a veni în ajutorul desmoșteniților de natură, l-a preocupat atâta, în cât în sufletul său nu mai era nici loc, nici timp ca să gândească și la persoana lui.

Niciodată n'ați auzit pe d-rul Russ vorbind rău de cineva.

Refuza să asculte răutăți la adresa altuia, zicând: „toate aceste nu pot să fie adevărate, și chiar de ar fi, nu trebue să vorbim de aceste“.

Iubirea d-rului Russ pentru tovarășa vieței lui, precum și pentru copiii săi era ideală și demnă de imitat, iar credința lui

strămoșească a păstrat-o până la ultima lui suflare.

D-rul Russ, deși a trăit în timpurile noastre, atât de bântuite de patime politice, care de multe ori înăbușesc cele mai înalte și cele mai frumoase calități sufletești, totuși a rămas departe de aceste lupte și a preferat ca voacea lui să rămâe neascultată și neauzită.

Omul bun, pătruns de sentimente nobile și doritor de pace, se asamănă cu călătorul pe o mare furtunoasă și care din depărtare zărește coastele mărei cu grădini frumoase, în care păsările înalță în văzduhul senin, cântecele lor melodioase; dar ce folos, căci aceste cântece sunt acoperite de suflarea vânturilor și de vuetul valurilor furioase ale mărei!

Frumusețea lumii se oglindește în sufletului omului; omul sincer, bun și drept vede în această lume paradisul lui Dumnezeu; omul rău, vindicativ, pătimaș și vicios, se află, chiar aici pe pământul acesta, în infern.

D-rul Russ era mulțumit cât timp a trăit în această lume, fiind-că nu era în luptă cu pasiunile omenești, care fac ca oamenii fără voia lor să supoarte torturile infernului chiar aici pe pământul acesta.

Domnilor,

Aceste fiind calitățile sufletești atât de frumoase și înălțătoare ale d-rului Russ, era natural ca colegii lui, ca studenții, ca toată suflarea, care cunoștea pe acest om superior, să ieie inițiativa a eterniza memoria lui prin ridicarea unui bust în curtea Spitalelor Sf. Spiridon.

In partea dreaptă a acestui monument, se află biserica Sf. Spiridon, astfel fiecare credincios care se va duce în acest sfânt locaș ca să asculte rugăciunile preoților, va avea ocaziunea să privească și chipul blând al d-rului Russ.

In partea stângă a bustului se află turnul Sf. Spiridon, din care sunetele armonioase ale clopotelor sunt transportate în toate direcțiunile vânturilor. Ele se înalță în văzduhul senin ca un falnic stejar și se ridică drept în sus ca mâna soldatului, când jură credință Suveranului, legilor țării și patriei sale.

Indăratul și în fața bustului se află măreața clădire a spitalului Sf. Spiridon, în care regretatul dr. Russ și-a petrecut viața lui; un mare număr de ani a locuit în acest spital și a îndurat împreună cu familia lui, toate neajunsurile, însă în schimb a fost în orice timp la dispoziţiunea bolnavilor cari îl iubeau ca pe un părinte.

Deasupra bustului planează bolta cerească pe care sunt suspendate soarele, luna și stelele, de-a căror lumină s'a folosit acest medic conștiincios ca să-l conducă la bolnavi, cari zdrobiți de durere și de suferinți așteptau cu nerăbdare pe salvatorul lor.

De desuptul bustului se află pământul, care fără milă a înghițit trupul neînsufleţit al acestui om milostiv și bun, precum ne va înghiți și pe noi, fără excepţiune, căci din pământ suntem făcuți și în pământ ne vom preface. Această soartă o va avea pe lumea aceasta atât omul care este înzestrat cu calitățile sufletești cele mai înalte și nobile, cît și acela care n'a sămănat pe pământul acesta de cât răutate, ură și discordie.

Dar această asemănare dispare, îndată ce ne vom rădica cu gândul, în sferile înalte ale vieții sufletești.

In adevăr se poate, ca în cursul veacurilor, turnul din fața noastră, biserica și clădirile spitalului să dispară, ca nici o piatră să nu mai fie la locul ei, bustul acesta să fie redus în pulbere, însă aceea ce va rămîne neșters în decursul timpurilor, va fi amintirea faptelor umanitare, a faptelor care au motivat eternizarea memoriei mult regretatului nostru dr. Russ.

Acest medic avea o inimă atât de bună încât cu drept cuvînt am putea repeta cuvintele Mîntuitorului:

„Eu sunt păstorul cel bun, iar păstorul cel bun, își pune sufletul pentru oi!"

Iară eu zic: *Acela care a trăit luptând pentru lumină și adevăr, acela care a propagat lumina adevărului cu tot entuziasmul de care este capabil, acela care a contribuit la educaţiunea sufletească a tineritului, cu exemple de înaltă bunătate și iubire, acela a trăit și a îndeplinit datoria lui pe această lume.*

Acum mă adresez studenților în medicină; viitorilor medici și păstori ai sănătății întregei omeniri le spun: precum păstorul unei turme de oi se impune să străjuiască ziua și noaptea și să veghieze în jurul turmei sale, așa si medicului i se cere ca să veghieze și să aline suferințele acelora care îi încredințează viața și sănătatea, cari sânt bunurile cele mai scumpe în această lume.

Dar pentru a îndeplini un rol așa de mare „vi se cere o inimă blândă", fără de care nici odată nu veți fi medici buni. Un medic este un prietin al familiei; toate neajunsurile, toate năcazurile, bucuria și în-

tristarea sunt împărtășite medicului, care se bucură de toată confienţa familiei.

Oare d-voastră cu toţii, care aţi cunoscut pe regretatul dr. Russ, nu veţi conveni că acest medic, cu inima lui blândă și caritabilă, cu manierile sale dulci, cu activitatea lui exemplară, nu veţi conveni, că era un bun păstor al omenirii suferinde?

Afirmaţiunea pozitivă, a motivat așezarea bustului lui în fața spitalului Sf. Spiridon, în care d-rul Russ s'a sirguit să îndeplinească cu sfinţenie rolul pentru care a fost chemat în această lume.

Insă ca și oricare muritor, el a fost nevoit să se supună legilor nestrămutate ale naturei, el care ar fi trăit ca și faptele sale de înaltă umanitate, dacă omul bun s'ar putea elibera de moarte. Privind figura bună și blândă a d-rului Russ, să gravăm în inima noastră, cât de trecătoare este viaţa omului, să încetăm de a eterniza pe pământul acesta fericirea, căci toată viaţa nu este decât un șir nesfârșit de iluzii.

Epitropia așezămintelor casei Sf. Spiridon mulţămește cu recunoștinţă comitetului de iniţiativă pentru ridicarea acestui bust în curtea spitalului nostru și promite că va ingriji de acest simbol neînsufleţit al unui suflet nobil.

In numele colegilor mei, d-nii Pogonat și Christea, în numele medicilor și a tuturor funcţionarilor acestei instituţiuni falnice a Moldovei, adresez acelui ce a fost d-rul Russ, o duioasă amintire și o adâncă dragoste.

CUVÎNTAREA

rostită de d. prof. dr. Em. Riegler, epitrop al Cassei Sf. Spiridon, cu ocazia solemnităţei inaugurărei noilor pavilioane de la Galata.

Doamnelor și Domnilor,

Ne-am întrunit în această localitate istorică a Iașului, ca să asistăm la această inaugurare a noilor pavilioane destinate să înlocuiască vechiul ospiciu pentru infirmi și bătrâni.

Acest ospiciu a fost înfiinţat în anul 1855 de Grigore Ghica Vodă și pus sub administraţia casei Sf. Spiridon, acordându-se o mică subvenţie anuală.

Numărul infirmilor, care se întreţineau în acest ospiciu la înfiinţarea lui era de 40; astăzi încă se rădică la 65.

In luna Mai a anului 1911, în calitate de Epitrop al acestei case, am inspectat Ospiciul Galata și în condica de inspecţiune, pe care o am aici, am descris starea în care se afla atunci.

Tot în această condică d. Pennescu, fost Epitrop al casei Sf. Spiridon, a descris în ce stare a găsit ospiciul în anul 1908 când l-a inspectat.

Iată ce spune d. Pennescu:

„Locul este impropriu și insuficient, clădirile toate de refăcut.

Atenansele ospiciului improprii; bucătăria lipsită de cele necesare.

Latrina, plita toate stricate.

„*Pentru a aduce o îmbunătăţire acestui ospiciu nu poate exista alt mijloc de cât complecta dărâmare a actualelor clădiri și construirea altora*".

Să vă citesc cele constatate de mine:

„Clădirea întreagă se află într'o stare de „tot rea, dușamelele putrede, ferestrele mici și „stricate.

„*Bucătăria* consistă într'o cameră infectă „în care se află o plită stricată, păreţi ne„gri afumaţi, tencuiala căzută și o intrare „penibilă.

„Cancelaria și camerile intendentului de„plorabile, cu dușamele putrede și toate so„bele stricate.

„Exteriorul clădirii prezintă un aspect „lugubru etc. etc.

„Se impune de urgenţă ca întreaga clă„dire să fie dărâmată fiindcă este absolut „improprie scopului pe care îl are.

Faţă cu această stare atât de deplorabilă a ospiciului, am hotărât în înţelegere cu foștii mei colegi de atunci, d-nii Cristofor și Ivașcu, apoi N. Pogonat și Christea, ca în locul vechiului ospiciu atât de îngrozitor să clădim două pavilioane, unul pentru femei și altul pentru bărbaţi, iară după terminarea acestora un al treilea pavilion pentru administraţie.

Am însărcinat pe șeful nostru contabil, d. Grossu, să ne indice modalitatea financiară ca să putem realiza acest proiect și astfel să ștergem pentru totdeauna paginele

dureroase, pe care vi le-am citit și să facem să dispară una din marile nedreptăți omenești.

Am admis părerea d-lui Grossu, căruia îi exprimăm toată mulțumirea noastră pentru devotamentul și corectitudinea exemplară în îndeplinirea datoriilor sale, anume: Să înscrim în budgetul nostru, din veniturile ordinare, câte 40.000 lei anual, astfel că în doi ani să clădim două pavilioane pentru infirmi, însă în al treilea an, al treilea pavilion pentru administrație.

și mai mult scopul umanitar al instituțiunei noastre, care întrupeazà una din cele mai sublime calități ale sufletului omenesc.

Am auzit exprimându-se de multe ori părerea că bătrânii săraci nu merită atâtea sacrificii, căci dacă au ajuns într'o stare atât de deplorabilà, vina este a lor, de oare ce în tinerețe nu s'au îngrijit de anii îmbătrâniți. Aceastà părere nu este justificatà, și susținutà numai de suflete nemiloase, de unii oameni cari trăesc bine și în largul lor și nu cunosc mizeriile vieții, de acei

Pavilioanele noui dela Ospiciul Galata, (jud. Iași)

a căror inaugurare s'a făcut în luna Decembrie 1913.

Planurile au fost făcute de d. Mihailescu, arhitectul serviciului nostru technic, iarà în vara anului trecut s'a pus piatra fundamentalà a primului pavilion, care s'a terminat în primavara anului curent, când s'a început și clădirea celui de al doilea pavilion.

Noile pavilioane, pe care le inaugurăm astăzi, sunt situate pe dealul Gălăței și de aici privirea noastră se întinde departe de tot și cuprinde Iașul în toată splendoarea lui.

Prin clădirea acestor pavilioane pentru bătrâni și infirmi am pus în evidență încă

cărora le lipsește bunătatea și nobleța naturei umane.

Am asistat odată la o scenà dureroasà, care te face se perzi ori ce iluzie despre bunătatea sufletului și iubirea aproapelui. Un membru al societății pentru protecțiunea animalelor refuzà ori ce ajutor unui nenorocit infirm, însà face o propagandà foarte mare pentru a feri un animal de torture, de suferințe, de foame etc. Oare ce suflet trebue sà aibà un astfel de om, care revarsà toate simpatiile lui asupra anima-

lelor și refuză ori ce ajutor unei ființe omenești care se află în mizerie ?

Intre infirmii din Ospiciul nostru găsim mulți cari au muncit în tinerețe lor, unii sunt chiar talentați. Dacă soarta lor era atât de tristă, încât au rămas săraci, fără nici un adăpost și au recurs la ospitalitatea ospiciului nostru, apoi să nu uităm că și norocul joacă un rol mare în viața unui om.

Sărmanii infirmi trăesc sufletește numai cu amintirile trecutului, amintiri cari apar ca raze luminoase în viața lor plină de umbre și de renunțări la plăcerile vieței.

Corpul lor pare a fi un sicriu de sarcine în care se sbuciumă sufletul; nici viața nici moartea nu vor să știe de dânșii. Aici, în acest azil, sărmanii bătrâni și infirmi își povestesc faptele din tinerețe lor și așteaptă cu resignare momentul de a părăsi această lume și să treacă în regiunile misterioase de unde nu se vor mai întoarce nici odată; de aceia, ori ce suflare omenească este datoare să ușureze prin ori ce mijloace posibile soarta acestor nenorociți. Isus din Nazareth a venit să propage pace și frăție între oameni și a murit pe cruce pentru ca toți oamenii să se recunoască ca amici și frați, care trebue să se ajute între dânșii.

Știu că sunt foarte mulți cari nu văd în această lume de cât o armonie perfectă, cari sunt încântați de frumosul în natură ; dacă însă acești admiratori ai perfectei armonii ar asista la solemnitatea noastră de astăzi și ar arunca privirea lor asupra acestor 65 de infirmi, cred că entuziasmul lor pentru complecta armonie și frumuseță în natură, s'ar reci foarte mult.

In această lume totul este supus distrugerii, afară de timpul care este indistructibil și etern. Timpul a distrus și a prefăcut în ruine vechiul nostru Ospiciu, însă tot timpul, grație sentimentelor umanitare și caritabile, are făcut zidurile dărâmate și le-a înlocuit prin altele mai trainice de cât acele vechi.

Pavilioanele noastre se află în mijlocul unei grădini foarte mari, pe pământul căreia soarele trimete darurile sale sub forma de raze calde și luminoase, cari toate pătrund în profunditatea lui și produc flori și recolte frumoase. Dar tot aceste raze inveselesc întru cât-va și sufletul nenorociților infirmi, condamnați să-și petreacă tot restul vieței lor în această localitate.

Epitropia așezămintelor casei Sf. Spiridon, îngrijindu-se de soarta infirmilor și bătrânilor, satisface dorința pioșilor donatori și dovedește cât de greșită este atențiunea acelora cari caută să discrediteze administrațiunea acestei jalnice instituțiuni umanitare. Această atitudine îndepărtează multe suflete nobile și generoase de la gândul ca să lase la o parte din avutul lor pentru spitale, ospicii etc.

Ar trebui din contra ca această mare instituțiune filantropică să fie încurajată, susținută, ajutată, pentru ca razele ei binefăcătoare să ușureze soarta celor desmoșteniți.

Cheltuelile anuale ale acestui ospiciu (în anul curent) se ridică la suma de *50.178 lei* și anume :

Personalul (salar)	10320.00
Hrana personalului	3102.00
Hrana infirmilor	15421.25
Lemne de foc	10230.00
3 cai	1200.00
Medicamante	1775.00
Haine, așternuturi	3380.00
Cheltueli mărunte	700.00
Iluminat	400.00
Asigurări și întreținerea clădirilor	3000.00
Imprimate	200.00
Curățitul latrinelor	400.00
Paraclisul	50.00
	50.178.25

Adică fie-care infirm coastă aproape 800 lei anual.

Domnilor,

Instalațiunea și inaugurarea pavilioanelor pentru infirmi din Galata s'au făcut în anul 1913, adecă în anul în care s'au petrecut în România evenemente înălțătoare pentru neamul românesc. Avîntul războinic, trecerea armatei noastre peste Dunărea în Bulgaria, au determinat pacea din București, au deschis României un mare orizont în concertul lumei și au dus numele poporului românesc departe de tot peste hotarele țării.

Suntem deci mândri că inscripțiunea pe poarta de intrare în acest ospiciu, poartă data anului 1913.

Acum domnilor, precum călătorul, care după ce a străbătut multe locuri, ajunge pe vârful unei coline înalte, unde se oprește ca să privească frumusețea regiunilor parcurse de dânsul, așa și noi, din vârful acestei coline unde se află noile pavilioane, să aruncăm privirile asupra lașului cu așezămintele falnicei instituțiuni ale casei Sf. Spiridon, căreia să i dorim din adâncul su-

Iletului nostru ca să trăiască şi să înflorească din ce în ce mai mult.

Mulţumim d-lui Prefect, clerului şi tuturor care au binevoit să onoreze, cu prezenţa lor, solemnitatea de astăzi şi regretăm din suflet absenţa colegului nostru, d. N. Pogonat, care din cauză de boală n'a putut să fie între noi.

Inainte de a termina să nu uităm că providenţa divină a vroit ca viţa Română de la gurile Dunărei să fie condusă de vlastarul casei princiare de la originea fluviului, care uneşte răsăritul cu apusul, să fie condusă de glorioasa Dinastie a casei Hohenzolern şi de aceia vă rog să strigaţi împreună cu mine:

Să trăiască Majestatea Sa Regele
Să trăiască Majestatea Sa Regina
Să trăiască întreaga Dinastie.

Moşiile din Basarabia ale Sft. Spiridon din Iaşi

Demersurile d-lui epitrop dr. E. Riegler, în această chestiune.

La începutul anului 1912 guvernul rus a intervenit la guvernul nostru ca moşiile Sf. Spiridon din Basarabia să fie vândute Rusiei, în scop de a le împărţi ţaranilor din acele localităţi.

Dl. Dr. Em. Riegler în calitate de Epitrop, chemat în capitală, a supus D-lor Miniştrii C. C. Arion, Ministru de Interne şi D-lui T. Maiorescu, Ministru de Externe, următoarele :

1) Epitropia până în momentul de faţă nu este autorizată să vândă moşiile din Basarabia şi prin urmare nici o transacţiune nu este posibilă.

2) Venitul actual al moşiilor din Basarabia este de 600000 lei anual şi pe baza acestui venit s'a întocmit budgetul Epitropiei, prin urmare preţul cu care s'ar putè vinde statului rusesc aceste moşii trebue să reprezinte cel puţin un capital al cărui venit să fie de *600,000* lei anual.

Dealtmintrele nu este nici un motiv de a grăbi această vânzare, căci moşiile din Basarabia fiind arendate obştiilor de acolo, toate motivele sociale invocate de reprezentanţii Rusiei nu sunt urgente.

3) Dl. Dr. Riegler dovedeşte că Epitropia Sf. Spiridon îndeplineşte cu sfinţenie condiţiunile testamentare ale donatorilor, căci toţi bolnavii trimeşi de pe moşiile donatorilor în Spitalul Central din Iaşi sunt primiţi şi îngrijiţi într'un mod absolut gratuit. Lucrul acesta se poate constata ori când din registrele noastre.

5) Reprezentanţii Rusiei au mai susţinut că Epitropia n'are dreptul să încaseze decât $^2/_3$ din veniturile moşiilor ei din Basarabia, fiindcă în virtutea legilor ruseşti ori ce donaţie făcută mânăstirilor nu are drept decât la $^2/_3$ din venitul ei, iar restul aparţine statului rusesc.

Dl. Dr. Em. Riegler a prezentat documentele donatorilor din care rezultă că toate moşiile din Basarabia au fost donate *Spitalului Sft. Spiridon din Iaşi* şi nici decum mănăstirei Sf. Spiridon. Această obiecţiune a fost recunoscută de însărcinaţii Rusiei.

6) Reprezentanţii Rusiei au mai susţinut că Epitropia Casei Sf. Spiridon n'are nici un drept să rămâe proprietara moşiilor din Basarabia, căci conform legilor ruseşti ori ce străin n'are dreptul a poseda imobile rurale în imperiul rusesc.

La această obiecţiune Dl. Dr. Em. Riegler a răspuns că în timpul când pioşii donatori şi-au lasat averile lor Spitalului Sf. Spiridon, Basarabia aparţinea României şi deci pe atunci Ruşii erau străini.

Cu toate aceste Epitropia Sf. Spiridon, având în vedere greutăţile de a administra moşiile din Basarabia nu se va opune la vânzarea lor dacă preţul oferit va corespunde unui capital care să producă venitul actual al acelor moşii de 600000 lei anual.

Dar această vânzare nu se va putea face de cât atunci când parlamentul nostru va vota o lege care să autorizeze Epitropia Casei Sf. Spiridon să o facă.

In urma acestor argumente invocate de către Dl. Dr. Riegler, domnii Miniştrii T. Maiorescu şi C. C. Arion au amânat chestiunea moşiilor din Basarabia până ce se va ajunge la un rezultat favorabil şi parlamentul nostru va vota legea care să autorizeze Epitropia să vânză moşiile ei din Basarabia.

Din această dare de samă relativ la moşiile Spiridoniei din Basarabia şi care a fost publicată în toate jurnalele noastre reesă demersurile făcute de d-l Dr. Em. Riegler în calitatea sa de Epitrop al Casei Sf. Spiridon în această chestiune atât de vitală intereselor acestei mari instituţiuni filantropice.

EPITROPII

SPITALELOR CASEI SF. SPIRIDON DIN MOLDOVA

de la intemeiere pînă la 1913 inclusiv

1765.—Hatmanul Vasile Ruset
Visternicul Ion Cantacuzin
Neguţitorii :
Costea Avraam
Constantin Panaite
Costea Papafil
George Petala.

1776.—Biv vel vistier Ion Cantacuzin
Vel vistier Iordachi Balşu
Vel Comis Matei Cantacuzin
Vel stolnic Nicolai Balşu
Vel paharnic Ilie Catargiu
Biv vel Medelnicer Costea Papafil

1779.—Biv vel logofăt Ion Cantacuzin
Hatmanul Lascarachi Ruset

1784.—Biv vel logofăt Dimitraşcu Sturza
Biv vel vistier Iordachi Balşu
Biv vel spatar Iordachi Cantacuzin

1785.—Vel vornic Lascarachi Ruset
Vel vornic Iordachi Ghica

1786—1793.—Arhimandritul Veniamin Costachi a fost egumen la Casa Sf. Spiridon cu câte 60 lei vechi pe lună ; de la 1793 a fost egumen Nectarie Sardion până la 1822 şi apoi Varlam Sardion.

1793.—Biv vel logofăt Iordachi Ghica
Visternicul Lascarachi Ruset

1797.—Logofătul Iordachi Ghica
Visternicul Grigore Sturza

1804.—Logofătul George Cantacuzin
Logofătul Mihai Sturza
Visternicul Grigore Sturza

1820.—Logofătul Iordachi Cantacuzin
Visternicul Sandu Sturza

1826.—Logofătul Constantin Catargiu
Visternicul Dimitrie Ghica
Vornicul Ştefan Catargiu

1835.—Logofătul Costachi Conachi
Vornicul Ştefan Catargiu
Logofătul Alexandru Ghica
Logofătul Iordachi Catargiu
Logofătul Teodor Balşu

1837.—Logofătul Răducanu Roset (bătrânul)
Logofătul Iordachi Catargiu
Vornicul Ştefan Catargiu

1839.—Vornicul Iordachi Balşu (Bălşucă)
1840.—Visternicul Alecu Sturza Heleşteanu
Vornicul Ştefănică Catargiu (Tânărul)
Vornicul A. D. Sturza Miclăuşanu

1841.—Spatarul Iacovachi Veisa

1844.—Logofătul Dimitrache Cantacuzin
Vornicul Alecu Vârnav
Visternicul Iorgu Ghica

1845.—Vornicul Grigore Crupenschi

1848.—Vornicul Iordachi Balşu (Bălşucă)
Postelnicul Grigore Codreanu
Postelnicul Ioniţă Coroi

1849.—Logofetul Iorgu Ghica
Postelnicul Iacovachi Veisa

1851.—Aga Iordachi Boian
Logofătul Răducanu Roset
Vornicul Petru Mavrogheni

1854.—Vornicul Alexandru Beldiman

1855.—Logofătul Ştefănică Catargiu
Costachi Negrea

1860.—Ion Branişteanu, cu 2000 lei vechi diurna pe lună.
Alecu Ghica (Kefal).

1861.—Iordachi Boian.

1863.—Arhiereul Vladimir Suhupan.
Doctorul George Cuciureanu.

1864.—Costachi Negruzzi.
Doctorul Alexandru Greceanu.

1867.—Alecu Ghica (Kefal)
Scarlat Pastia
Iancu Branişteanu

1868.—Iacovachi Leon
Costachi Filipescu
Dimitrie Lupu
Colonel Grigori Sturza

1869.—Doctor Bendella

1872.—Costică N. Suţu

1874.—Costachi Roset

1876.—Doctor Anastasie Fetul
Dimitrie Gustea
Sandu Dudescu

1877.—Principele Alexandru Gr. Ghica
Iancu Negură
Alecu Ghica (Kefal)
Profesor Alexandru Gheorghiu

1880.—Doctor Anastasie Fetul
Alex. Vârnav Liteanul
Vasile Gheorghian
Maior Constantin Langa

1881.—Vasile Gheorghian

1882.—Nicolae Gane

1887.—Leonida Panopol

1888.—Vasile Pogor
A. D. Holban

1889.—Dimitrie Roset
A. D. Holban
Eugeniu Ghica-Budeşti
Leon Negruzzi

1890-1894.—A. D. Holban
Eugeniu Ghica-Budeşti
Grigore Ghica-Deleanu

1895.—Dimitrie H. Zarifopol

1895-1909.—Grigorie N. Macri
George M. Siendrea
Dimitrie Botez
Dr. Teodosie Filipescu
Dimitrie H. Zarifopol
C. P. Constantiniu

1899.—George Em. Bogdan

1900.—Vasile Sculi-Logothetides
Alexandru B. Brandia

1901.—Grigorie N. Macri
Pandele Zamfirescu
George M. Şiendrea

1901.—George Săndulescu

1902.—Athanasie Ath. Gheorghiu

1904.—Profesor Dr. Constantin Botez
Gheorghe D. Şerban, comerciant
Căpitan Grigore Alex. Ghica
Ştefan Alex. Negruzzi

1911.—Profesor Dr. Em. Riegler
Gh. Cristofor
P. Sion
C. Ivaşcu

1912.—Prof. Dr. Em. Riegler
N. I. Pogonat
Chr. T. Cristea.